
Ontwerp Passende Beoordeling in kader van het Europees Fonds voor Maritieme Zaken, Visserij en Aquacultuur (EFMZVA) 2021-2027

**Departement Landbouw en Visserij - Afdeling Landbouw- en Visserijbeleid
België**

19 December 2021

DOCUMENTGESCHIEDENIS (BOVENSTE RIJ IS HUIDIGE VERSIE)

Versie	Datum	Opmerkingen
4.0	15/12/2021	Finale versie
3.0	08/12/2021	Tweede draft versie
2.0	25/11/2021	Aanpassing draft versie op basis van huidige IHDs
1.0	23/09/2021	Eerste draft versie

DOCUMENTVERANTWOORDELIJKHEID

Titel	Ontwerp Passende Beoordeling in kader van het Europees Fonds voor Maritieme Zaken, Visserij en Aquacultuur (EFMZVA) 2021-2027	
Projectnummer	P.017006 (Projectnummer IMDC I/RA/14303/21.149/CPA/)	
Opdrachtgever	Vlaamse Overheid – Beleidsdomein Landbouw en Visserij – Departement Landbouw en Visserij – Afdeling Beleidscoördinatie en Omgeving	
Contactpersoon opdrachtgever	Karel Vanhulle	
Auteur(s)	Cleo Pandelaers	Digitaal ondertekend door Cleo Pandelaers (Signature) Datum: 16/12/2021 13:41:45
Projectleider / Offertetrekker	Stefan Helsen	digitaal ondertekend door CONNECTIVE NV - CONNECTIVE ESIGNATURES in naam van Stefan Helsen datum: 16/12/2021 12:15:39 Getekend met eenmalig SMS wachtwoord: 050400
Document screener(s)	Kristin Bluekens	

INHOUDSTAFEL

1. NIET-TECHNISCHE SAMENVATTING	6
2. INLEIDING	9
2.1. Belgisch programma EFMZVA	9
2.2. Passende beoordeling	9
2.3. Identificatie van de aanvrager	11
3. VOORGENOMEN PROGRAMMA EN ALTERNATIEVEN	12
3.1. Doel van het Europees Fonds voor Maritieme Zaken, Visserij en Aquacultuur (EFMZVA) 2021-2027	12
3.2. Inhoud van het EFMZVA: prioriteiten en operationele doelstellingen	17
3.2.1. Prioriteit 1: Bevordering van duurzame visserij en het herstel en de instandhouding van de aquatische biologische rijkdommen.	17
3.2.2. Prioriteit 2: Bevordering van duurzame aquacultuuractiviteiten en van verwerking en afzet van visserij- en aquacultuurproducten als bijdrage tot de voedselzekerheid in de Unie	23
3.2.3. Prioriteit 3: De voorwaarden scheppen voor een duurzame blauwe economie in kust-, eiland- en binnenlandgebieden en bevordering van de ontwikkeling van visserij- en aquacultuurgemeenschappen	27
3.3. Alternatieven	28
3.3.1. Locatiealternatieven	28
3.3.2. Doelstellingsalternatieven	28
3.3.3. Nulalternatief	28
4. JURIDISCH KADER	29
4.1. Wet marien milieu	29
4.2. Natura2000	29
4.2.1. Habitat- en vogelrichtlijn	29
4.2.2. Belgische wetgeving	30

4.2.3.	Passende Beoordeling	32
4.3.	Kaderrichtlijn Mariene Strategie	33
4.4.	Marien Ruimtelijk Plan (MRP).....	35
5.	PLANGEBIED EN REFERENTIESITUATIE	38
5.1.	Afbakening plangebied	38
5.1.1.	Visserij	38
5.1.2.	Aquacultuur.....	39
5.2.	Referentiesituatie marien milieu	41
5.3.	De nulsituatie visserij en aquacultuur.....	44
5.3.1.	Zeevisserij.....	44
5.3.2.	Duurzame visserij	49
5.3.3.	Aquacultuur.....	50
6.	SYSTEEM- EN GEBIEDSOMSCHRIJVING	52
6.1.	Natura2000 gebieden	53
6.1.1.	Habitatrichtlijngebieden	53
6.1.2.	Vogelrichtlijngebieden	53
6.2.	Habitattypen	55
6.3.	Zeezoogdieren	61
6.4.	Vogels	63
7.	BESCHRIJVING EN BEOORDELING VAN DE MILIEUEFFECTEN	66
7.1.	Methodologie	66
7.2.	Milieubeoordeling per maatregel	66
7.2.1.	Prioriteit 1: Bevordering van duurzame visserij en het herstel en de instandhouding van aquatische biologische rijkdommen	66
7.2.2.	Prioriteit 2: Bevordering van duurzame aquacultuuractiviteiten en van verwerking en afzet van visserij- en aquacultuurproducten als bijdrage tot de voedselzekerheid in de Unie	69
7.2.3.	Prioriteit 3: De voorwaarden scheppen voor een duurzame blauwe economie in kust-, eiland- en binnenlandgebieden en bevordering van de ontwikkeling van visserij- en aquacultuurgemeenschappen	73
8.	MILDERENDE MAATREGELEN	74
9.	LEEMTEN IN DE KENNIS	76
10.	MONITORING EN EVALUATIE	77

11. CONCLUSIE	78
12. AFKORTINGENLIJST	82
13. LIJST VAN FIGUREN	84
14. LIJST VAN TABELLEN	85
15. REFERENTIES	86

1. NIET-TECHNISCHE SAMENVATTING

Ter ondersteuning van het gemeenschappelijk visserijbeleid (GVB), het maritiem beleid van de Europese Unie (EU) en de internationale verbintenissen van de EU op het gebied van oceaangovernance, heeft de Europese Commissie op 14 juli 2021 de verordening goedgekeurd voor het Europees Fonds voor Maritieme Zaken, Visserij en Aquacultuur (EFMZVA) voor de periode 2021-2027 (Verordening (EU) 2021/1139). Het EFMZVA zal samen met nationale financieringsstromen projecten ondersteunen, waarbij iedere lidstaat een deel van het totale budget ontvangt.

Het Belgisch Programma (BP) van het EFMZVA is opgesteld door de Vlaamse overheid die verantwoordelijk is voor de zeevisserij en de aquacultuur in Vlaanderen, alsook door de Waalse overheid die verantwoordelijk is voor de visserij en de aquacultuur in Wallonië. Het Programma geeft voornamelijk steun aan maatregelen ter bevordering van de professionele zeevisserij en aquacultuur.

Voorliggend rapport betreft een toetsing van het Vlaams gedeelte van het BP 2021-2027 in het kader van het Koninklijk Besluit (KB) van 27 oktober 2016 tot aanduiding en beheer van de mariene beschermde gebieden. Deze toetsing gebeurt aan de hand van de instandhoudingsdoelstellingen (IHDs) opgesteld voor de Natura2000-gebieden en soorten in het Belgisch deel van de Noordzee (BNZ). De Vlaamse en Waalse Natura2000 gebieden en soorten behoren niet tot dit KB en vallen buiten de scope van deze ontwerp passende beoordeling.

Het BP EFMZVA omvat drie duidelijke prioriteiten die het toepassingsgebied van de steun beschrijven in overeenstemming met de doelstellingen van het GVB, van het maritiem beleid en van de internationale acties op het gebied van oceaangovernance. Voor elke prioriteit zijn actietypes opgesteld:

- Prioriteit 1: Bevorderen van duurzame visserij en het herstel en de instandhouding van de aquatische biologische rijkdommen.
 - 1.A.1: Eco-investeringen aan boord ter verduurzaming van de visserijactiviteiten en vistechnieken
 - 1.A.2: Investeringen aan boord ter bevordering van de sociale duurzaamheid
 - 1.A.3: Opstartsteun voor jonge reders
 - 1.A.4: Bevorderen van kennis en samenwerking in de visserijsector
 - 1.A.5: Onderzoek en Innovatie in de visserijsector
 - 1.B.1: Motorvernieuwing
 - 1.C.1: Compensatie voor tijdelijke stopzetting van visserijactiviteiten
 - 1.D.1: Controle en handhaving
 - 1.D.2: Verzameling, beheer en verwerking van gegevens in het kader van de nationale werkprogramma's
 - 1.F.1: Bevordering van de bescherming en herstel van de mariene aquatische biodiversiteit en ecosystemen
- Prioriteit 2: Bevordering van duurzame aquacultuuractiviteiten en van verwerking en afzet van visserij- en aquacultuurproducten als bijdrage tot de voedselzekerheid in de Unie
 - 2.A.1: Investeringen in duurzame aquacultuur
 - 2.A.2: Economische haalbaarheidsstudies in de aquacultuursector
 - 2.A.3: Toegepast onderzoek en innovatie in de aquacultuursector
 - 2.A.4: Bevorderen van dierenwelzijn in de aquacultuursector

- 2.A.5: Bevorderen van kennis en samenwerking in de aquacultuursector
- 2.B.1: Bevorderen van de afzet
- 2.B.2: Bevorderen van investeringen in kwalitatieve en duurzame verwerking van lokale aquatische producten
- 2.B.3: Bevorderen van kennis en vaardigheden voor de verwerking van lokale aquatische producten
- 2.B.4: Onderzoek en innovatie naar de duurzame verwerking van lokale aquatische producten
- 2.B.5: Investerings in vissershavens (aanlandingsplaatsen) en afslagen ten behoeve van de visserij- en aquacultuursector
- 2.B.6: Compensatie in geval van aanzienlijke marktverstoring
- Prioriteit 3: De voorwaarden scheppen voor een duurzame blauwe economie in kust-, eiland- en binnenlandgebieden en bevordering van de ontwikkeling van visserij- en aquacultuurgemeenschappen
 - 3.A.1: Kust-gebonden vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling (CLLD)

Het programma legt echter niet op voorhand vast welke projecten financieel zullen ondersteund worden, noch op welke locaties deze projecten zich zullen situeren. Over de reikwijdte en grootte orde van de mogelijke effecten op de IHDs kan bijgevolg door gebrek aan details nog geen uitspraak worden gedaan. Er kan in deze fase enkel beoordeeld worden of de maatregelen een mogelijk verband hebben met de IHDs, en of dat verband een positieve of negatieve invloed heeft op het behalen van de IHDs.

Met betrekking tot Natura2000 gebieden en soorten, kan verwacht worden dat voornamelijk de maatregelen uit Prioriteit 1 een positieve invloed zullen uitoefenen op verschillende IHDs ten opzichte van de referentiesituatie, gezien de focus hier ligt op ecologische duurzame visserijactiviteiten en het bevorderen van kennis en onderzoek in de visserijsector. Dit is echter op voorwaarde dat een toename in energie-efficiëntie niet mag leiden tot een verhoging van de visserij-inspanning, maar moet leiden tot een vermindering van brandstofverbruik en CO₂-uitstoot. Daarnaast vereist de toepassing van nieuwe en innovatieve technieken in de praktijk een degelijke wetenschappelijke ondersteuning en opvolging. Indien niet, dan kan het toepassen van nieuwe visserijtechnieken een inefficiënte en dure investering zijn, die niet de gewenste, duurzame resultaten behaalt.

Voor Prioriteit 2, waarbij duurzame aquacultuuractiviteiten worden bevorderd, kunnen er naast positieve effecten, mogelijk ook negatieve invloeden op bepaalde IHDs voorkomen, zeker indien deze maatregel inzet op productievergroting in Natura2000 gebieden. Maricultuur (aquacultuur op zee), kan immers leiden tot ongewenste veranderingen in gemeenschappen van bodemdieren, habitats en tot een toename van marien zwerfvuil. Dit is echter sterk project-afhankelijk. Hierbij dient te worden opgemerkt dat aquacultuurprojecten steeds vergunningsplichtig zijn, waardoor ze op projectbasis opnieuw zullen onderworpen worden aan een MER procedure en een passende beoordeling. Investerings in toegepast onderzoek en innovatie in de aquacultuursector kunnen ook een positieve bijdrage leveren tot een beter beheer van het mariene milieu en het mitigeren van effecten op Natura2000 gebieden en soorten.

Prioriteit 3 heeft voornamelijk een socio-economische invulling waardoor er geen direct verband bestaat met het mariene milieu of de IHDs. Indien op basis van deze maatregel financiële steun wordt verleend aan een toenemend aantal activiteiten op zee ten opzichte van de referentiesituatie, kan mogelijk ook de druk op Natura2000 gebieden en soorten toenemen, ook indien die op een duurzame manier worden uitgevoerd. Anderzijds kunnen ecologische initiatieven, zoals bv. het opruimen van marien zwerfvuil en datacollectie ook een positieve impact hebben op Natura2000 gebieden en soorten.

Het BP voorziet een permanente monitoring en evaluatie van de verschillende maatregelen. Hoewel dergelijk monitoringsprogramma niet enkel een indicatie geeft van hoe de impact op het milieu verloopt, is het tevens te gebruiken als basis voor mogelijke bijsturing van de uitvoering van het BP indien er een negatieve invloed op de IHDs zou worden vastgesteld. Ook het opstellen van objectieve criteria, waarbij tijdens de selectie de projecten kunnen worden beoordeeld op hun impact op het mariene milieu, kan voorkomen dat Natura2000 gebieden en soorten negatief beïnvloed worden.

Gezien de sterke focus op het verduurzamen van de visserij en aquacultuur, en het vergroten van kennis, kan dan ook besloten worden dat het BP 2021-2027 een grotendeels positieve invloed kan uitoefenen op de IHDs ten opzichte van de huidige situatie.

2. INLEIDING

2.1. Belgisch programma EFMZVA

Op 14 juli 2021 werd het Europees Fonds voor Maritieme Zaken, Visserij en Aquacultuur (EFMZVA) van kracht (Verordening (EU) 2021/1139). De looptijd van het EFMZVA is afgestemd op de duur van het MFK (meerjarig financieel kader) 2021 - 2027. Het EFMZVA draagt bij tot de uitvoering van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) en van het maritiem beleid van de Unie.

De financiële middelen uit het EFMZVA die onder gedeeld beheer vallen, moeten worden uitgevoerd overeenkomstig de Gemeenschappelijke Bepalingen Verordening (Verordening (EU) 2021/1060). Om een beroep te kunnen doen op de EFMZVA-middelen is het aan elke lidstaat om een programma op te stellen waarmee wordt aangegeven hoe ze de Europese doelstellingen binnen haar eigen lokale context tracht te bereiken.

Wanneer dit nationaal programma wordt goedgekeurd door de Europese Commissie kunnen de nationale overheden beslissen welke projecten steun zullen ontvangen. Het programma legt dus niet op voorhand vast welke projecten financieel zullen ondersteund worden, noch op welke locaties deze projecten zich zullen situeren.

Het Belgisch Programma (BP) is opgesteld door de Vlaamse overheid die verantwoordelijk is voor de zeevisserij en de aquacultuur in Vlaanderen, alsook door de Waalse overheid die verantwoordelijk is voor de visserij en de aquacultuur in Wallonië. Zoals verder toegelicht, geeft het Programma voornamelijk steun aan maatregelen ter bevordering van de professionele zeevisserij en aquacultuur. Er worden bijgevolg geen maatregelen gevat ter bevordering van de recreatieve visserij.

Naar aanleiding van de nieuwe programmaperiode van het EFMZVA 2021-2027 zal Vlaanderen ook een actualisatie doorvoeren van haar gedeelte van het Nationaal Strategisch Plan Aquacultuur (NSPA). In overeenstemming met de termijn die vastgelegd werd in de nieuwe Europese strategische richtsnoeren voor een duurzamere en concurrerende EU-aquacultuur, zal dit Strategisch Plan de periode 2021-2030 dekken. Aquacultuur- en maricultuurinrichtingen op Vlaams grondgebied zijn een bevoegdheid van de Vlaamse overheid. Op federaal niveau is men bevoegd voor de marien ruimtelijke ordening en het treffen van milieubeschermingsmaatregelen. Bijgevolg is de staatssecretaris bevoegd voor de Noordzee verantwoordelijk voor de toekenning van de gebruiksvergunningen en milieuvergunningen voor geplande activiteiten in zee, waaronder de mariene aquacultuur.

2.2. Passende beoordeling

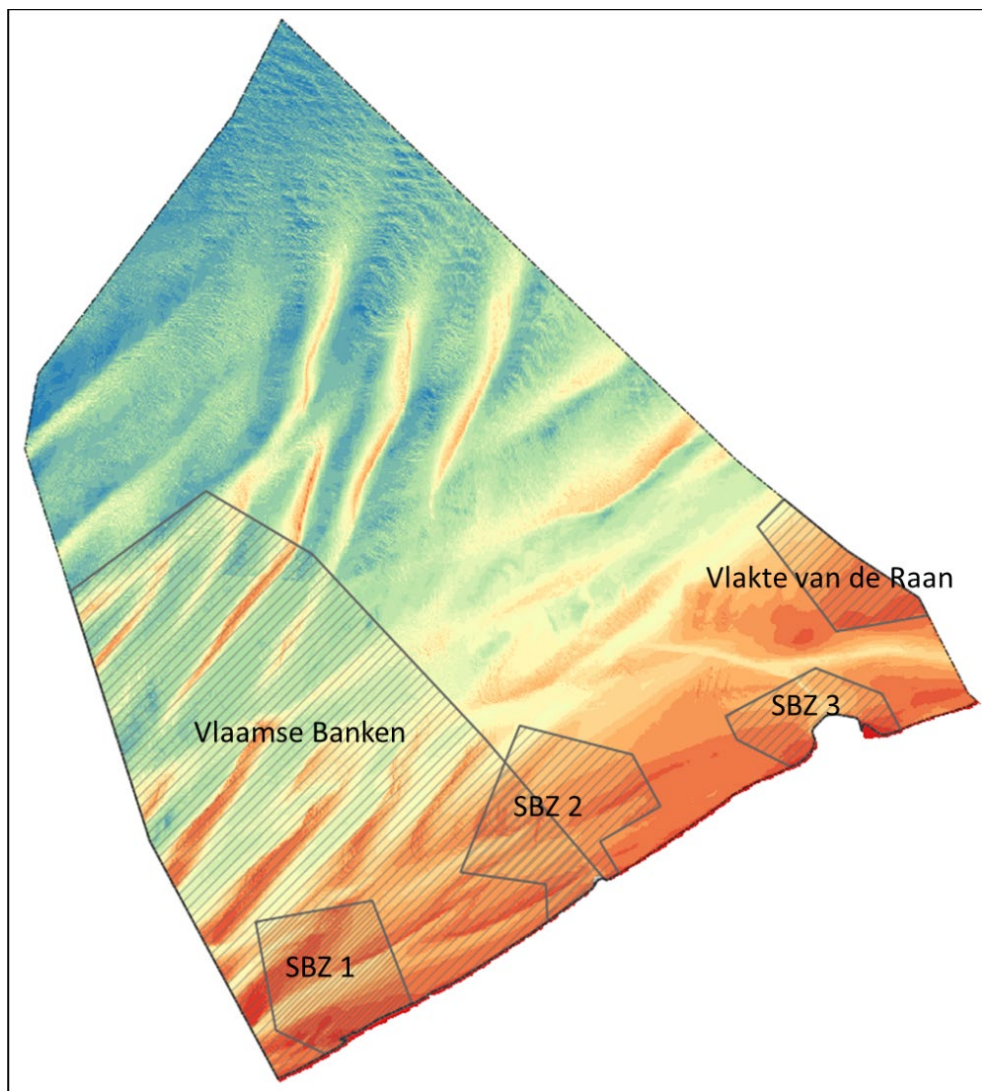
Natura2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie (EU). Dit netwerk vormt de hoeksteen van het beleid van de EU voor behoud en herstel van biodiversiteit, en omvat alle gebieden die zijn beschermd op grond van de Vogelrichtlijn (2009/147/EG) en de Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Om de doelstellingen binnen deze richtlijnen te realiseren worden de Europese lidstaten verplicht om naast algemene beschermingsmaatregelen, ook speciale beschermingszones af te bakenen en er een gepast beheer te voeren.

In het kader van de bescherming en het beheer van deze gebieden en soorten is de passende beoordeling (PB) van essentieel belang om - mits een gepaste toetsing - te voorkomen dat projecten en programma's, waaronder het Belgisch Programma, een significant negatieve impact hebben op de status en ontwikkeling van een Natura2000-

gebied en aldus het realiseren van eerder geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen (IHDs) zou bemoeilijken of verhinderen.

Voorliggende ontwerp PB-rapportage betreft een toetsing in het kader van het Koninklijk Besluit (KB) van 27 oktober 2016 tot aanduiding en beheer van de mariene beschermde gebieden. Deze toetsing gebeurt aan de hand van de instandhoudingsdoelstellingen en de beheerplannen opgesteld voor de Natura2000-gebieden in het Belgisch deel van de Noordzee (BNZ) (Belgische Staat, 2016, 2018a). Begin 2022 zullen de nieuwe IHDs en beheerplannen voor de periode 2022-2028 van kracht gaan (Belgische Staat, 2021, 2022). Gezien op moment van indienen de voorgaande IHDs nog gelden, dient de beoordeling op basis hiervan te gebeuren. De mogelijke impact op Natura2000 gebieden in de buurlanden, en op Natura2000 gebieden op Vlaams grondgebied behoren niet tot de scope van deze PB gezien het KB enkel van toepassing is op het BNZ. Voor de beoordeling van de milieueffecten van het Belgisch Programma op Vlaams, Brussels en Waals grondgebied wordt verwezen naar het Plan-MER.

Figuur 2-1 geeft de op federaal niveau (in de Noordzee) afgebakende Vogel- en Habitatrichtlijngebieden weer waarop het ontwerp PB van toepassing is.

FIGUUR 2-1 IN HET BELGISCH DEEL VAN DE NOORDZEE AFGEBAKENDE VOGEL- EN HABITATRICHTLIJNGEBIEDEN

Het ontwerp-PB heeft enkel betrekking op het Vlaams gedeelte van het programma EFMZVA 2021-2027 zelf. Een gunstige beoordeling van het programma betekent echter niet dat dit ook per definitie geldt voor alle later in het kader van het BP individueel uit te voeren projecten en maatregelen, waarvan op dit moment de termen en lokalisatie nog niet bekend zijn. Voor een aantal van deze projecten, zoals bijvoorbeeld de aanleg van aquacultuurproject, kan het immers a priori niet uitgesloten worden dat ze (afhankelijk van hun locatie) een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone zouden kunnen veroorzaken. Als dit het geval is dienen deze projecten (voor zover vergunningsplichtig) uiteraard onderworpen te worden aan een passende beoordeling, al dan niet in het kader van een milieueffectenrapportage.

2.3. Identificatie van de aanvrager

Het ontwerp van de passende beoordeling van het Belgisch Programma (BP) in kader van het Europees fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur (EFMZVA) 2021-2027 wordt uitgevoerd door Tractebel Engineering n.v. en IMDC in opdracht van het Departement Landbouw en Visserij van de Vlaamse Overheid. De contactgegevens van deze instanties zijn als volgt:

Vlaamse Overheid
Departement Landbouw en Visserij
Afdeling Beleidscoördinatie en Omgeving (ABCO)
Dienst Visserij
Koning Albert II-laan 35 bus 40
1030 Brussel
<http://lv.vlaanderen.be>
Contactpersoon: Karel Vanhulle, +32 2 552 78 16,
karel.vanhulle@lv.vlaanderen.be

3. VOORGENOMEN PROGRAMMA EN ALTERNATIEVEN

3.1. Doel van het Europees Fonds voor Maritieme Zaken, Visserij en Aquacultuur (EFMZVA) 2021-2027

De Europese doelstellingen werden op Belgisch niveau vertaald naar zeven specifieke Vlaamse doelstellingen. Per Vlaamse doelstelling wordt steeds het verband gelegd met de bijhorende Europese beleidsdoelstelling, alsook met de toepasselijke Europese Prioriteit(en) en Specifieke doelstelling(en) van het Europees Fonds voor Maritieme Zaken, Visserij en Aquacultuur (EFMZVA):

Doelstelling 1: we ambiëren een economisch duurzame en weerbare Belgische visserijsector

We blijven inzetten op een doorgedreven streven naar technische innovatie en digitalisatie om zowel de economische en ecologische duurzaamheid te verhogen en weerbaar te zijn tegen externe schokken. Economische verduurzaming streven we na door aanpak van de operationele kosten en meerwaardecreatie bij de vangsten. Gezien de intensieve visserijmethodes, hebben brandstofkosten een doorslaggevende impact op het bedrijfsresultaat. Door het beogen van structurele ingrepen met een lager energieverbruik, minder bodemberoering of de inzet van hernieuwbare energiebronnen kunnen we een dubbelslag slaan: een verlaging van de kosten en een milieuvriendelijkere bedrijfsvoering. Daarnaast streven we eveneens naar meerwaardecreatie door een verhoging van de vangstkwaliteit. Ook verhoogde selectiviteit kan hier een antwoord bieden om de vangstsamenstelling te optimaliseren, te voldoen aan de aanlandingsverplichting en de toegang tot visgronden te verzekeren (door het vermijden van knelsoorten).

Tot slot benadrukken we het belang van samenwerking en partnerschap met kennisinstellingen om door middel van onderzoek en innovatie voormelde uitdagingen in de praktijk aan te pakken en via kennisuitwisseling de visserijsector in haar transitie te ondersteunen. Een verdere digitalisering en uitgebreidere toepassing van hard- en software voor het dagelijks bedrijfsbeheer, ondersteund door wetenschappelijke expertise, vereisen daarbij de nodige aandacht. Ecosysteemgerichte toepassingen en databeheer die bijdragen aan een duurzamere en meer efficiënte bedrijfsvoering, met aandacht voor het marien milieu en gezonde visbestanden, staan hierbij voorop. 'Smartfishing' zal een belangrijke rol spelen in de eco-transitie die de visserijsector moet doormaken.

Deze doelstelling wenst de Belgische visserijsector klaar te stomen voor de uitdagingen van de toekomst door middel van innovatie, verduurzaming en kennisdeling. Hierdoor wordt getracht om een dubbelslag te slaan in het kader van een ecologisch-economische transitie die voldoet aan de doelstellingen van het GVB alsmede van de Farm-to-Fork (F2F) en de Biodiversiteitsstrategie en rekening houdt met de leefbaarheid van de sector. Hiermee draagt deze doelstelling bij tot het verzekeren van een duurzame toekomst van de visserijsector, de voorziening van kwalitatieve en gezonde mariene voeding, het bestendigen van de tewerkstelling en mitigatie van de impact op het mariene milieu. Deze acties hangen tevens samen met de mogelijke maatregelen zoals vermeld in het Belgisch geïntegreerd nationaal Energie en Klimaatplan 2021 – 2030 en het Convenant Duurzame Visserij 2021 - 2025.

Bijkomend wordt hiermee bijgedragen aan de Europese beleidsdoelstelling (b - Groener Europa). Tevens vindt deze doelstelling zijn aansluiting bij Prioriteit 1 van de EFMZVA-Verordening en horen de actietypes thuis onder de Specifieke Doelstellingen (SD) A en B.

Doelstelling 2: we faciliteren de instroom van goed opgeleide vissers en reders en ondersteunen kennisopbouw en -uitwisseling

Deze doelstelling is tweeledig: een kwalitatieve uitoefening van de visserij-activiteiten op zee op lange termijn garanderen door aandacht voor kennisdeling en scholing van vissers en reders, en anderzijds het verzekeren van de opvolging van de huidige reders door financiële ondersteuning voor kandidaat reders om hun ondernemingsplannen kracht bij te zetten.

Het verwerven, behouden en delen van kennis staat centraal indien we een stabiele basis van goed opgeleide werknemers (vissers) en werkgevers (reders) willen verzekeren die kunnen omgaan met de waaier aan uitdagingen waar de hedendaagse visserijsector voor staat. Men zal met name gewapend moeten zijn om op flexibele wijze innovaties en alternatieve vistechneken te beheersen alsmede kennis en bewustzijn moeten ontwikkelen omtrent het belang van een gezond marien ecosysteem en de wijzigende maatschappelijke vereisten. In dit verband hebben we oog voor de snelle ontwikkelingen in de informatie- en communicatietechnologieën en de opportuniteiten die zich op dat gebied manifesteren om ook in geval van fysieke afstanden via aangepaste leervormen efficiënte kennisdeling en bijscholing te voorzien.

Inzake de instroom van jonge vissers is een kritisch aandachtspunt de voorziening van werkomstandigheden aangepast aan de hedendaagse realiteit en verwachtingen. Daarom wensen we investeringen te ondersteunen die de arbeidsomstandigheden aan boord van vissersschepen op een positieve manier beïnvloeden. Deze ondersteuning zit overigens vevat in een bredere maatschappelijke verantwoordelijkheid om het welzijn van werknemers in de visserijsector te verbeteren.

We kunnen besluiten dat deze doelstelling enerzijds tot doel heeft om de continue instroom van goed opgeleide vissers en reders te waarborgen, en anderzijds streeft naar een vorm van levenslang leren en kennisopbouw teneinde vissers en reders klaar te stomen om met nieuwe ontwikkelingen en maatschappelijke wensen om te gaan. In die zin wordt bijgedragen aan de 'nieuwe vaardighedenagenda', zoals vermeld in de biodiversiteitsstrategie. Bewustmaking en kennisopbouw inzake marien milieu bieden overigens een belangrijke basis voor verdere praktijkinitiatieven. Inzake de F2F-strategie is de voorziening van gezonde en veilige werkomstandigheden in combinatie met continue kennisopbouw- en deling meerzijdig: het waarborgt kwalitatieve instroom en tewerkstelling in de sector, maar zorgt tevens voor bijkomend bewustzijn over het belang van en de bijdrage aan de voorziening van kwalitatieve en duurzame lokale voeding, met respect voor de hedendaagse maatschappelijk eisen.

Deze doelstelling draagt bij aan Europese doelstelling (b – Groener Europa). Concreet zal hierop worden ingezet door middel van Prioriteit 1, SD A, van de EFMZVA-Verordening.

Doelstelling 3: we dragen bij tot de bescherming en het herstel van de mariene ecosystemen en biodiversiteit

Het is overbodig om te stellen dat de visserijsector directe belangen heeft bij een goede staat van de visbestanden en van het mariene ecosysteem in zijn geheel om een langdurig duurzame visserij te garanderen. Naast het nastreven van de doelstellingen van het GVB ligt een gedegen maritiem beleid en kwaliteitsvolle oceaangovernance aan de basis van een gezond ecosysteem en gezonde visbestanden, de belangrijkste factor voor een productieve visserij en maricultuur. Om de toestand van de mariene ecosystemen en biodiversiteit blijvend te verbeteren en bij te dragen aan klimaatmitigatie is het aangewezen de verduurzaming en weerbaarheid van de visserijactiviteiten verder te ontplooiën (zie doelstelling 1). Daarnaast zullen gerichte initiatieven ondersteund worden die in het algemeen maatschappelijk belang genomen worden en ten goede komen aan de Belgische mariene milieudoelstellingen. Concreet omvat dit de verzameling en aanlanding van afval op

zee en acties in het kader van de bescherming, herstel, monitoring en beheer van de mariene ecosystemen en biodiversiteit, met nadruk op de beschermde mariene gebieden.

Verder moet ook gekeken worden welke meerwaarde vissersschepen kunnen bieden om bij te dragen aan de uitbouw van de mariene kennis door middel van dataverzameling, zowel ten dienste van de uitvoering van het GVB als van het GMB.

Gelet op de kern van deze doelstelling spreekt het voor zich dat ze bijdraagt aan het primair doel van de biodiversiteitsstrategie “om de natuur terug in ons leven te brengen”, met in dit geval een focus op de Belgische mariene milieudoelstellingen in kader van de KRMS en Vogel- en Habitatrichtlijn en een duurzaam oceaangovernance. Daarmee draagt deze doelstelling eveneens bij aan doelstelling 47 van het Vlaams Vizier 2030 (de Vlaamse vertaling van de Sustainable Development Goals – SDG’s), waarin bepaald wordt dat Vlaanderen tegen 2030 streeft naar ecosystemen en hun diensten en biodiversiteit die minstens behouden zijn, de aftakeling van de natuurlijke leefgebieden ingeperkt is en met uitsterven bedreigde soorten beschermd zijn.

Deze doelstelling draagt ook bij tot Europese beleidsdoelstelling (b – Groener Europa), o.a. door het aanlanden en valoriseren van marien afval, het streven naar klimaatmitigatie en de bescherming van het mariene ecosysteem. Concreet zal hier op worden ingezet via Prioriteit 1, daarvan zijn zowel SD A, D en F relevant.

Doelstelling 4: We streven naar de voorziening van duurzame en kwalitatieve lokale voeding

Aan de basis van de stabiliteit van een Vlaamse visserijketen staat een constante en kwalitatieve aanvoer van verse producten. Het vervullen van deze voorwaarde betekent een stimulans voor lokale investeringen verder in de keten. Versterkte samenwerking tussen de ketenactoren wordt als belangrijke driver beschouwd om tot een toename van verwerkings- en afzetmogelijkheden van lokaal aangevoerde vis te komen en op die wijze ook commerciële meerwaarde te creëren, zoals ook in de Zeebekkenanalyse Noordzee aangegeven. Bijkomstig dient in het kader van circulariteit de nodige aandacht te worden besteed aan de verwerking van nevenstromen en het vermarkten van minderwaardige of minder gekende vissoorten.

Een sterke verbinding tussen de zee en de keten op land vormt de eerste essentiële stap om visserij- en aquacultuurproducten op een efficiënte, veilige en kwalitatieve wijze tot bij de consument te brengen. Het is bijgevolg noodzakelijk dat de huidige vissershavens en afslagen hiervoor de nodige omkadering en infrastructuur kunnen aanbieden, en op hun beurt ervoor zorgen om hun deel van de ecologische voetafdruk in het traject van ‘aan boord tot op het bord’ te beperken.

Om tot meerwaardecreatie en lokale markttoegang te komen dienen er ook acties te volgen om de afzet van lokale en duurzaam gevangen vis te stimuleren. Zowel op vlak van promotie, het bevorderen van traceerbaarheid en informatiedeling tot bij de consument, alsmede op het vlak van de afstemming van vraag en aanbod is samenwerking tussen ketenactoren cruciaal. Het Productie- en Marketingplan dient als ‘toolbox’ om de aanvoer tot de markt structureel te organiseren en de uitbouw van sterke handelsrelaties te garanderen.

Het primair objectief van deze Belgische doelstelling sluit rechtstreeks aan bij de Europese visie in de F2F-strategie om te komen tot een volledige voedselvoorzieningsketen die een neutrale, of mogelijk zelfs positieve, impact heeft op het milieu. Door het versterken van de lokale waardeketen worden de voedselkilometers beperkt en de lokale meerwaarde gemaximaliseerd. Het waarborgen van traceerbaarheid, mogelijk in combinatie met certificeringsinitiatieven, draagt hierin bij aan de credibiliteit en zichtbaarheid van de geleverde inspanningen. Gerichte promotie van collectief belang kan op zijn beurt dan weer

bijdragen tot betere (en duurzamere) consumentenkeuzes, minder voedselverspilling en het garanderen van een eerlijk inkomen.

De stabiele voorziening en consumptie van lokale voeding waarvan de milieu-impact en voedselkilometers zo beperkt mogelijk zijn, draagt bij aan de Europese beleidsdoelstelling (b – Groener Europa). Deze doelstelling vindt zijn aansluiting bij Europese prioriteit 2, waarvan specifiek SD B het nodige ondersteuningskader biedt.

Doelstelling 5: we ondersteunen de ontwikkeling van een duurzame en geïntegreerde aquacultuursector op land en op zee (maricultuur)

Zoals het Nationaal Strategisch Plan Aquacultuur (NSPA) 2021 – 2030 stelt blijft het centrale uitgangspunt de ontwikkeling van een economisch rendabele maar tegelijk ook duurzame en geïntegreerde aquacultuursector, zowel op land als op zee, met aandacht voor omgeving, milieu en dierenwelzijn. De aquacultuursector kan een belangrijke rol vervullen als actor in de ontwikkeling van de lokale voedselketen en circulaire productiesystemen, eventueel middels de integratie met andere complementaire activiteiten op land of op zee. Initiatieven die vertrekken vanuit dit kader dragen bij tot het behalen van ecologische doelstellingen en tot intensivering van het multifunctioneel gebruik van beperkt beschikbare ruimte. Om tot rendabele verdienmodellen te komen en de maatschappelijke gedragenheid te versterken zullen ook verbredingsinitiatieven mogelijk zijn (bv. korte keten, educatie en (hengel)toerisme).

Om op internationaal niveau concurrentieel te zijn zal de focus moeten liggen op hoogwaardige en kwalitatieve producten. Innovatief toegepast onderzoek en economische haalbaarheidsstudies zijn dan weer essentieel om met de bestaande uitdagingen om te kunnen gaan. Tot slot blijven adviesverlening, de uitbouw van een sterk netwerk en kennisopbouw- en deling centrale aandachtspunten die aan de grond liggen van de ontwikkeling van een lokale aquacultuursector en het stimuleren van ondernemerschap.

Deze doelstelling zal een voorname rol spelen in het bereiken van de objectieven van de F2F-strategie, waaronder de voorziening van duurzame en lokale voeding. Gekweekte vis, schaal- en schelpdieren hebben namelijk een kleinere koolstofvoetafdruk dan dierlijke productie op land.

Deze ontwikkelingsdoelstellingen voor de Belgische aquacultuursector dragen bij tot de Europese beleidsdoelstelling (b – Groener Europa), specifiek door te voorzien in koolstofarme dierlijke productie. Hiermee draagt deze Belgische doelstelling bij aan Europese prioriteit 2, waarvan specifiek SD A van toepassing is.

Doelstelling 6: we stimuleren lokale ontwikkeling voor de uitbouw van een kust-gebonden kwalitatieve aquatische voedingswaardeketen

Aansluitend op het globale verhaal van samenwerking tussen ketenactoren, en met insluiting van het potentieel van de aquacultuursector, moet het belang van vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling voor de uitbouw van een kust-gebonden kwalitatieve aquatische voedingswaardeketen onderschreven worden. Aan de basis hiervan ligt capacity-building ter versterking van het lokaal weefsel. De beoogde domeinen omvatten de verbreding naar activiteiten die zich eerder richten op onder andere toerisme en cultuur, korte keten en diversificatie van het aanbod, ecologische initiatieven, informatieve campagnes en andere ondersteunende initiatieven die bijdragen tot het creëren van een band met de burger of gericht zijn op integratie met de blauwe economie. Ten tweede moet ook het belang van (kleinschalige) bottom-up gedreven innovatie komende van de vissers zelf benadrukt worden. Tot slot omvat deze doelstelling ook het verkennen van het potentieel van een kleinschalig professioneel kustvisserijsegment, binnen de beschikbare mogelijkheden van de huidige Belgische vlootcapaciteit.

De nadruk van deze doelstelling sluit aan op het ondersteunen van Europese beleidsdoelstelling (e – Europa dicht bij de burger) en draagt hiermee rechtstreeks bij tot Europese prioriteit 3 door middel van vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling via een kustgebaseerde “Lokale actiegroep”.

Doelstelling 7: we bevorderen en verzekeren de implementatie van het Gemeenschappelijk Visserij Beleid (GVB) door middel van dataverzameling, controle en handhaving

Teneinde de doelstellingen van het GVB te bereiken en de ecosysteembenadering bij het visserijadvies verder te implementeren ligt het verwerven, beheer en gebruiken van data aan de basis van kennisontwikkeling en wetenschappelijk onderbouwde (beleids)beslissingen. In dat kader is een verderzetting van de activiteiten van het nationaal dataverzamelingsprogramma (NDGP) een centraal element waarop in de komende Programmaperiode zal worden ingezet. Binnen een passende omkadering wordt de rol van de visserijsector (en potentieel aquacultuursector) als uitvoerende partner georganiseerd.

Verder wordt, zoals reeds het geval is, de nodige aandacht geschonken aan dataverzameling gerelateerd aan het bereiken van de doelstellingen van de KRMS. Tevens biedt deze dataverzameling ondersteuning voor het beheer van het marien milieu in de ruime zin, bijvoorbeeld door de koppeling van vangstgebieden aan logboekgegevens, waardoor de impact op Marien Beschermde Gebieden (en vice versa) gedegen kan worden ingeschat. Recente digitale ontwikkelingen, waaronder verbeterde internetconnectie op zee en gesofisticeerdere soft- en hardware aan boord, maken het mogelijk om de rol van de visserijsector verder uit te rollen en haar potentieel als ‘guardian of the sea’ effectief te bestendigen.

Dergelijke digitale ontwikkelingen spelen ook een belangrijke rol om met de uitdagingen op vlak van controle en handhaving om te gaan. Met name het handhaven van de weegplicht door middel van de uitrol van een steekproef- en controleplan, de traceerbaarheid waarborgen en de visuele controle van vaartuigen in het kader van de aanlandingsverplichting en de controle op motorvermogen zijn actiepunten die de nodige aandacht vereisen en door middel van innovatieve toepassingen moeten worden aangepakt. Het waarborgen van een sterke basis die inzet op voldoende controlemiddelen en – manschappen, alsmede de ontwikkeling van kennis en vaardigheden, zijn noodzakelijk om het potentieel van de beschikbare innovaties ten volle te benutten. Automatische kruiscontroles van de administratieve gegevens van het logboek, aanlanding, transport en verkoop dienen verder worden geoptimaliseerd teneinde de kwaliteit van de dataverzameling en rapportering verder te laten stijgen.

Een lokaal sterk samenwerkingsverband met kustwachtpartners voor het waarborgen van een overkoepelende aanpak die de bescherming, veiligheid en het duurzaam beheer van de zee centraal zet, dient te worden aangevuld met een permanente relatie met de controlediensten van de kuststaten waar de Belgische vaartuigen aanlanden door onder meer een optimaal functionerend databeheerssysteem die de uitwisseling van data volledig automatiseert. De toename aan aanvragen rond IUU certificaten kan enkel het hoofd worden geboden door een herinrichting van de interne processen en de Europese samenwerking op dit vlak.

Deze doelstelling zal door middel van uitgebreide dataverzameling en -gebruik een solide basis leggen voor gedegen visserij- en marien beleid, alsmede bijdragen aan het beheer van het marien milieu in zijn geheel. Hierdoor levert het een belangrijke bijdrage aan de Biodiversiteitsstrategie. Daarnaast biedt het ook een basis om te komen tot degelijke beheersplannen die zorgen voor een visvangst op niveaus die een duurzame maximale opbrengst kunnen garanderen, een centrale doelstelling binnen het GVB, die eveneens

onderschreven wordt in doelstelling 46 van het Vlaams Vizier 2030. Controle en handhaving op hun beurt zorgen voor zekerheid betreffende implementatie van beheersmaatregelen die bijdragen aan de instandhouding van de mariene biodiversiteit en specifiek van de visvoorraden, alsmede voor het verzekeren van de sociale duurzaamheid.

De nadruk van deze doelstelling ligt op het bereiken van Europese beleidsdoelstelling (b – Groener Europa) door het nastreven van Prioriteit 1, SD D.

3.2. Inhoud van het EFMZVA: prioriteiten en operationele doelstellingen

Het BP - EFMZVA 2021-2027 bevat enerzijds een socio-economische analyse en anderzijds een hoofdstuk over de drie prioriteiten waarvan het programma wenst uit te gaan. De kennis van de opgenomen prioriteiten en bijhorende specifieke doelstellingen voor het programma is belangrijk om die te kunnen kaderen binnen de doelstellingen van het GVB alsmede van de Green Deal en van de Biodiversiteitsstrategie. Bijkomend wordt hiermee bijgedragen aan de Europese beleidsdoelstelling om te komen tot een groener en koolstofarm Europa door het bevorderen van onder andere een eerlijke energietransitie, blauwe investeringen en aanpassingen aan klimaatverandering.

Hieronder volgen de actietypes die op het niveau van de specifieke doelstellingen en opgenomen prioriteiten die in het kader van het plan-MER zullen beoordeeld worden.

3.2.1. Prioriteit 1: Bevordering van duurzame visserij en het herstel en de instandhouding van de aquatische biologische rijkdommen.

3.2.1.1. SPECIFIEKE DOELSTELLING 1A: HET VERSTERKEN VAN ECONOMISCH, SOCIAAL EN ECOLOGISCH DUURZAME VISSERIJACTIVITEITEN

3.2.1.1.1. Actietype 1.A.1: Eco-investeringen aan boord ter verduurzaming van de visserijactiviteiten en vistechnieken

Op economisch vlak komen volgende concrete acties die in aanmerking onder dit actietype:

- **Kwaliteitsverhoging van aquatische producten:** door middel van investeringen aan boord moet worden bijgedragen aan de algemene kwaliteit van de vangsten. Dit kan betrekking houden op zowel de vangstmethodes (bv. verlagen van aantasting/kwetsuren) en de verwerking en de opslag aan boord (bv. minder toevoeging van bewaarmiddelen, efficiëntere ijsmachine, inrichting opslagruimte, etc.). Dergelijke acties kunnen bijdragen aan het verhogen van de omzet, een betere afzetprijs, het verruimen van de afzetmarkt en potentieel het verhogen van de voedselveiligheid.
- **Adaptatie aan de klimaatverandering:** investeringen aan boord ter aanpassing van de materialen en vistuigen om in te spelen op de uitdagingen en opportuniteiten veroorzaakt door klimaatverandering (bv. aangepast vistuig om op andere (nieuwe) doelsoorten te vissen), in zoverre de effecten van de klimaatverandering waarop men wenst in te spelen voldoende wetenschappelijk onderbouwd zijn.

Op ecologisch vlak komen volgende concrete acties in aanmerking:

- **Verhogen van de energie-efficiëntie en gebruik van hernieuwbare energie:** investeringen aan boord die de energie-efficiëntie verhogen (en bijgevolg het brandstofverbruik verlagen) waaronder materiële hydrodynamische aanpassingen aan het vaartuig en vistuig, de implementatie van digitale toepassingen om energie-efficiëntere visplanningen op te maken (smartfishing) en andere investeringen die zorgen

voor lager energie verbruik (bv. led-verlichting en isolatie) of de installatie van hernieuwbare energiebronnen. Zoals bepaald in de EMZVA-Verordening zal het mogelijk zijn om het bruto tonnage beperkt te laten toenemen ten voordele van een hogere energie-efficiëntie, en dit binnen de Europees bepaalde budgettaire grenzen (art. 5, lid 5), alsmede volgens de specifieke voorwaarden en vastgelegde concrete acties (art. 19).

- **Bevordering van de selectiviteit en uitvoering van de aanlandingsverplichting:** investeringen aan boord en aan vistuigen die ten gunste zijn van selectievere visvangst en het verhogen van de overlevingskansen en bijgevolg ook bijdragen tot de uitvoering van de aanlandingsverplichting, met name door investeringen in aangepast vistuig, gerelateerde materiële innovaties aan boord en digitalisaties (smartfishing) die bijdragen tot een selectievere visvangst. Ook het bevorderen van de selectiviteit met het oog op het vermijden van beschermde en bedreigde soorten komt in aanmerking.
- **Aanpassing van materialen om de impact op het mariene ecosysteem te verlagen:** investeringen aan boord en aan vistuigen die bijdragen aan de verlaging van de impact van visserijactiviteiten op het mariene ecosysteem. In het kader van de overwegende boomkorvisserij zal specifiek aandacht besteed worden aan het minimaliseren van de bodemimpact of de omschakeling naar visserijpraktijken met lagere milieu-impact.

3.2.1.1.2. Actietype 1.A.2.: Investerings aan boord ter bevordering van de sociale duurzaamheid

De concrete acties die in aanmerking komen onder de sociale component zijn:

- **Bevorderen van dierenwelzijn:** Het betreft investeringen aan boord ter bevordering van dierenwelzijn tijdens het volledige vangstproces en de verwerking aan boord van het schip. Alle fases aan boord (vangst, verblijf op het dek, “stunnen” en slachten) komen hierbij in aanmerking om initiatieven met betrekking tot dierenwelzijn te ondernemen, waaronder ook acties die kunnen bijdragen aan de bevordering van de overleving.
- **Bevorderen van de veiligheid, gezondheid, hygiëne en arbeidsomstandigheden aan boord:** het betreft investeringen aan boord die rechtstreeks tegemoet komen aan het welzijn, de gezondheid en de veiligheid van vissers, rekening houdende met de hedendaagse vereisten en verder gaand dan wat minimaal wettelijk verplicht is. Ook specifieke investeringen gericht op de integratie van jongeren en vrouwen binnen de visserijsector komen hierbij in aanmerking. Zoals bepaald in de EFMZVA-Verordening zal het mogelijk zijn om het bruto tonnage beperkt te laten toenemen ten voordele van een hogere veiligheid aan boord en betere werkomstandigheden, en dit binnen de Europees bepaalde budgettaire grenzen (art. 5, lid 5), alsmede volgens de specifieke voorwaarden en vastgelegde concrete acties (art. 19).

3.2.1.1.3. Actietype 1.A.3.: Opstartsteun voor jonge reders

- **Opstartsteun voor jonge reders:** Om jongeren aan te moedigen in hun ondernemerschap wordt beperkte financiële steun voorzien bij de eerste aanschaf van een vissersschip of voor de verwerving van de gedeeltelijke eigendom daarvan, binnen de Europese voorwaarden zoals vermeld in art. 17, EFMZVA-Ver..

3.2.1.1.4. Actietype 1.A.4.: Bevorderen van kennis en samenwerking in de visserijsector

Om de transitie richting een meer duurzame visserij te bevorderen is de opbouw van kennis en kunde bij reders en vissers inzake duurzamere en alternatieve visserijtechnieken een cruciaal element. Daarnaast is ook een sterkere bewustwording gewenst inzake het belang van een duurzame visserij, de algemene doelstellingen van het GVB alsook bijdragen aan de milieudoelstellingen zoals opgenomen in het KRMS en de Vogel- en Habitatrichtlijn. Om de impact van dergelijke acties te maximaliseren, dienen dergelijke acties steeds plaats te vinden in collectief verband. Concrete acties die in aanmerking komen, zijn:

- **Training van vissers en reders:** voor het bevorderen van kennis en vaardigheden (bv. door middel van workshops, adviesverlening, instructiefilmpjes, aankoop van hard en software (bv. simulatoren), etc.)
- **Kennisdeling tussen vissers en gerelateerde stakeholders:** het versterken van kennisdeling door middel van netwerking en samenwerkingsplatformen. Dit kan zowel fysiek als digitaal (bv. ontwikkeling IT-platform om informatie te delen).

3.2.1.1.5. Actietype 1.A.5. Onderzoek en Innovatie in de visserijsector

Gelet op het belang van onderzoek en innovatie als 'belangrijke aanjagers' om te komen tot een duurzame visserij, zowel op economisch, ecologisch en sociaal vlak (zoals aangekaart in AT 1.A.1. en 1.A.2.) is er specifiek steun mogelijk voor de uitvoering van studies, onderzoek en pilootprojecten gericht op de innovatie van zowel producten, materialen en processen. Daarnaast omvat dit actietype ook studies die tot doel hebben om de uitvoering van het visserijbeleid met gefundeerd wetenschappelijk advies te onderbouwen. Volgende concrete acties komen bijgevolg in aanmerking:

- **Studies en onderzoek:** zowel desk-based als toegepast onderzoek
- **Pilootprojecten:** het in de praktijk testen van de haalbaarheid van specifieke componenten en integratie van nieuwe elementen (bv. in kader van digitalisering) in het productieproces in een pre-commerciële fase

3.2.1.2. SPECIFIEKE DOELSTELLING 1B: HET VERBETEREN VAN DE ENERGIE-EFFICIËNTIE EN HET VERMINDEREN VAN DE CO2-UITSTOOT DOOR VERVANGING OF MODERNISERING VAN DE MOTOREN VAN VISSERSVAARTUIGEN

3.2.1.2.1. Actietype 1.B.1.: Motorvernieuwing

Deze actie omvat projecten in de visserijsector, uitgevoerd op vissersvaartuigen, die gericht zijn op hogere energie-efficiëntie en een daling van de CO₂-uitstoot door middel van de modernisering of vervanging van de hoofd- of hulpmotor van een vissersvaartuig met een lengte over alles van maximaal 24 meter. De opgelegde voorwaarden zijn analoog met deze in artikel 18 van de EFMZVA-verordening. Volgende voorwaarden zijn van toepassing:

- Het vaartuig behoort tot een vlootsegment waarvan de vangstcapaciteit in evenwicht is met de beschikbare vangstmogelijkheden voor het betreffende segment
- Het vaartuig staat ten minste vijf kalenderjaren voorafgaand het jaar van indiening van de aanvraag in het vlootregister van de Unie geregistreerd
- De nieuwe of gemoderniseerde motor beschikt niet over meer vermogen in kW dan de huidige motor en stoot minimaal 20% minder CO₂ uit dan de huidige motor

3.2.1.3. SPECIFIEKE DOELSTELLING 1C: HET BEVORDEREN VAN AANPASSING VAN DE VANGSTCAPACITEIT AAN DE VANGSTMOGELIJKHEDEN IN GEVAL VAN DEFINITIEVE STOPZETTING VAN VISSERIJACTIVITEITEN EN HET BIJDRAGEN TOT EEN BILLIJKE LEVENSTANDAARD IN GEVAL VAN TIJDELIJKE STOPZETTING VAN VISSERIJACTIVITEITEN

3.2.1.3.1. Actietype 1.C.1.: Compensatie voor tijdelijke stopzetting van visserijactiviteiten

Compensatie voor tijdelijke stopzetting van visserijactiviteiten: het betreft steun (compensatie) voor de tijdelijke stopzetting van visserijactiviteiten als gevolg van:

- Instandhoudingsmaatregelen
- Maatregelen van de Commissie bij ernstige bedreigingen van de biologische rijkdommen van de zee
- Noodmaatregelen

- De onderbreking van de toepassing van een Partnerschapsovereenkomst inzake duurzame visserij (PODV) of van het protocol daarbij door overmacht
- Natuurrampen, milieuongevallen of gezondheids crises die officieel erkend zijn

De specifieke voorwaarden voor toepassing van dit type actie zijn zoals vastgelegd in art. 21, EFMZVA-Verordening.”

3.2.1.4. SPECIFIEKE DOELSTELLING 1D: HET BEVORDEREN VAN EFFICIËNTE CONTROLE EN HANDHAVING IN DE VISSERIJ, WAARONDER DE BESTRIJDING VAN IOO-VISSERIJ, EN HET BEVORDEREN VAN BETROUWBARE GEGEVENS VOOR BESLUITVORMING MET KENNIS VAN ZAKEN

3.2.1.4.1. Actietype 1.D.1. Controle en handhaving

Voor de uitvoering van een efficiënte controle en handhaving in de visserij, zal België inzetten op volgende concrete acties:

- **Technologische ontplooiing en uitwisseling gegevens:** De aankoop, de installatie en/of de ontwikkeling van technologieën, met inbegrip van computer hardware en -software, vaartuigdetectiesystemen (VDS), en IT-netwerken voor het verzamelen, het beheren, het valideren, het analyseren, de risicobeheersing, en het uitwisselen van gegevens met betrekking tot de visserij, voor het ontwikkelen van steekproefmethoden voor deze gegevens, en voor het tot stand brengen van een verbinding met sectoroverschrijdende gegevensuitwisselingssystemen.
- **Transmissie gegevens:** De ontwikkeling, de aankoop en de installatie van de componenten, met inbegrip van hardware en -software, die nodig zijn voor de transmissie van gegevens door bij de visserij en de afzet van visserijproducten betrokken actoren aan de betrokken autoriteiten van de lidstaat en van de Unie, met inbegrip van de voor controledoeleinden vereiste componenten voor elektronische registratie- en rapportagesystemen (ERS), volgsystemen voor vaartuigen (VMS) en automatische identificatiesystemen (AIS)
- **Traceerbaarheid visserij- en aquacultuurproducten:** De ontwikkeling, de aankoop en de installatie van de componenten, met inbegrip van hardware en -software, die nodig zijn ter waarborging van de traceerbaarheid van visserij- en aquacultuurproducten als bedoeld in artikel 58 van Verordening (EG) nr. 1224/2009, en met als doel om fraude te bestrijden en de consument te informeren.
- **Uitvoering van programma's voor het uitwisselen van gegevens tussen de lidstaten en de gezamenlijke analyse daarvan**
- **Aankoop van andere controlemiddelen** (bv. weegapparatuur in het kader van de implementatie van het steekproef- en controleplan, mobiele hardware, monitoringsystemen motorvermogen, etc.)
- **Ontwikkeling en implementatie van innovatieve controle- en monitoringsystemen en de uitvoering van proefprojecten inzake visserijcontrole**, met inbegrip van proefprojecten aangaande visuele controle vanuit de lucht van vaartuigen, pilootprojecten aangaande Remote Electronic Monitoring (REM), proefprojecten aangaande de fysieke controle van het motorvermogen, geoptimaliseerde werkprocessen aangaande de aflevering van IUU-certificaten, het elektronisch inspectierapport, etc.
- **Aanstelling, opleiding en uitwisseling van personeelsleden** die zijn belast met monitoring-, controle- en bewakingstaken op visserijgebied, ook op het niveau van

meerdere lidstaten, bijvoorbeeld op het vlak van de implementatie van het steekproef- en controleplan, bij de implementatie van het elektronisch inspectierapport, ...

- **Operationele kosten voor het uitvoeren van controles vanuit de lucht:** met de focus op toegangscontroles ter bescherming van de scholbox
- **Operationele kosten voor het uitvoeren van controles op zee**
- **Operationele kosten voor het uitvoeren van de bepalingen van de gemeenschappelijke controleprogramma's:** met inbegrip van een verbeterde opvolging van de transportdocumenten en kosten verband houdend met een aantal verbeteringen aan het werkproces zoals dit door het gemeenschappelijk controle programma beoogd wordt.
- **Operationele kosten SCIP's:** in verband met het verscherpte toezicht op visbestanden waarvoor specifieke controle- en inspectieprogramma's overeenkomstig artikel 95 van Verordening (EG) nr. 1224/2009 gelden en die aan controlecoördinatie onderworpen zijn overeenkomstig artikel 15 van Verordening (EG) nr. 768/2005 van de Raad.
- **Uitvoering actieplannen:** Programma's in verband met de uitvoering van een actieplan dat is opgesteld overeenkomstig artikel 102, lid 4, van Verordening (EG) nr. 1224/2009, met inbegrip van de gemaakte operationele kosten.

Al de voormelde concrete acties zijn op te splitsen onder controle- en handhavingsacties met betrekking tot de controle-agentschappen en controle- en handhavingsmiddelen op het niveau van de private sector. Betreffende de private sector gaat het specifiek over de installatie van middelen (hard- en software) voor gegevensregistratie, gegevensuitwisseling en het naleven van de minimaal verplichte eisen op vlak van traceerbaarheid, alsook de uitvoering van ondersteunende activiteiten in partnerschap met de bevoegde controle-agentschappen. Betreffende acties ondernomen door de cel controle van de dienst visserij, kunnen deze tevens bijdragen aan de maritieme bewaking en samenwerking inzake kustwachttaken, zoals vermeld in Prioriteit 4. Potentiële sturing van dergelijke acties kan via het Belgisch secretariaat Kustwacht verlopen.

3.2.1.4.2. Actietype 1.D.2. Verzameling, beheer en verwerking van gegevens in het kader van de nationale werkprogramma's

Dit actietype zet specifiek in op continuïteit en innovatie van de dataverzameling ten behoeve van het visserijbeheer door de aangewezen nationale publieke autoriteit, zoals voorzien in art. 25, lid 1 en lid 2 en art. 27 van het GVB en zoals nader omschreven in Richtlijn (EU) 2017/1004.

Concrete acties die hiervoor in aanmerking komen zullen afhankelijk zijn van de uitvoeringshandelingen die de Commissie zal opstellen met voorschriften inzake procedures, het format en de tijdschema's voor indiening van de nationale werkprogramma's.

In het bijzonder volgende concrete acties komen voor steun in aanmerking:

- de verzameling, het beheer en het gebruik van gegevens voor wetenschappelijke analyse en voor de uitvoering van het GVB;
- nationale, transnationale en subnationale meerjarige steekproefprogramma's, mits deze betrekking hebben op bestanden die onder het GVB vallen;
- op zee verrichte monitoring van de commerciële en de recreatievisserij, met inbegrip van de monitoring van de bijvangst van mariene organismen zoals zeezoogdieren en vogels;
- onderzoeken op zee;

- deelname van vertegenwoordigers van de lidstaten en van regionale autoriteiten aan regionale coördinatievergaderingen, aan vergaderingen van regionale organisaties voor visserijbeheer waarbij de Unie overeenkomst sluitende partij of waarnemer is, en/of aan vergaderingen van internationale organisaties die belast zijn met het verstrekken van wetenschappelijk advies;
- verbetering van de systemen voor gegevensverzameling en gegevensbeheer (incl. digitalisering) en uitvoering van proefonderzoeken om de bestaande systemen voor gegevensverzameling en -beheer te verbeteren.

3.2.1.5. SPECIFIEKE DOELSTELLING 1F: HET BIJDRAGEN TOT DE BESCHERMING EN HET HERSTEL VAN DE AQUATISCHE BIODIVERSITEIT EN ECOSYSTEMEN

3.2.1.5.1. Actietype 1.F.1.: Bevordering van de bescherming en herstel van de mariene aquatische biodiversiteit en ecosystemen

Dit actietype zet in op onderzoek, monitoring, beheer en operationele activiteiten die bijdragen aan de bescherming en het herstel van de mariene aquatische biodiversiteit en de mariene ecosystemen. De concrete acties die onder dit actietype in aanmerking komen voor steun zijn:

- **De verzameling en verwerking van marien afval:** Het betreft specifieke acties met betrekking tot zowel de operationele uitvoering van de verzameling van marien afval op zee door vissersvaartuigen, alsook de uitbouw van de nodige faciliteiten om dergelijk marien afval, waaronder verloren vistuig, te registreren, te verzamelen en te verwerken, zowel op zee als op land (bv. havenfaciliteiten).
- **Bescherming en herstel van het marien milieu en de biodiversiteit:** Het betreft in dit geval acties met betrekking tot zowel onderzoek, monitoring en beheer alsook operationele activiteiten (waaronder pilootprojecten) die bijdragen tot de bescherming, het herstel en/of beter beheer van gebieden en soorten van belang voor het marien milieu en de mariene biodiversiteit, met specifieke aandacht voor de Marien Beschermde Gebieden (MPA's) en Natura2000 zones. Zodoende wordt er gestreefd naar het bereiken van de Goede Milieu Toestand (GMT) en naar een schoon, gezond en productief marien ecosysteem.

Binnen dit kader zal ook specifieke aandacht moeten gaan naar de drie "zones voor bodemintegriteit" die in het nieuw Marien Ruimtelijke Plan (2020 – 2026) opgenomen zijn.

Bijgevolg moeten boven beschreven maatregelen een actieve bijdrage leveren aan de milieudoelen en bijhorende descriptoren van de Belgische Mariene Strategie (2018 – 2024), dewelke uitvoering geeft aan het KRMS, met specifieke aandacht voor:

Descriptoren gerelateerd aan drukken en impacten op het marien milieu:

- Descriptor 3: "Commercieel geëxploiteerde soorten vis en schaal- en schelpdieren"
- Descriptor 5: "Eutrofiëring"
- Descriptor 6: "Zeebodemintegriteit (benthische habitats)"
- Descriptor 8: "Vervuilende stoffen"
- Descriptor 10 "Zwerfvuil"

Descriptoren gerelateerd aan de status van het mariene milieu:

- Descriptor 1: "Biodiversiteit"
- Descriptor 4: "Ecosysteem, voedselketen"
- Descriptor 6: "Zeebodemintegriteit (benthische habitats)"

3.2.2. Prioriteit 2: Bevordering van duurzame aquacultuuractiviteiten en van verwerking en afzet van visserij- en aquacultuurproducten als bijdrage tot de voedselzekerheid in de Unie

3.2.2.1. SPECIFIEKE DOELSTELLING 2A: BEVORDERING VAN DUURZAME AQUACULTUURACTIVITEITEN, MET NAME VERSTERKING VAN HET CONCURRENTIEVERMOGEN VAN DE AQUACULTUURPRODUCTIE, WAARBIJ WORDT TOEGEZIEN OP DE ECOLOGISCHE DUURZAAMHEID VAN DE ACTIVITEITEN OP LANGE TERMIJN

3.2.2.1.1. Actietype 2.A.1.: Investerings in duurzame aquacultuur

De concrete acties die in aanmerking komen voor financiële steun voor het verduurzamen, opstarten en uitbreiden van aquacultuurbedrijven zijn:

- **Productieve investeringen:** dergelijke investeringen moeten voldoen aan het principe van geïntegreerde en duurzame aquacultuur en zorgen voor een verhoging van de aquacultuurproductie of de kwaliteit of waarde van aquacultuurproducten, mede door het stimuleren van on-site verwerking. Ook het verbreden van de activiteiten (bv. door in te zetten op (hengel)toerisme, educatie, ecosysteemdiensten en korte ketenverkoop) komt in aanmerking als dit bijdraagt tot de maatschappelijke gedragenheid en rendabiliteit van het bedrijfsmodel en verbonden is aan de kernactiviteit van de onderneming (aquacultuur).
- **Investerings die bijdragen aan de ecologische duurzaamheid van aquacultuuractiviteiten (klimaatmitigatie) of inspelen op klimaatadaptatie,** waaronder: de verbetering van de energie efficiëntie (bv. isolatie of aangepaste kweeksystemen) en inzet op hernieuwbare energie, de verlaging van waterverbruik bij productie en verwerking en de voorziening van regenwateropslag, de verbetering van de afvalwaterkwaliteit, het vermijden van milieuvervuiling en toxische algenbloei, etc. Dergelijke investeringen zijn mogelijk in zoverre ze verder gaan dan wat wettelijk verplicht opgelegd is.
- **Investerings die dierenwelzijn en -gezondheid bevorderen:** het betreft investeringen die wetenschappelijk gefundeerd zijn en bijdragen aan het welzijn van de organische organismen doorheen het kweek- en verwerkingsproces. Dergelijke investeringen kunnen tevens de productkwaliteit ten goede komen door o.a. de reductie van stress. Dergelijke investeringen zijn mogelijk in zoverre ze verder gaan dan wat wettelijk verplicht opgelegd is.
- **Investerings gericht op het verbeteren van de gezondheid, veiligheid, hygiëne en arbeidsomstandigheden in aquacultuurbedrijven:** het betreft investeringen in aquacultuurbedrijven die rechtstreeks tegemoet komen aan het welzijn, de gezondheid en de veiligheid van werknemers, rekening houdende met de hedendaagse vereisten en verder gaand dan wat minimaal wettelijk verplicht is. Ook specifieke investeringen gericht op de integratie van jongeren en vrouwen in de aquacultuursector komen hierbij in aanmerking.

3.2.2.1.2. Actietype 2.A.2.: Economische haalbaarheidsstudies in de aquacultuursector

- **De uitvoering van economische haalbaarheidsstudies in de aquacultuursector:** Het betreft steun voor de uitvoering van economische haalbaarheidsstudies omtrent innovatieve aquatische producten, processen en toepassingen. In het geval de haalbaarheid van een product onderzocht wordt, komen ook de gerelateerde marktstudies in aanmerking.

3.2.2.1.3. Actietype 2.A.3.: Toegepast onderzoek en innovatie in de aquacultuursector

- **Toegepast onderzoek en innovatie in de aquacultuur:** in dit geval betreft het praktijkgerichte, innovatieve onderzoeksprojecten (inclusief pilootprojecten) met betrekking tot zowel producten (waaronder voeder), processen en toepassingen die tot stand komen door middel van privaat-publieke partnerschappen en gericht zijn op de actuele uitdagingen waarmee de lokale aquacultuursector geconfronteerd wordt.

3.2.2.1.4. Actietype 2.A.4.: Bevorderen van dierenwelzijn in de aquacultuursector

- **Bevordering van dierenwelzijn:** steun voor de uitvoering van onderzoek ter bestrijding en voorkomen van ziektes en het verhogen van dierenwelzijn, de ontwikkeling van algemene en soorten specifieke sectorgidsen (handleidingen met beste praktijken of gedragscodes) welke dierenwelzijn bevorderen alsmede de ontwikkeling van toepassingen om de afhankelijkheid van diergeneesmiddelen (antibiotica) te verminderen.

3.2.2.1.5. Actietype 2.A.5.: Bevorderen van kennis en samenwerking in de aquacultuursector

- **Kennisdeling en samenwerking in de aquacultuursector:** het betreft steun voor het bevorderen van kennisdeling doormiddel van adviesverlening op maat door middel van persoonlijke begeleiding van potentiële investeerders, alsook steun voor initiatieven die inzetten op netwerking en organisatie binnen de aquacultuursector (ondernemers, onderzoeks- en kennisinstellingen, publieke instellingen, ...) teneinde kennisdeling en samenwerking binnen de sector te stimuleren. Dergelijke initiatieven kunnen tevens een Europese (grensoverschrijdende) samenwerkingscomponent bevatten.
- **Opzet van demonstratieprojecten:** praktijk gerelateerde kennisdeling tussen experts onderling of tussen experts en het bredere publiek. Dit met als doel zowel informatiedeling ter verhoging van de maatschappelijke kennis en aanvaarding alsmede vanuit het oogpunt om expertise uit te wisselen. Dergelijke initiatieven moeten steeds in samenwerking met erkende wetenschappelijke instellingen opgezet worden.

3.2.2.2. SPECIFIEKE DOELSTELLING 2B: BEVORDERING VAN DE AFZET, DE KWALITEIT EN DE TOEGEVOEGDE WAARDE VAN VISSERIJ- EN AQUACULTUURPRODUCTEN EN DE VERWERKING VAN DIE PRODUCTEN

3.2.2.2.1. Actietype 2.B.1.: Bevorderen van de afzet

Dit actietype bestaat uit volgende concrete acties gericht op afzetbevordering:

- **Productie- en Marketingplannen:** Het betreft in dit geval specifiek de opmaak en uitvoering van de productie- en marketingplannen (PMP) die opgemaakt worden door erkende producentenorganisaties in de visserij- en of aquacultuursector, in uitvoering van art. 28 van de GMO-Verordening (Ver. (EU) 1379/2013).
- **Bewustmakingscampagnes en promotie gericht op het brede publiek:** deze concrete actie omvat acties gerelateerd aan de algemene bewustmaking en het bevorderen van de kennis van het brede publiek omtrent lokale productie. Dergelijke bewustmaking kan bestaan uit specifieke acties die betrekking hebben op het uitvoeren van Public Relations (PR), communicatie- en promotiecampagnes en dienen ondernomen te worden door een publieke instelling.
- **De ontwikkeling en implementatie van certificaten en kwaliteitskeurmerken:** het betreft steun voor de ontwikkeling en/of implementatie van nieuwe of bestaande kwaliteitskeurmerken en certificaten gerelateerd aan duurzame en lokaal geproduceerde aquatische voedingsproducten doorheen de keten. De certificering en etikettering moeten op objectieve en transparante wijze bijdragen aan de consumentenkennis over het betreffende product.

- **Het bevorderen van de traceerbaarheid van aquatische voedingsproducten:** het betreft steun voor de ontwikkeling en implementatie van systemen die de traceerbaarheid van lokale aquatische producten doorheen de volledige voedingsketen bevorderen. Acties hebben tot doel om de consument op objectieve wijze over de afkomst van aangekochte producten te informeren. Acties moeten steeds verder gaan dan wat (o.a. vanuit controledoelinden) wettelijk verplicht is.
- **Opstartsteun voor producenten- en brancheorganisaties:** het betreft steun, beperkt in tijd, voor de opstart van een producenten- of brancheorganisatie binnen de visserij of aquacultuursector. De steun heeft betrekking op kosten gerelateerd aan administratie, personeel en de organisatie van samenkomsten (digitaal en fysiek).

3.2.2.2.2. Actietype 2.B.2.: Bevorderen van investeringen in kwalitatieve en duurzame verwerking van lokale aquatische producten

De concrete invulling van dit actietype bestaat uit een economische, ecologische en sociale component:

Op economisch vlak:

- **Productieve investeringen voor de verwerking en kwaliteitsverhoging van lokaal aangevoerde en gekweekte aquatische producten:** hierbij gaat het om investeringen in aangepaste materialen en processen voor de verwerking alsook de kwaliteitsverhoging van lokale soorten. Toename van de totale verwerkingscapaciteit is geen voorwaarde aangezien het ook kan gaan over een heroriëntatie naar de verwerking van lokale soorten of het toevoegen van waarde zonder bijkomende afzet na te streven.
- **Valorisatie van nevenstromen:** acties die een circulair productiemodel nastreven door de verwerking en valorisatie van nevenstromen afkomstig van duurzaam geëxploiteerde aquatische bronnen

Op ecologisch vlak:

- **Energie-efficiëntie:** acties die de vermindering van energieverbruik of de aanpassing naar duurzamere energiebronnen nastreven. Het kan hier gaan over efficiëntere koeling, isolatie, etc.
- **Preventie van milieuvervuiling/verontreiniging:** acties gerelateerd aan het verminderen of vermijden van vervuiling door uit verwerking-gerelateerde activiteiten (bv. door omschakeling naar milieuvriendelijkere verpakking of de reductie van visafval)
- **Waterverbruik- en kwaliteit:** acties gerelateerd aan het efficiënt gebruik van water en de verbetering van de kwaliteit van het afvalwater

Op sociaal vlak streven we bijgevolg naar het verbeteren van de werkomstandigheden van werknemers binnen de visverwerking.:

- **Investeringen gericht op het verbeteren van de gezondheid, veiligheid, hygiëne en arbeidsomstandigheden:** het betreft investeringen in visverwerkingsbedrijven die rechtstreeks tegemoet komen aan het welzijn, de gezondheid en de veiligheid van werknemers, rekening houdende met de hedendaagse vereisten en verder gaand dan wat minimaal wettelijk verplicht is.

De investeringssteun is voorbehouden aan ondernemingen die voldoen aan de Europese definitie van een KMO.

3.2.2.2.3. Actietype 2.B.3.: Bevorderen van kennis en vaardigheden voor de verwerking van lokale aquatische producten

- **Training en kennisopbouw voor de verwerking van vis:** het omvat financiële ondersteuning voor acties gericht op de ontwikkeling van de kennis en vaardigheden voor

het verwerken en verhandelen van lokale aquatische producten. Hiermee kan worden bijgedragen aan een hogere rendabiliteit en minder voedselverlies (bv. door efficiënter fileren), verhoogde kennis over (lokale) visserijproducten en het belang van duurzame productie, meer aandacht voor veiligheid en gezondheid, etc.

3.2.2.2.4. Actietype 2.B.4.: Onderzoek en innovatie naar de duurzame verwerking van lokale aquatische producten

Acties inzake onderzoek en innovatie moeten bekeken worden in het verlengde van de ecologische en economische aspecten inzake duurzaamheid zoals aangekaart bij AT 2.B.2. (investeringssteun) en kunnen worden omschreven als volgt:

- **Onderzoek en innovatie naar duurzame verwerking van lokale aquatische producten:** in dit geval betreft het innovatieve onderzoeksprojecten (inclusief pilootprojecten) met als doel om praktijkgerichte oplossingen tot stand te brengen voor de verwerking en bewerking van lokaal geproduceerde aquatische producten.

3.2.2.2.5. Actietype 2.B.5.: Investerings in vissershavens (aanlandingsplaatsen) en afslagen ten behoeve van de visserij- en aquacultuursector

Concreet betreft het investeringssteun voor aanpassingen aan de infrastructuur van aanlandingsplaatsen in vissershavens en visafslagen, die bijdragen tot:

- **Verminderen van de milieu-impact:** het betreft investeringen die de algemene milieu-impact van visserij- en aquacultuur-gerelateerde activiteiten in havens en visveilingen vermindert. Concreet kan het gaan om investeringen die het waterverbruik verminderen of de kwaliteit van afvalwater verhogen, alsook investeringen die milieuvervuiling (als gevolg van visserij of aquacultuur gerelateerde activiteiten in havens en visveilingen) vermijden.
- **Bevorderen van de productkwaliteit en voedselveiligheid:** het betreft investeringen in infrastructuur van havens en visveilingen die verder gaan dan wettelijk verplicht om te voorzien dat lokaal aangevoerde visserij- en aquacultuurproducten hun kwaliteit behouden en bijdragen aan het waarborgen van de voedselveiligheid.
- **Bevorderen van de veiligheid, gezondheid, hygiëne en arbeidsomstandigheden:** het betreft investeringen in land-gebaseerde infrastructuur in havens en veilingen die de gezondheid en veiligheid van zowel vissers en werknemers gerelateerd aan de visserij- en aquacultuursector tegemoet komen
- **Investerings in vissershavens en afslagen ter uitvoering van de aanlandingsverplichting:** het betreft investeringen in infrastructuur die inspelen op de uitdagingen die ontstaan door de implementatie van de aanlandingsverplichting, bv. de uitbouw van faciliteiten om ongewenste bijvangst aan te nemen en de traceerbaarheid doorheen de keten te garanderen.
- **Investerings in infrastructuur van vissershavens (aanlandingsplaatsen) ter ondersteuning van de maricultuur:** het betreft concreet de uitbouw van de benodigde infrastructuur voor de veilige en efficiënte ontvangst van vaartuigen, werktuigen, goederen en personeel bestemd voor de mariene aquacultuur op zee.

Acties met betrekking tot de uitbouw van infrastructuur in havens (aanlandingsplaatsen) moeten vertrekken vanuit een collectief belang en zijn bijgevolg enkel uit te voeren door publieke instellingen.

Specifiek voor visafslagen is er de bijkomende mogelijkheid tot steun gericht op aanpassingen van infrastructuur en processen voor:

- **Bevorderen van de digitale integratie:** het betreft innovatieve investeringen gericht op de digitalisatie van processen om deze af te stemmen op de behoeften van de andere schakels in de visserijketen en daarmee de centrale rol van visafslagen te bestendigen

- **Bevorderen van de energie-efficiëntie:** het betreft investeringen die gericht zijn op de reductie van het energieverbruik (bv. isolatie, aangepaste koeling, ...)

3.2.2.2.6. Actietype 2.B.6. Compensatie in geval van aanzienlijke marktverstoring

- **Compensatie in geval van aanzienlijke marktverstoring:** het betreft de mogelijkheid om marktdeelnemers in de visserij- en aquacultuursector te compenseren voor gedeerde inkomsten of extra kosten indien zich uitzonderlijke gebeurtenissen voordien die een aanzienlijke verstoring van de markten tot gevolg hebben. Dit op basis van art. 26, lid 2, a), EFMZVA-Ver.. De steun kan uitsluitend worden toegekend indien de Europese Commissie bij uitvoeringsbesluit een buitengewone gebeurtenis vastgesteld heeft.

3.2.3. Prioriteit 3: De voorwaarden scheppen voor een duurzame blauwe economie in kust-, eiland- en binnenlandgebieden en bevordering van de ontwikkeling van visserij- en aquacultuurgemeenschappen

3.2.3.1. ACTIETYPE 3.A.1.: KUST-GEBONDEN VANUIT DE GEMEENSCHAP GELEIDE LOKALE ONTWIKKELING (CLLD)

Gelet op de snelle ontwikkelingen en uitgebreide steun die vanuit Vlaanderen reeds voorzien wordt voor de ontwikkeling van de blauwe economie, is het van belang om ook de lokale kust-gebonden visserij- (en potentieel aquacultuur-) gemeenschap mee in het verhaal te betrekken. De concrete acties die voor steun in aanmerking komen onder dit actietype zijn:

- **Vorbereidende acties voor de opbouw van CLLD:** waaronder de ontwikkeling en implementatie van een lokale strategie voor CLLD
- **Het beheer van CLLD:** dit beheer zal moeten worden uitgevoerd binnen de structuur van de (Europees bepaalde) Fisheries Local Action Groups (FLAGs) en in partnerschap met de meest relevante lokale kustactoren die nauw betrokken zijn bij de visserij en aquacultuursector. Daarbij kan gedacht worden aan lokale besturen, publieke autoriteiten, industrie, wetenschap, lokale verenigingen, etc... Door de beperkte samenhang en aanwezigheid van lokale gemeenschappen in de visserij- en aquacultuursector zal met name voldoende aandacht moeten worden besteed aan capacity-building (waaronder de organisatie van evenementen, workshops, ...).
- **De uitvoering van acties onder CLLD:** het betreft acties die breder gaan dan de traditionele visserij- en aquacultuuractiviteiten en zich richten op onder andere, (eco-)toerisme en cultuur, korte keten en diversificatie en innovatie van het aanbod, bottom-up gedreven innovaties, ecologische initiatieven, informatieve campagnes en andere ondersteunende initiatieven die bijdragen tot het creëren van een band met de burger of gericht zijn op integratie met de blauwe economie. Dit laatste aspect kan met name bereikt worden door de diversificatie van activiteiten, waarbij men niet-visserij gerelateerde nevenactiviteiten ontwikkelt, met als doel om de bron van bedrijfsinkomsten te kunnen verbreden. Het kan hier gaan over activiteiten die bijdragen aan de blauwe economie in de brede zin (bv. zee-toerisme, milieudiensten, maricultuur, datacollectie, ...). De doelgroep voor diversificatie is het Klein Vloot Segment (KVS). Daarbovenop moet er ook aandacht zijn voor het verkennen van het potentieel van een professioneel kleinschalig kustvisserijsegment, binnen de toelaatbare grenzen van de Belgische vlootcapaciteit.

De ontwikkeling van CLLD zal met name steeds in overeenstemming moeten zijn met de algemene Belgische programmadoelstellingen om te streven naar verduurzaming,

wendbaarheid en weerbaarheid, alsook sterkere lokale partnerschappen ten dienste van een hechte en kwalitatieve lokale aquatische waardeketen.

Acties onder CLLD zijn niet toegankelijk voor niet-KMO's.

3.3. Alternatieven

Het overwegen van alternatieve manieren om een plan of programma te realiseren kan vaak resulteren in een beperking van de negatieve impact op het milieu.

3.3.1. Locatiealternatieven

Een locatiealternatief houdt in dat het plan gerealiseerd kan worden op een andere locatie dan voorzien in het basisplan. De inhoud van het plan heeft geen concrete ruimtelijke toewijzing en is van toepassing op het BNZ en de Vlaamse binnenwateren, waardoor er geen locatiealternatieven mogelijk zijn.

Algemene uitsluitingscriteria of specifieke gebieden bijvoorbeeld kunnen op dit moment nog niet worden afgebakend voor de maatregelen, omdat elke subsidieaanvraag zal moeten voldoen aan specifieke instap- en verbintenisvoorwaarden en omdat heel wat projecten met potentieel negatieve impact vergunningsplichtig zijn (bv. aquacultuurparken) en dus ook pas op vergunningsniveau zullen beoordeeld en, indien nodig, bijgestuurd worden. Financiële steun uit het EFMZVA 2021-2027 zal enkel worden toegekend aan vergunde projecten en aan projecten die niet vergunningsplichtig zijn.

3.3.2. Doelstellingsalternatieven

De Verordening (Verordening (EU) 2021/1139) vormt het kader waarbinnen het EFVMZA de prioritaire zwaartepunten beschrijft. Hierdoor wordt het formuleren van doelstellingsalternatieven zeer beperkt. Dit brengt met zich mee dat bij het overwegen van alternatieve maatregelen, het BP geen prioriteiten in overweging kan nemen die niet voldoen aan de EU-financieringscriteria. Het is evenmin toegestaan om binnen het BP overlappende financiering te hebben met andere EU-programma's noch met parallel lopende nationale programma's. Bij het opstellen van de details en de kenmerken van de maatregelen van het BP werden significante pogingen ondernomen om te verzekeren dat, waar mogelijk, de milieuoverwegingen een sterke invloed op de besluitvorming hadden. Omwille van bovenstaande redenen worden er geen doelstellingsalternatieven onderzocht.

3.3.3. Nulalternatief

Het ontwerp PB zal het nulalternatief bespreken, d.w.z. de toestand die zich zou voordoen indien de maatregelen van het BP niet worden uitgevoerd. Dit betekent dat België geen Europese steun zal ontvangen, in de vorm van kapitaalpremies, voor structuurverbetering in de visserij- en aquacultuursector. België zal in deze situatie dus niet ondersteund worden door de EU bij het bevorderen van een concurrerende, ecologische duurzame, economisch levensvatbare en maatschappelijk verantwoorde visserij- en aquacultuur. Het nulalternatief komt overeen met de referentiesituatie.

De referentiesituatie voor de visserij en aquacultuur wordt besproken in sectie 5.2.

4. JURIDISCH KADER

In dit hoofdstuk wordt specifiek ingegaan op de wetgeving rond beschermde mariene gebieden in België.

4.1. Wet marien milieu

De Wet Marien Milieu (MMM-wet, KB van 20 januari 1999) vormt een mijlpaal in de mariene wetgeving. Deze wet bepaalt verschillende principes die de gebruikers van de Belgische mariene wateren dienen in acht te nemen. Daartoe behoren de volgende internationaal erkende principes:

- het voorzorgsprincipe
- het preventieprincipe
- het principe van duurzaam beheer
- het vervuiler-betaalt-principe
- het herstelprincipe

Die principes moeten bijgevolg in acht genomen worden tijdens het uitvoeren van het programma.

Naast de algemene beginselen, hierboven opgesomd, werd in de wet op de bescherming van het mariene milieu ook de basis gelegd voor de instelling van mariene reservaten en de bescherming van planten en dieren. In art. 7 wordt gespecificeerd dat de Koning speciale beschermingszones onder de Vogelrichtlijn (SBZ-V) of Habitatrichtlijn (SBZ-H) bestemd heeft voor de instandhouding van zekere mariene habitats of bijzondere soorten.

Verder worden in Art. 25 van de Wet Mariene Milieu de activiteiten opgesomd, waaronder commerciële activiteiten zoals aquacultuur, die onderworpen zijn aan een voorafgaande vergunning of machtiging verleend door de minister.

4.2. Natura2000

4.2.1. Habitat- en vogelrichtlijn

De Europese Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG) heeft als doel het in stand houden en het herstellen van bedreigde Europese natuurlijke habitats en wilde fauna en flora. De lidstaten dienen speciale beschermingszones (SBZ-H of habitatrichtlijngebieden) aan te duiden voor bepaalde habitats en soorten van communautair belang, die worden opgesomd in de bijlagen I en II van de richtlijn. Deze habitatrichtlijngebieden maken samen met de vogelrichtlijngebieden deel uit van een Europees ecologisch Natura2000-netwerk.

In het BNZ zijn de gebieden 'Vlaamse banken' en 'Vlakte van de Raan' aangeduid als habitatrichtlijngebied in het MRP 2020-2026. Er wordt gestreefd naar een gunstige staat van instandhouding (SVI) van de habitats die zijn opgenomen in bijlage I, en van de soorten uit bijlagen II en IV van deze richtlijn. IHDs bepalen de wetenschappelijke maatlaten waaraan de SVI moeten worden getoetst.

Art. 6 van de richtlijn stelt de maatregelen vast die moeten worden genomen binnen elk Natura2000-gebied. De lidstaten moeten met name:

- Passende beschermingsmaatregelen nemen die overeenkomen met de ecologische vereisten van de beschermde habitattypen en soorten die op de locaties aanwezig zijn (artikel 6.1).

- Schadelijke activiteiten vermijden die deze soorten aanzienlijk zouden kunnen verstoren of de habitats van de beschermde soorten of habitattypen kunnen verslechteren (artikel 6.2).
- De effecten van plannen of projecten die waarschijnlijk een significant negatief effect zullen hebben op een Natura2000-gebied volledig evalueren door middel van een passende beoordeling (artikel 6.3).
- Bepalen door middel van de passende beoordeling of de impact de integriteit van de site nadelig zal beïnvloeden en, als dit het geval is, of het projectplan nog steeds kan worden goedgekeurd als bepaalde milderende maatregelen of voorwaarden zijn geïntroduceerd die de nadelige effecten op de site tot een niet-significant niveau verlagen (artikel 6.3).
- Een mechanisme voorzien voor het goedkeuren in uitzonderlijke omstandigheden, van plannen of projecten die een nadelig effect hebben op een Natura2000-gebied, zelfs na de invoering van milderende maatregelen, als deze plannen of projecten noodzakelijk worden geacht om redenen van dwingend algemeen belang, maar waar er geen geschikte alternatieve oplossingen voor bestaan (artikel 6.4)

De Europese Vogelrichtlijn (Richtlijn 2009/147/EG) beoogt de bescherming van alle in het wild voorkomende vogelsoorten. Voor de leefgebieden van de vogelsoorten uit bijlage I en de soorten die als broedvogel, doortrekker of overwinteraar in een bepaald gebied in internationaal belangrijke aantallen voorkomen, worden speciale beschermingsmaatregelen getroffen. Elke lidstaat dient speciale beschermingszones (SBZ-V of vogelrichtlijngebieden) aan te wijzen die deel uitmaken van een Europees ecologisch Natura2000-netwerk.

Op basis van de studie over het ornithologisch belang van de Belgische zeegebieden (Haelters *et al.*, 2004) werden in 2005 drie Vogelrichtlijngebieden (SBZ1, SBZ2 en SBZ3) ingesteld (KB van 14 oktober 2005).

In Degraer *et al.* (2010) werd de actuele instandhouding van de vogelsoorten van de Vogelrichtlijn op niveau van de Noordzee bepaald, ter onderbouwing van het bepalen van de IHDs. In 2018 werden beheerplannen opgesteld voor de Vogelrichtlijngebieden (Belgische Staat, 2018a).

4.2.2. Belgische wetgeving

Deze Europese richtlijnen werden nationaal bekrachtigd door de Wet ter bescherming van het mariene milieu onder de rechtsbevoegdheid van België (20/01/1999 – zie §4.1). Een verdere vertaling van de Europese richtlijnen en de Wet Mariene Milieu vond plaats in volgende Koninklijke Besluiten:

- Het KB van 21 december 2001 betreffende de bescherming van de soorten in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België. Hier worden verschillende beschermingsmaatregelen voorgelegd ter bescherming van wilde/bedreigde flora en fauna, voor de instandhouding van de natuurlijke habitats en de biodiversiteit en ter voorkoming van schade aan gewassen, visgronden en andere vormen van eigendom.
- Het KB van 14 oktober 2005 betreffende de instelling van speciale beschermingszones en speciale zones voor natuurbehoud in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België.
- Het KB van 5 maart 2006 tot instelling van een gericht marien reservaat, de 'Baai van Heist'.

Op 27 oktober 2016 werd een nieuw KB aangenomen betreffende de procedures tot aanduiding en beheer van de mariene beschermde gebieden in het BNZ. Samen met het KB

tot aanneming van het marien ruimtelijk plan (zie §4.4), neemt dit KB grotendeels het KB van 14 oktober 2005 over betreffende de instelling van speciale beschermingszones en speciale zones voor natuurbehoud in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België.

Het MB van 2 februari 2017 legt de instandhoudingsdoelstellingen van de mariene beschermde gebieden vast. Voor activiteiten die mogelijk een significant effect hebben op de beschermde mariene gebieden dient de impact geëvalueerd te worden door een passende beoordeling en de activiteiten zullen enkel toegelaten kunnen worden wanneer er geen risico is voor negatieve gevolgen voor de mariene beschermde gebieden. Activiteiten die mogelijk negatieve gevolgen hebben, kunnen eventueel toegelaten worden om dwingende redenen van groot openbaar belang maar dit enkel wanneer er geen alternatieven zijn en wanneer compensatie voorzien wordt.

In het BNZ zijn volgende mariene beschermde gebieden aangeduid. De IHDs worden besproken in sectie 6.

TABEL 4-1 NATURA2000 GEBIEDEN IN HET BNZ

Beschermd gebied	Oppervlakte	Status	Wettelijke verankering
SBZ-1 (Vogelrichtlijn)	110,01 km ²	IHDs aangenomen Beheersplan opgesteld (19/01/18)	KB 27/10/16 MB 02/02/17 KB 19/05/19
SBZ-2 (Vogelrichtlijn)	144,80 km ²	IHDs aangenomen Beheersplan opgesteld (19/01/18)	KB 27/10/16 MB 02/02/17 KB 19/05/19
SBZ-3 (Vogelrichtlijn)	57,71 km ²	IHDs aangenomen Beheersplan opgesteld (19/01/18)	KB 27/10/16 MB 02/02/17 KB 19/05/19
Vlakte van de Raan (Habitatrichtlijn)	19,17 km ²	Aanname IHDs en beheerplan is voorzien in 2022	KB 19/05/19
Vlaamse Banken (Habitatrichtlijn)	1.099,94 km ²	IHDs aangenomen Beheersplan opgesteld, nog aan te nemen	KB 16/10/12 KB 27/10/16 MB 02/02/17 KB 19/05/19

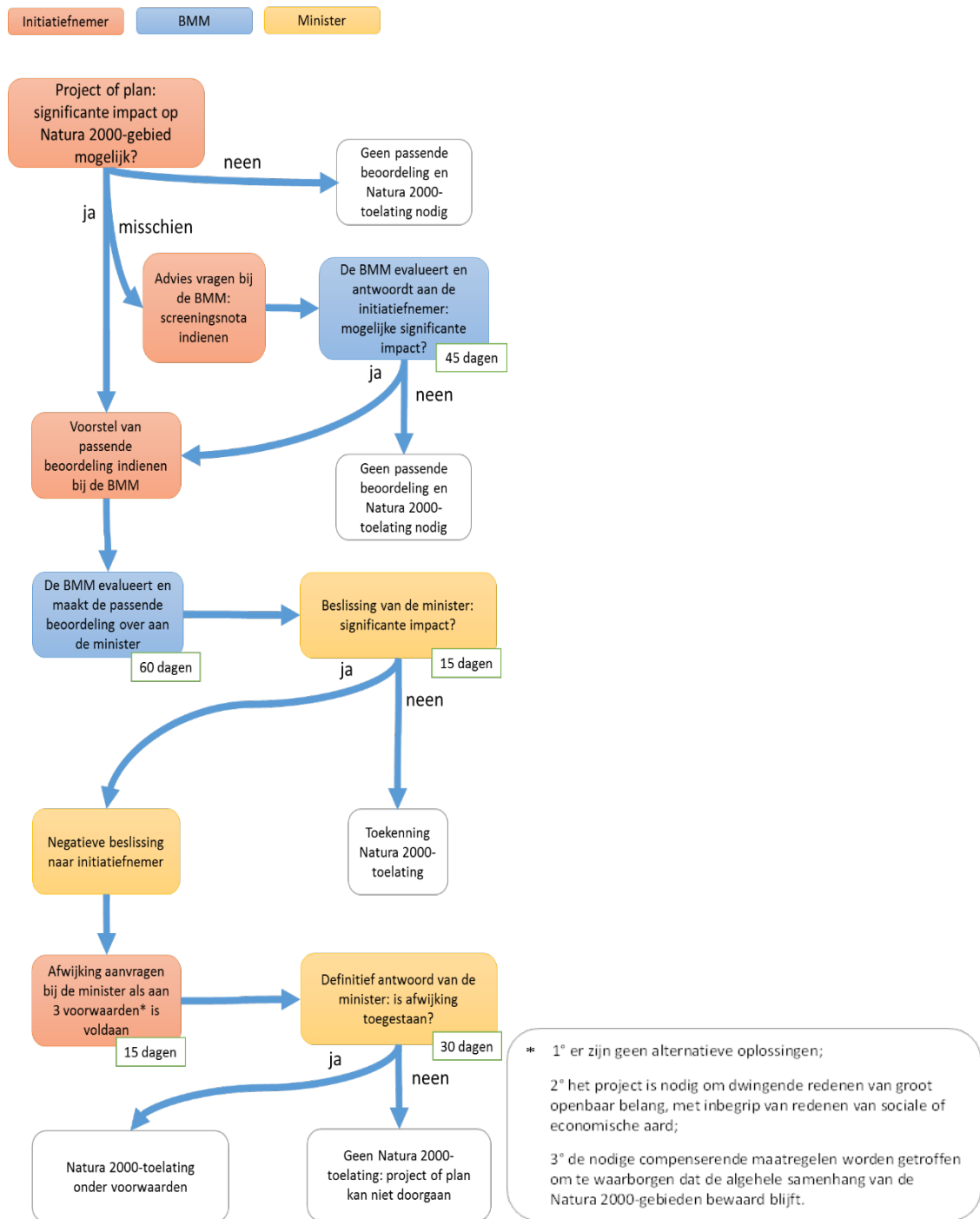
De lidstaten zijn verplicht om voor de Habitat- en Vogelrichtlijn om de zes jaar aan de Europese Commissie (EC) te rapporteren over de SVI van de habitattypen en soorten en over het resultaat van het gevoerde beleid. België kiest er bewust voor om de integratie van de verschillende milieुरichtlijnen te maximaliseren en ontwikkelt daarom een overkoepelend maatregelenprogramma dat een invulling geeft aan zowel de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRMS, zie sectie 4.3) als Natura2000-doelstellingen. Er wordt daarom bij het opstellen van het tweede KRMS maatregelenprogramma voor de periode 2022-2028 eveneens gekeken naar de instandhoudingsdoelen gedefinieerd in het kader van Natura2000.

4.2.3. Passende Beoordeling

In het kader van de bescherming en het beheer van Natura2000 is de Passende Beoordeling (PB) van essentieel belang. Een correcte toepassing van de PB dient te voorkomen dat projecten en plannen een significante negatieve impact hebben op de status en ontwikkeling van een Natura2000-gebied en het realiseren van eerder geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen zou bemoeilijken of verhinderen (KB 27/10/16).

Het volledige proces betreffende de passende beoordeling en de eventuele voorafgaandelijke screening wordt in Figuur 4-1 schematisch voorgesteld. De FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Dienst Marien Milieu volgt op of de PB correct toegepast wordt en dat initiatiefnemers van projecten over de nodige Natura2000-toelatingen beschikken vooraleer ze een project aanvatten.

Indien uit de PB blijkt dat het project of plan een significant negatieve invloed kan hebben op het beschermde gebied moet in de eerste plaats gezocht worden naar alternatieve oplossingen. Indien er geen alternatieve oplossingen voorhanden zijn, dient aangetoond te worden dat het project of plan wordt uitgevoerd om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard of het openbaar nut, en kan mits de nodige compenserende maatregelen eventueel toch een toestemming verleend worden.

FIGUUR 4-1 PROCEDURE VOOR DE PASSENDE BEOORDELING VOOR PROJECT OP ZEE.

4.3. Kaderrichtlijn Mariene Strategie

De Kaderrichtlijn Mariene Strategie (2008/56/EG) (KRMS) is gericht op het mariene ecosysteem in het algemeen en heeft als hoofddoel om tot een “goede milieutoestand” (GMT) in het mariene milieu te komen of die te behouden. De KRMS definieert “goede milieutoestand” als “de toestand van de mariene wateren wanneer deze leidt tot ecologisch verscheiden en dynamische oceanen en zeeën die schoon, gezond en gelet op hun intrinsieke omstandigheden productief zijn, en wanneer het gebruik van het mariene milieu op een duurzaam niveau is, aldus het potentieel voor gebruik en activiteiten door de huidige en toekomstige generaties veilig stellend.

België heeft de KRMS in nationale rechtsorde omgezet door het KB van 23 juni 2010. Het eerste programma met maatregelen dat moest bijdragen tot het behalen van de goede milieutoestand werd vastgesteld in 2015 en opgestart in 2016 (Belgische Staat, 2016). Momenteel loopt de eerste cyclus van de uitvoering van de KRMS op haar einde. De initiële beoordeling en de milieudoelen en -indicatoren werden reeds geactualiseerd (Belgische Staat, 2018b, 2018c) en het tweede maatregelen-programma wordt voorbereid en naar verwachting gepubliceerd in voorjaar 2022. Om tot een gedragen maatregelenprogramma te komen worden experts, stakeholders en publiek geconsulteerd.

Gezien de overlap in het toepassingsgebied met de Natura2000 regelgeving wordt er naar een geïntegreerd marien milieubeleid gestreefd, waarbij de middelen voor monitoring, evaluatie en wijzingen in het beheer zo efficiënt mogelijk worden ingezet, en waar mogelijk worden de zesjaarlijkse cycli van de KRMS en Natura2000 gelijklopend uitgevoerd.

Hieronder volgt een beknopt overzicht van het ontwerp maatregelenprogramma voor de periode 2022-2027, dat samengesteld is uit de reeds bestaande (oude) maatregelen en de nieuwe bijkomende maatregelen voor de tweede cyclus van de KRMS (Belgische Staat, 2021). Naast het werken aan het bereiken van de goede milieutoestand voor de Belgische mariene wateren zullen deze maatregelen ook bijdragen aan het realiseren van de IHDs. Enkel de maatregelen met betrekking tot visserij en aquacultuur zijn opgelijst.

Maatregelenprogramma 2022-2027 (Belgische Staat, 2021):

Bestaande maatregelen:

- GVB en hernieuwd GVB:
 - Nationaal verbod op vissen met vissersvaartuigen > 70 BT binnen de driemijlszone
 - TACs en quota
 - Minimum landing size
 - Meerjarenherstel- en beheerplannen voor sommige stocks
 - Inspectie/monitoring/controle visserij
 - ICES coördineert quota en analyse van stocks
 - Verdwijnen discards
 - Verplicht streven naar MDO
 - Multispecies-quota en –beheer
 - Data Collection Framework + Data Collection Multi-annual Programmes
- Introductie van sumwing, rolsloffen (streven naar en ontwikkeling van minder bodemberoerende, energiebesparende en meer selectieve technieken, ook sensibilisering; gesteund door NOP en BOP visserij)
- Verbodsbepalingen voor warrelnetvisserij:
 - Verbod recreatieve warrelnetvisserij op zee (soortenbeschermings KB 21/12/2001)
 - Verbod strandwarrel- en kieuwnetten in de volledige Vlaamse strandzone
 - Verbod vangst en bijvangst walvisachtigen en zeehonden, verplichting om levende en niet gewonde dieren onmiddellijk vrij te laten en meldingsplicht (Wet Marien Milieu)
- Seafood legislation; controle en monitoring door FAVV (professionele visserij)
- Monitoring marien afval conf. OSPAR
- Fishing For Litter

Bijkomende maatregelen:

- Fiche 1: Bodemintegriteit-biogene riffen:
 - Afbakening van bodembeschermingszones
 - Exploratie naar de aanduiding van een marien reservaat op zee

- Natuurlijk herstel en opvolging biogene riffen: *Lanice conchilega*/Sabellaria spp. riffen & geassocieerde fauna
- Herstel biogene riffen: Oesterbankherstel
- Fiche 4: Marien zwerfvuil:
 - Hernieuwing Federaal actieplan marien zwerfvuil
 - Lozingsverbod scheepsafval
 - Markeringsactie voor vistuig en aquacultuur-installaties
 - Ontwikkeling indicatoren micro-afval
- Fiche 5 Vissen:
 - Kennisuitbreiding functionele habitats vissen
 - Uitbreiding monitoringnetwerk vissen (akoestisch taggen/zenderen)
 - Management plan voor haaien en roggen
 - Shark-a-tag
 - Aanpak vismigratieknelpunten
- Fiche 8 (Recreatieve) visserij:
 - Monitoring recreatieve visserij
 - b. Uitmateren vislood
 - c. Controle en handhaving verbod warrel- en kieuwnetvisserij
- Fiche 12 Aquacultuur: Verbod op 'actieve' substanties in aquacultuur

4.4. Marien Ruimtelijk Plan (MRP)

Gezien de beperkte ruimte van het BNZ en het grote aantal claims hierop zoals zeevisserij, defensie, zandwinning, scheepvaart, windturbines, ... werd het proces van mariene ruimtelijke planning aangewend om de beschikbare ruimte op zee, binnen een bepaald tijds kader, aan bepaalde gebruikers toe te kennen en er terzelfdertijd voor te zorgen dat ecologische, economische en sociale doeleinden gehaald worden.

De MMM-wet voorziet dat het marien ruimtelijk plan zesjaarlijks geëvalueerd wordt en, waar nodig, wordt gewijzigd om nieuwe trends en ontwikkelingen in rekening te brengen. Indien gedurende de looptijd van het MRP nood is aan bepaalde wijzigingen bestaat ook de mogelijkheid om een tussentijdse wijziging door te voeren.

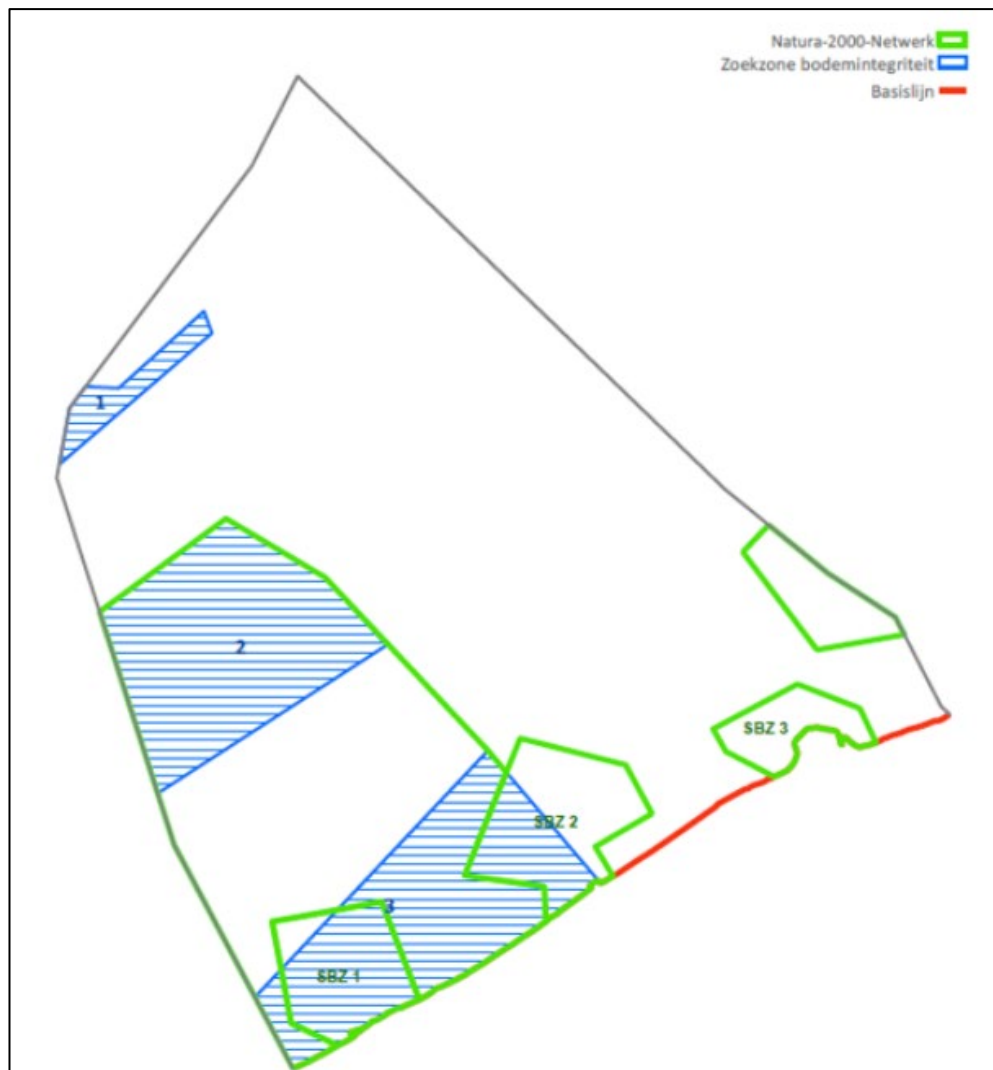
Het eerste MRP werd verankerd in het koninklijk besluit van 20 maart 2014 tot vaststelling van het marien ruimtelijk plan. Dit MRP vormt het algemeen kader voor het huidige marien ruimtelijk beleid. Het schetst een langetermijnvisie en bepaalt de doelstellingen voor de planperiode van 2014 tot 2020. Ook binnen Europa werd het belang van mariene ruimtelijke planning erkend en dit leidde tot de richtlijn 2014/89/EU tot vaststelling van een kader voor maritieme ruimtelijke planning.

Op 20 maart 2020 is de nieuwe cyclus (2020 – 2026) van dit MRP in werking getreden. De visie voor dit nieuwe plan gaat uit van het maximale behoud van de huidige visgronden in functie van de leefbaarheid van de sector, alsmede het stimuleren van complementaire en duurzame vormen van visserij en geïntegreerde maricultuur. Desalniettemin zijn er bepaalde voorzieningen in het nieuwe MRP die een aanzienlijke impact op de toegang tot visgronden of op het gebruikte type vistuig zullen hebben. Enkele van de voornaamste bepalingen voor visserij en maricultuur zijn:

- De instelling van drie zoekzones bodemintegriteit (waarvan twee binnen het habitatgebied Vlaamse banken en één erboven (noordelijk)) om gevoelige habitats de kans te geven tot herstel en voortbestaan;

- Het verbod op bodemberoerende sportvisserij in het gehele gebied van de Vlaamse Banken (uitzonderingen: kruien en garnaalvisserij zoals vermeld in Art 15 van het MRP) werd behouden;
- Er zijn bijkomende zones aangeduid voor hernieuwbare energie. In functie van de veiligheid wordt rond deze zones een veiligheidsperimeter van 500m ingesteld voor (vissers)vaartuigen. Om te streven naar meervoudig ruimtegebruik wordt echter wel onderzocht wat in deze zones de mogelijkheden voor passieve visserij en mariene aquacultuur kunnen zijn;
- Door de bijkomende kennisnood in het BNZ wordt de voorziening van bebakening, radars en meetpalen uitgebreid, deze installaties hebben telkens een veiligheidszone van 75m voor meetpalen en 500m voor masten en radars;
- Een nieuwe voorziening in het MRP is de inrichting van vijf zones voor Commerciële en Industriële activiteiten (CIA-zones). De invulling van dergelijke zones kan van diverse aard zijn zoals aquacultuur, hernieuwbare energie, energie-opslag, ontzilting, etc. De impact van deze zones op de zeevisserij is volledig afhankelijk van de specifieke invulling en mate waarin meervoudig ruimtegebruik mogelijk is.

Het MRP 2020-2026 biedt dus de mogelijkheid om visserijbeperkende maatregelen in te voeren binnen de 3 zoekzones maar hiervoor dient een concreet voorstel uitgewerkt te worden dat aan de bekrachtiging van de EC onderworpen moet worden vooraleer het in werking kan treden. Hiervoor wordt een nieuwe maatregel voorgesteld die voorziet in het effectief afbakenen van één of meerdere zones waar bodemberoerende activiteiten zullen worden gereguleerd, en mogelijks zelfs uitgesloten, teneinde de bodemintegriteit en de bijhorende habitats te beschermen. Van de drie zoekzones voorzien in het MRP zijn er twee in het Natura2000-gebied Vlaamse Banken gelegen en is er ook één zone, in het noordwesten van het BNZ, die buiten het natuurbeschermingsgebied valt (Figuur 4-2). Deze zone werd opgenomen omdat er bij recent onderzoek eveneens waardevolle grindbedden werden waargenomen. In de zoekzones kan de minister ruimtelijke maatregelen instellen met een totale oppervlakte van 285 km². Vertrekkende van het studierapport zal een dossier opgesteld worden zoals vereist voor het bekrachtigen van deze maatregelen onder het GVB; hierin zullen ook monitoring en controle van de voorgestelde maatregelen aan bod komen (Belgische Staat, 2022).

FIGUUR 4-2 ZOEKZONES IN HET MRP 2020-2026 BESTEMD VOOR HET ONDERZOEK NAAR DE MOGELIJKHEID TOT HET INSTELLEN VAN RUIMTELIJKE VOORSCHRIFTEN QUA VISSERIJTECHNIEKEN (BLAUW GEARCEERD) EN NATURA2000-GEBIEDEN (GROEN OMLIJND)

De langetermijnvisie, ontwikkeld op basis van wetenschappelijke kennis en expertise, leverde belangrijke input voor de herziening van het MRP gezien deze visie doelstellingen en randvoorwaarden bevat die richtinggevend zijn voor de ontwikkeling van (toekomstige) activiteiten in het BNZ. Hierbij worden drie kernprincipes centraal geplaatst:

- natuurlijkheid is een basisrandvoorwaarde voor de ontwikkeling van het BNZ binnen al haar dimensies;
- het BNZ blijft in 2050 belangrijke 'gebruiksfuncties' aanbieden om het maatschappelijk welzijn te ondersteunen;
- tegen 2050 is het principe van 'meervoudig ruimtegebruik' de norm voor alle ruimtegebruik binnen het BNZ.

5. PLANGEBIED EN REFERENTIESITUATIE

5.1. Afbakening plangebied

Het BNZ is een gebied met een kustlijn van 65 kilometer breed en een maximale zeewaartse lengte van 83 kilometer. Qua oppervlakte beslaat het BNZ slechts 0,5% van de Noordzee. In 2014 werd een geïntegreerd marien ruimtelijk plan aangenomen voor het BNZ, in 2020 is een nieuwe cyclus (2020-2026) van het MRP in werking getreden. Dit nieuwe plan gaat uit van het maximale behoud van de huidige visgronden in functie van de leefbaarheid van de sector, alsmede het stimuleren van complementaire en duurzame vormen van visserij en geïntegreerde maricultuur.

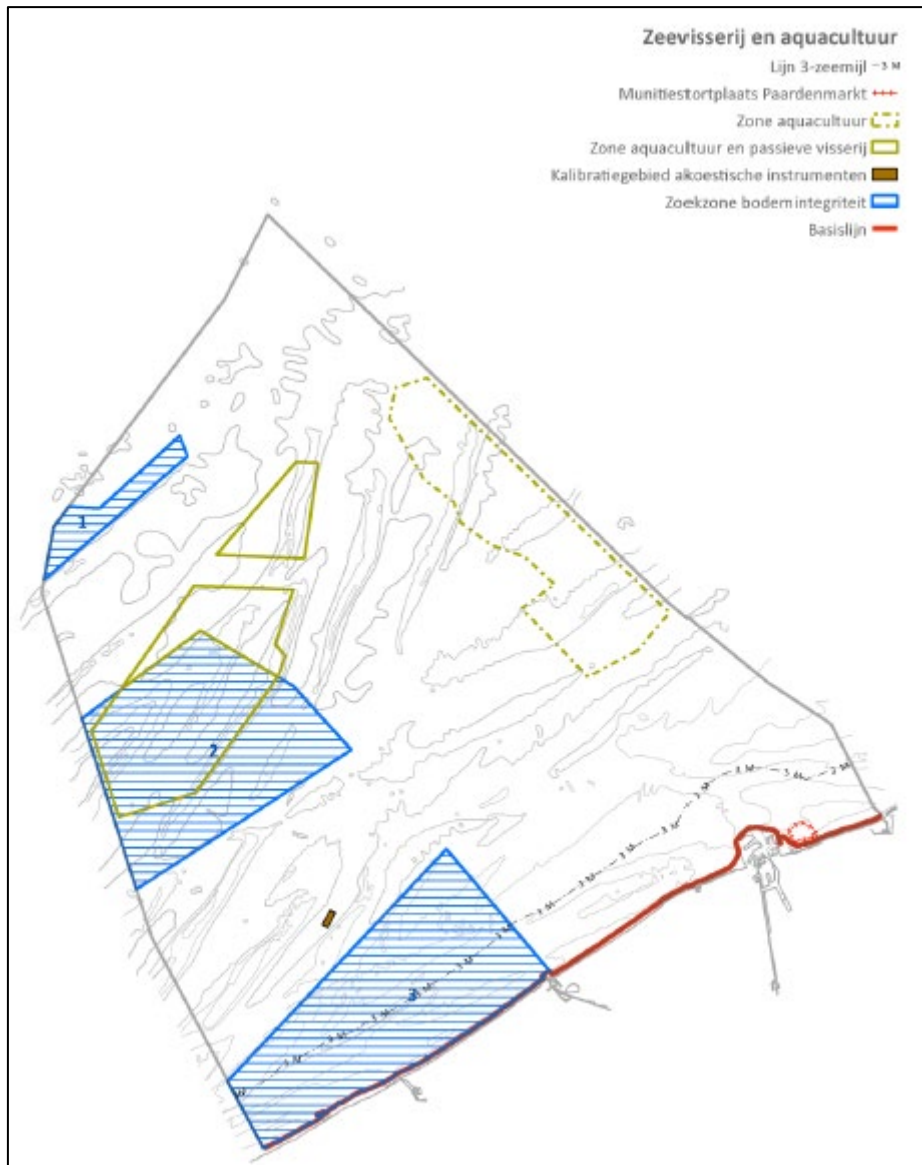
5.1.1. Visserij

De Belgische maritieme zones worden gemeten vanaf de basislijn en deze zones zijn bepalend voor de vorm van visserij die er wettelijk toegelaten is (Figuur 5-1):

- In de zone tussen 0 en 3 NM zijn enkel vaartuigen met een maximum tonnage van 70 BT toegelaten en een vermogen tot 221 kW (= 300 pk), de kust vissers.
- In de zone tussen 0 en 12 NM is er een beperking voor boomkorvaartuigen en zijn enkel vissersvaartuigen met een maximum vermogen van 300 pk toegelaten (klein vloot segment). In de zone tussen 3 en 12 NM mogen dus ook schepen met een bruto tonnage van meer dan 70 BT (Eurokotters), op voorwaarde dat hun maximum vermogen niet de 300 pk overschrijdt;
- Buiten de twaalfmijlszone zijn alle vissersvaartuigen toegelaten. Het grote segment (capaciteit hoger dan 300 pk bruto tonnage hoger dan 70 BT) mag dus enkel buiten deze twaalfmijlszone vissen.

Visserij is verboden in:

- Een veiligheidszone van vijfhonderd meter rondom kunstmatige eilanden, installaties of inrichtingen voor de opwekking van energie uit het water, de stromen en de winden, gemeten vanaf elk punt van de buitengrens ervan.
- De munitiestortplaats Paardenmarkt.
- Het gericht marien reservaat Baai van Heist.
- Het MB van 4 oktober 2016 verbiedt bepaalde visserijactiviteiten rondom enkele scheepswrakken ter bescherming van het cultureel erfgoed onder water.
- De professionele visserij blijft mogelijk in de volledige speciale zone voor natuurbehoud. Er wordt gestreefd om enkele gevoelige habitats de kans te geven tot herstel en voortbestaan. Hiervoor zijn er drie zoekzones aangeduid (twee binnen het habitatgebied Vlaamse Banken, één erboven) die gekozen zijn voor hun belang van de "zandbank"- en "rif"-habitats. Binnen deze zones kunnen deelgebieden aangeduid worden waarbinnen bepaalde beperkende maatregelen gelden. Het totaal van deze deelgebieden zal niet groter zijn dan het totaal van de oppervlakte van de vier bodemintegriteitszones die bij het MRP 2014-2020 waren aangeduid.

FIGUUR 5-1 COMMERCIELE ZEEVISSERIJ IN MRP 2020-2026

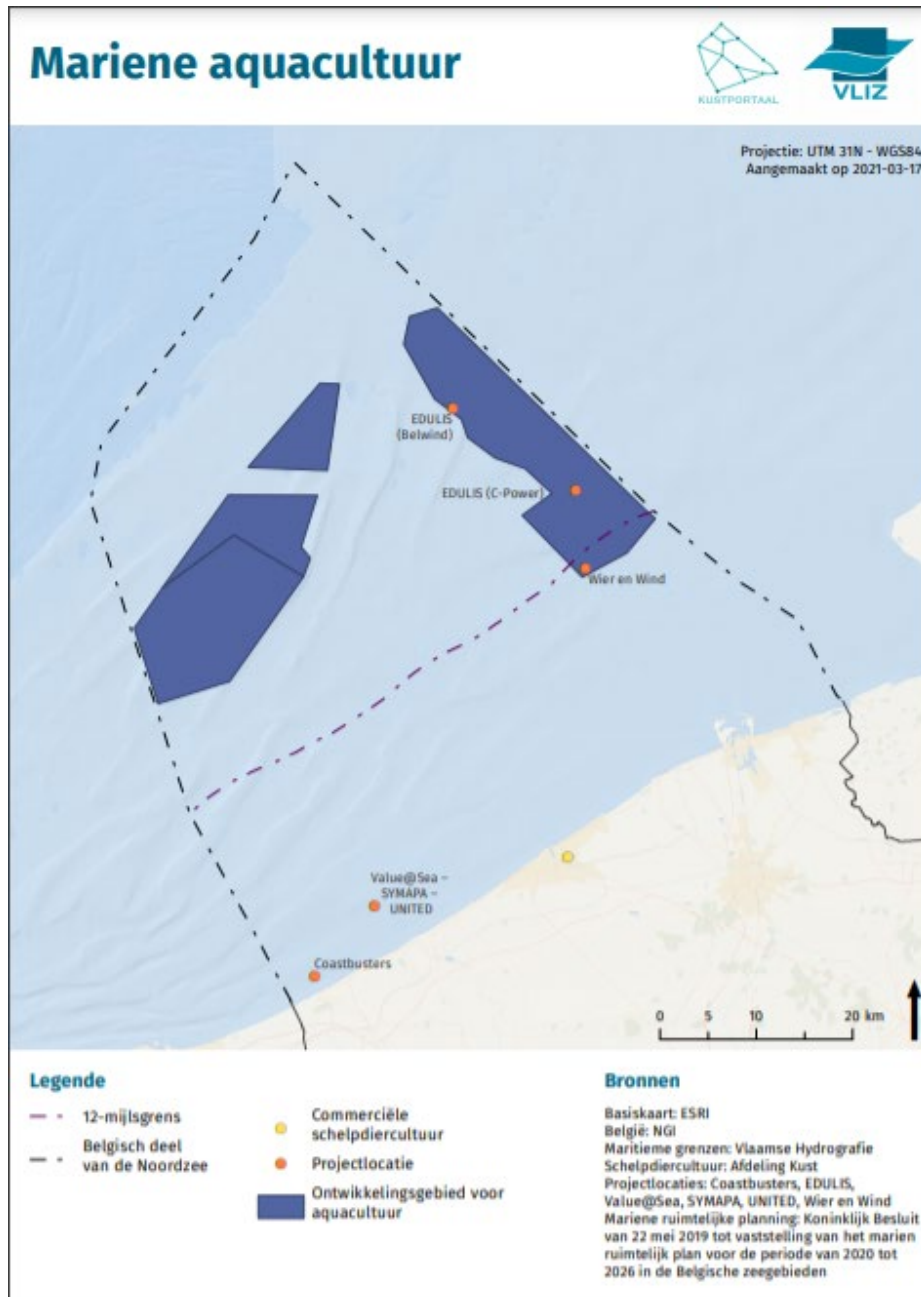
5.1.2. Aquacultuur

Ook aquacultuur wordt in het BNZ gestimuleerd op basis van het MRP. De bestaande zone voor hernieuwbare energie, die ontoegankelijk is voor de visserij, wordt aangeduid als ontwikkelingsgebied voor aquacultuur.

Aquacultuur is mogelijk op voorwaarde dat:

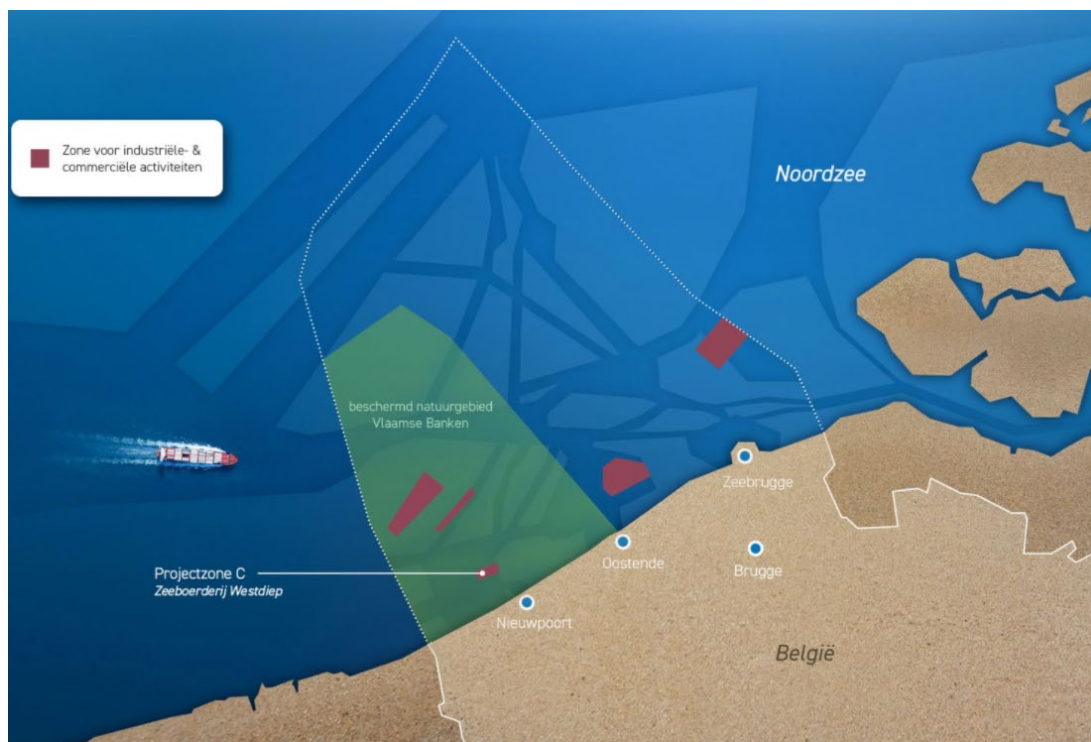
- De houder van de concessie voor de bouw en exploitatie van een windmolenpark akkoord is en maatregelen genomen zijn waar nodig;
- De aquacultuur het eutrofiëeringsniveau binnen de concessiezone vermindert;
- De concessie- of vergunningverlenende overheidsdienst, waar nodig, een controlezone kan vrijwaren binnen de afgebakende zone, als referentie voor de situatie zonder aquacultuuractiviteit.

Binnen de nieuwe zones voor hernieuwbare energie wordt onderzocht of en hoe passieve visserij en aquacultuur kan toegelaten worden. Voor aquacultuur binnen de nieuwe zones voor hernieuwbare energie gelden de hierboven vermelde voorwaarden, met uitzondering dat de concessiehouder voor de bouw en exploitatie van een windmolenpark hiervoor niet zijn goedkeuring dient te geven.

FIGUUR 5-2 MARIENE AQUACULTUUR IN MRP 2020-2026 (BRON: KUSTPORTAAL.BE)

Tenslotte zijn aquacultuur projecten onder bepaalde voorwaarden ook toegestaan in de 5 zones voor commerciële en industriële activiteiten Figuur 5-3. Voor Zone C is in 2020 een gebruiks- en milieuvergunning verkregen voor de uitbating van een zeeboerderij en in 2022 worden de eerste kweeklijnen voor mosselen geïnstalleerd. De eerste oogst wordt verwacht tegen 2023.

FIGUUR 5-3 ZONE VOOR COMMERCIËLE EN INDUSTRIËLE ACTIVITEITEN EN DE LOCATIE VAN DE WESTDIEP ZEEBOERDERIJ IN ZONE C (BRON: COLRUYT GROUP)

5.2. Referentiesituatie marien milieu

België heeft door het implementeren van het eerste maatregelenprogramma in de periode 2015-2021 reeds vooruitgang geboekt in het streven naar een goede milieutoestand. Op basis van de beoordeling in 2018 blijkt echter dat de doelstelling voor de meeste descriptoren van de KRMS nog niet volledig behaald is (Figuur 5-4) (Belgische Staat, 2018b, 2021):

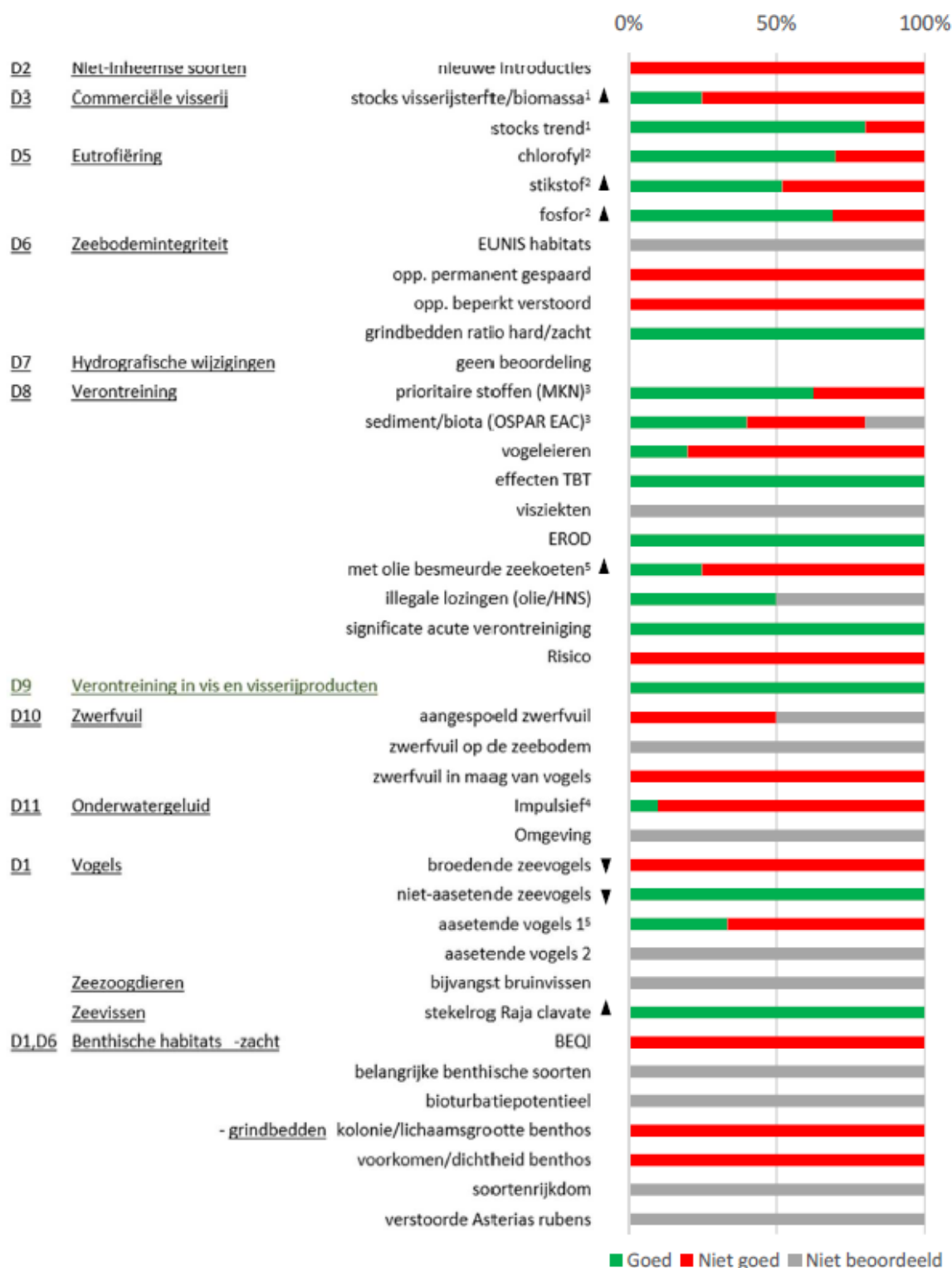
- Voor de **commerciële visserij**, werden vier van de acht gerapporteerde visbestanden als goed beoordeeld en kon een positieve ontwikkeling opgemerkt worden bij de overige vier. Het invoeren van ambitieuzere beheerdoelen en een correctere toepassing van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid vormen hierbij belangrijke verklarende factoren.
- **Eutrofiëring** blijft een probleem in bijna een derde van het BNZ, maar resulteert door de hydrologische omstandigheden niet noodzakelijk in ongewenste fenomenen zoals zuurstofgebrek. Een dalende trend in nutriëntenconcentraties werd waargenomen, vooral in de zone tussen 1 en 12 zeemijl.
- De concentraties aan vervuulende stoffen in **vis- en visserijproducten** voor menselijke consumptie voldoen allen aan de Europese gezondheidsnorm. Er is echter een conflict tussen de normen voor consumptie en die voor de kwaliteit van het milieu (zie volgende doelstelling over pollutantenconcentraties in water, biota en sediment).
- De **polluëntenconcentraties** in water, biota en sediment zijn nog steeds hoger dan de milieukwaliteitsnormen die gelden in het kader van de KRW en OSPAR. De meeste stoffen die niet voldoen aan de normen behoren tot de persistente, bioaccumulerende en toxische stoffen. Voor bepaalde andere stoffen is verdere uitwerking van streefwaarden op regionaal niveau aangewezen. Er werd wel een

positieve evolutie (dus dalende trends) opgemerkt voor verschillende stoffen maar opvolging blijft noodzakelijk. Voor de meeste effecten van contaminanten wordt een reductie waargenomen of een goede beoordeling bekomen (EROD).

- Het aantal met **olie besmeurde vogels** vertoont een sterk afnemende trend, als gevolg van een afname van het aantal illegale olielozingen sinds de opstart van een luchttoezichtprogramma in 1991.
- Tijdens de eerste cyclus van de KRMS werden acht nieuwe **niet-inheemse mariene soorten** geobserveerd, t.o.v. de 42 geïdentificeerde NIS in de periode vóór 2011.
- Voor **zwerfvuil** is de toestand nog steeds problematisch, deze problematiek vraagt de nodige aandacht.
- De effecten van **onderwatergeluid** op de populaties van mariene biota zijn nog onduidelijk, hoewel het vluchtgedrag van zeezoogdieren als respons overduidelijk is. De monitoring van omgevingsgeluid wordt op regionale schaal verder uitgewerkt.
- De toestand van het **benthische habitat** is niet optimaal, vooral omwille van verstoring door bodemberoerende visserij. De soortensamenstelling van de benthische habitats wijkt, door het gebrek aan langlevende soorten, af van de gewenste referentiegemeenschappen. Voor de stekelrog, een indicator voor langlevende soorten, wordt wel een positieve trend waargenomen. Dit illustreert het potentieel tot herstel ook voor dergelijke soorten. Voor zeevogels wordt de goede milieutoestand niet gehaald.

Voor bepaalde doelen is verdere dataverzameling noodzakelijk om tot een conclusie te komen (visziekten, benthische fauna, afval op de zeebodem, ...) aangezien de monitoring voor deze aspecten pas recent werd opgestart. Verder blijkt voor verschillende elementen een nood aan kennis en wetenschappelijke onderbouwing om de beoordeling te vervolledigen en te verbeteren (zwerfvuil, onderwatergeluid, cumulatieve effecten, ..) wat zoveel mogelijk in regionale (via OSPAR) en Europese samenwerking zal gebeuren.

Voor een gedetailleerde bespreking van de referentiesituatie in het BNZ verwijzen we naar het Plan-MER voor het EFMZVA 2021-2027 en naar het rapport 'Actualisatie van de initiële beoordeling voor de Belgische mariene wateren 2018–2024' (Belgische Staat, 2018b).

% in grafiek gebaseerd op: ¹ aantal stocks; ² oppervlakte BDNZ; ³ aantal groepen polluenten; ⁴ aantal dagen met meting; ⁵ aantal jaar. ▲ : positieve evolutie, ▼ : negatieve evolutie werd opgemerkt.

FIGUUR 5-4 OVERZICHT VAN DE RESULTATEN VAN DE ACTUALISATIE VAN DE INITIËLE BEOORDELING VAN DE BELGISCHE MARIENE WATEREN (BELGISCHE STAAT, 2018B). WAAR MOGELIJK WORDT MEER DETAIL GETOOND OVER DE TOESTAND, DE HIERVOOR GEHANTEERDE MEETEENHEID WORDT WEERGEGEVEN IN DE VOETNOOT.

5.3. De nulsituatie visserij en aquacultuur

5.3.1. Zeevisserij

Hoewel het relatief belang van de huidige Belgische visserij- en aquacultuursector in vergelijking met andere economische sectoren of in vergelijking met andere Europese regio's eerder gering te noemen is, is de zeevisserijsector van lokaal en regionaal belang in Vlaanderen. Voor het beschrijven van de nulsituatie van de Vlaamse visserij wordt gebruik gemaakt van het tweejaarlijkse Visserijrapport (VIRA) en het cijfermateriaal dat beschikbaar is op de website www.vlaanderen.be/visserijcijfers.

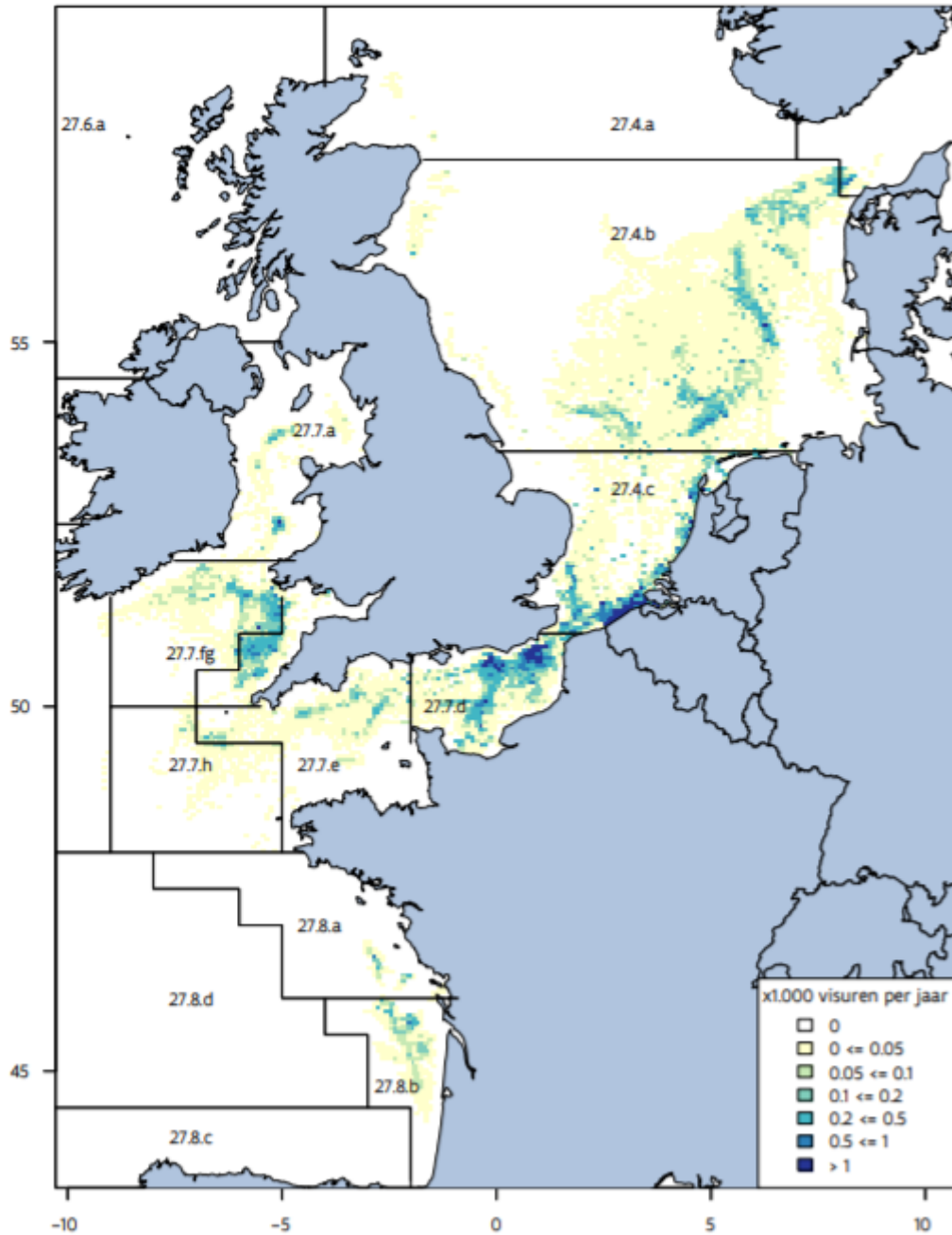
5.3.1.1. RUIMTELIJKE SPREIDING

De afbakeningen van de territoriale zee en de Exclusief Economische Zone (waarvan de grenzen samenvallen met het Belgisch Continentaal Plat) zijn met de buurlanden vastgelegd bij onderling verdrag en bevestigd door Belgische wetten. In het BNZ vissen Belgische vaartuigen, maar ook vaartuigen uit Nederland en Frankrijk.

De Belgische vissersvloot is erg actief in heel wat EU-wateren, zoals de Zuidelijke en Centrale Noordzee, de westelijke wateren en de Golf van Biskaje. De vloot heeft toegang tot de kustwateren van Nederland en in bepaalde stroken met historische rechten in de zone van zes tot twaalf mijl van het Verenigd Koninkrijk, Ierland, Denemarken en Frankrijk.

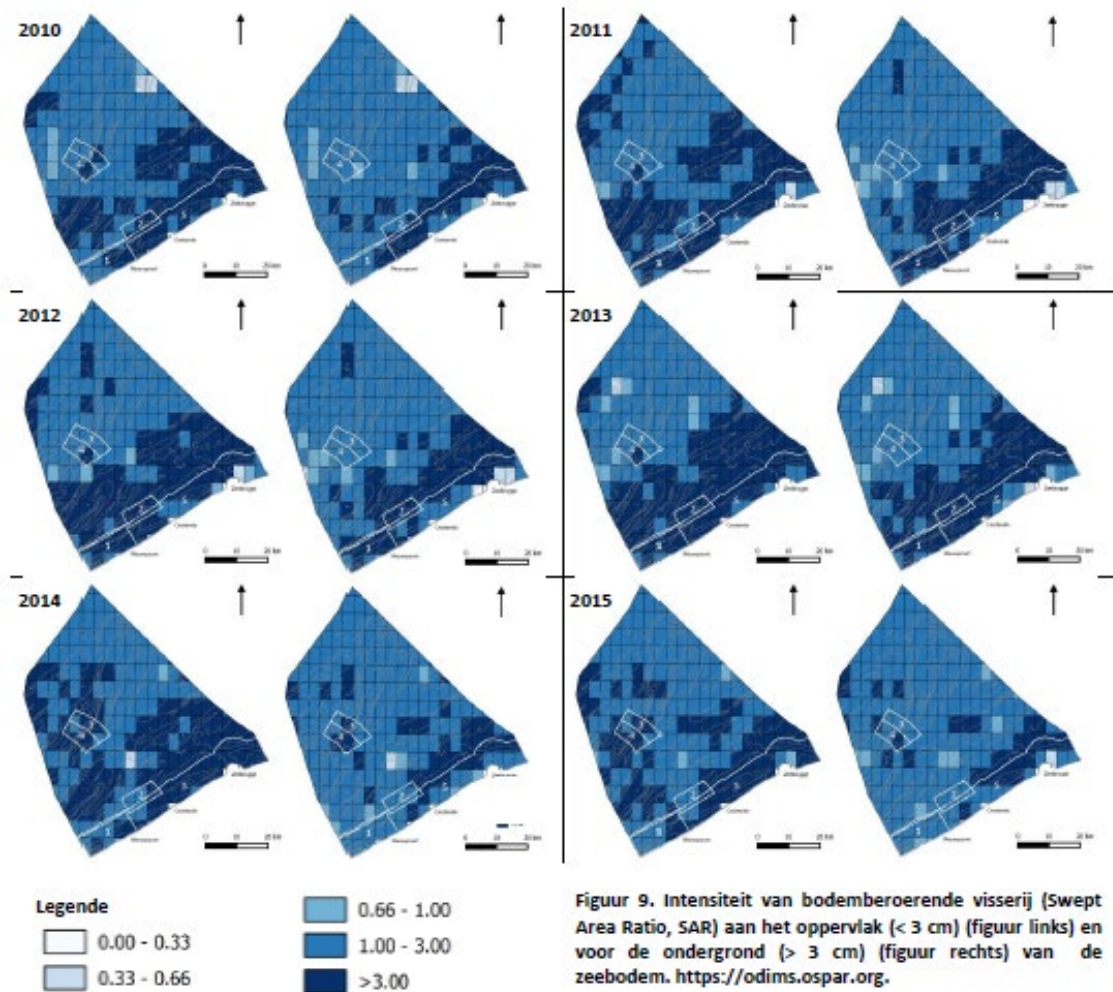
De Noordzee is in 2019 de belangrijkste visgrond voor de Belgische visserij met een aandeel van 45% van het volume en 38% van de totale aanvoerwaarde in binnen- en buitenlandse havens. Daarna volgen het Oostelijk Kanaal en de Keltische Zee. Andere visgronden zijn het Bristol-Kanaal, de Ierse Zee, het Westelijk Kanaal en de Golf van Biskaje.

De Britse wateren zijn goed voor meer dan de helft van de Belgische aanlandingen, wat na de Brexit het belang onderstreept van een duurzaam visserijakkoord tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk voor de economische leefbaarheid van de Belgische visserijsector in zijn geheel (SALV, 2020).

FIGUUR 5-5 ACTIVITEIT VAN DE BELGISCHE VISSERIJVLOOT IN DE ICES-GEBIEDEN, 2017-2019 (BRON: ILVO OP BASIS VAN DEPARTEMENT LANDBOUW EN VISSERIJ)

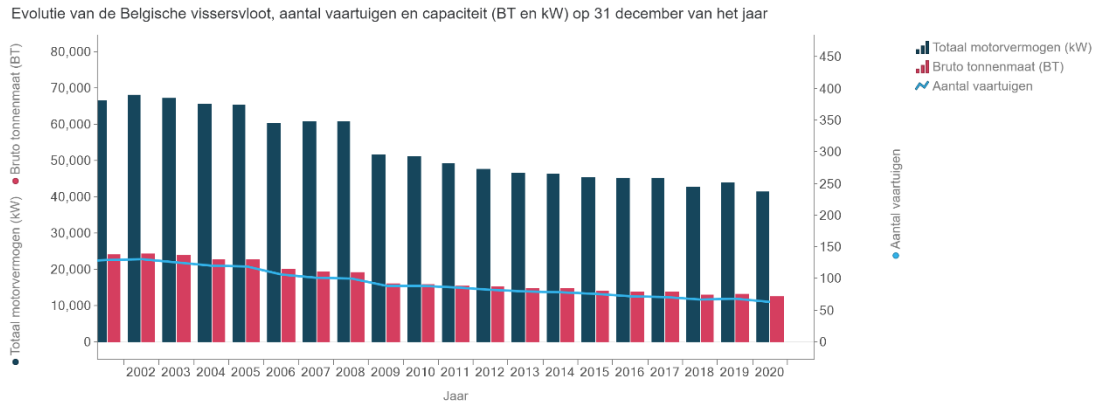
In het BNZ richt de intensiteit van de visserij zich vooral op de geulen tussen de zandbanken en minder op de zandbanken zelf. Garnalvisserij aan de andere kant zal zich dan weer eerder op de zandbanken oriënteren. Deze vindt voornamelijk plaats dicht bij de kust. Uit de OSPAR-intensiteitsrapporten blijkt het volledig BNZ onderhevig te zijn aan bodemberoerende visserijtechnieken (Kint *et al.*, 2018). Uit Figuur 5-6 blijkt dat vooral in de kustzone de intensiteit het hoogst is.

FIGUUR 5-6 INTENSITEIT VAN BODEMEROERENDE VISSERIJ (SWEPT AREA RATIO) AAN HET OPPERVLAK (< 3 CM) (FIGUREN LINKS) EN VOOR DE ONDERGROND (> 3 CM) (FIGUREN RECHTS) VAN DE ZEEBODEM (KINT ET AL., 2018).

5.3.1.2. DE BELGISCHE VISSERSVLOOT

Eind 2020 bestaat de Belgische zeevisserijvloot uit 64 commerciële vaartuigen met een globale capaciteit van 41.229 kilowatt (kW) aan motorvermogen en 12.478 brutotonnenmaat (BT) qua tonnage (Figuur 5-7) (Velghe *et al.*, 2020). Dit zijn 5 vaartuigen minder dan in 2019. In 2010 telde de commerciële vloot nog 89 vaartuigen, in 2000 127, in 1990 zelfs 201. Deze dalende trend past in het Europese streven naar een afbouw van de capaciteit van de EU-vloot met het oog op een duurzaam beheer van de visbestanden. Het gemiddelde Belgische vissersvaartuig is in de loop der jaren groter geworden en is nu goed voor 644 kW en 195 BT. In 2000 was dat nog respectievelijk 500 kW en 182 BT.

FIGUUR 5-7 DE EVOLUTIE VAN DE BELGISCHE VISSERSVLOOT, AANTAL VAARTUIGEN EN CAPACITEIT (BT EN KW) OP 31 DECEMBER VAN HET JAAR, 2001-2020 (VELGHE ET AL., 2020).

30 vaartuigen maken deel uit van het grote vlootsegment (vaartuigen met een motorvermogen van meer dan 221 kW) en 34 vaartuigen van het kleine vlootsegment (vaartuigen met een motorvermogen van maximaal 221 kW). Ongeveer 82% van het motorvermogen en 78% van de tonnage behoort tot het grote vlootsegment. Het gaat daarbij vooral om boomkorvaartuigen, gespecialiseerd in de vangst van platvissen, zoals tong en pladijs, al winnen alternatieve visserijtechnieken de laatste jaren aan belang. Het kleine vlootsegment bestaat uit kustvissers, vooral gericht op garnalenvangst, en eurokotters, die ook verder afgelegen visgebieden opzoeken. Zeebrugge is de thuishaven van 40 vaartuigen, Oostende van 15. Daarna volgen Nieuwpoort (6) en Blankenberge (2). Er is ook nog een Schelde-estuariumvissersvaartuig.

Ter vergelijking: de commerciële EU-vloot telt 81.860 vaartuigen, goed voor een capaciteit van 1,5 miljoen BT en 6,2 miljoen kW. Griekenland heeft de meeste boten (18%) en Frankrijk het grootste motorvermogen (16%). Qua brutotonnage is Spanje de onbetwiste nummer één (21%), gevolgd door het Verenigd Koninkrijk (12%), Frankrijk (11%), Italië (9%) en Nederland (8%). België neemt wat tonnenmaat betreft 0,8% in (Eurostat, 2019).

Een Belgisch vaartuig is gemiddeld 32,5 jaar oud. Slechts twee vaartuigen waren in 2020 jonger dan 10 jaar, terwijl dertien vaartuigen 40 jaar of ouder zijn. Er is intussen wel volop geïnvesteerd in aanpassingen aan motor en vistuig. Doordat de economische situatie in de visserijsector enkele jaren terug verbeterde, geloven reders ook opnieuw in vernieuwing van de vloot, wat recent tot vervangingsbouw heeft geleid. Uit het EFMZVA 2014-2020 en het Financieringsinstrument voor de Visserij- en Aquacultuursector (FIVA) werd in dit kader 4 miljoen euro vrijgemaakt voor bovenwettelijke investeringen om de veiligheid, het comfort en de energie-efficiëntie te verbeteren. De steun bedraagt maximaal 50% van de investeringen (Vilt, 2020a).

Naast commerciële visserijactiviteiten vinden in het BNZ ook recreatieve zeevisserijactiviteiten plaats die echter geen deel uitmaken van het EFMZVA. Recreatieve visserij gebeurt met diverse technieken: hengelen vanaf een vaartuig, sleepnetvaartuigen, hengelen vanaf het strand of staketsel, passieve strandvisserij, kruien en paardenvisserij. Binnen het Belgische visserijbeleid zijn er een aantal specifieke verplichtingen en beperkingen voor de recreatieve visserij om de instandhouding van de visbestanden te verzekeren. Enkele voorbeelden: minimummaten voor de gevangen vis, algemene Europese technische bepalingen rond de maaswijdte, het verbod om de vangst te commercialiseren en het verbod op het gebruik van passief tuig beneden de laagwaterlijn. De jongste monitoring door het VLIZ en ILVO inventariseerde ruim 800 recreatieve vissersvaartuigen,

waarvan hengeltaarten het merendeel uitmaken (87%). Alle vaartuigen samen zijn op jaarbasis goed voor zo'n 11.900 vistrips (Velghe *et al.*, 2019).

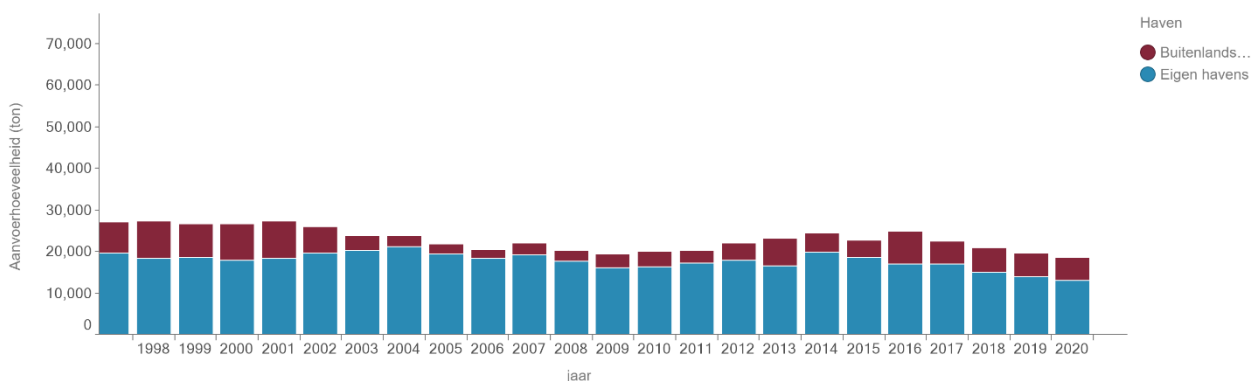
5.3.1.3. AANVOER

De totale aanvoer van de commerciële Belgische zeevisserij bedraagt in 2020 18.306 ton (Velghe *et al.*, 2020). De laatste drie jaar is de aanvoer telkens gedaald (Figuur 5-8). Enerzijds hangt dit samen met het beschikbare quotum. Anderzijds was 2020 een verstoord handelsjaar omwille van de gezondheidscrisis: een deel van de daling valt namelijk te verklaren door de stilligvergoeding die voor de visserijsector uitgewerkt werd in het kader van de COVID 19- crisis. De voorbije twintig jaar schommelde de totale aanvoer sterk, met een hoogtepunt in 2001 (27.000 ton) en een dieptepunt in 2009 (19.000 ton).

Binnenlandse havens nemen 70% van de aanvoer van de Belgische vissersvloot in. Zeebrugge is nummer één met een marktaandeel van 53% en een aanvoer van 6.764 ton. Oostende klokt af op 45% en 5.697 ton. Nieuwpoort is een kleinere speler met 335 ton. De Vlaamse Visveiling, een private onderneming, exploiteert de twee grote veilingen.

Buitenlandse havens vertegenwoordigen 30% van de aanvoer van de Belgische vissersvloot. De Nederlandse havens blijven de belangrijkste buitenlandse havens met een aandeel van 50,8% van de totale aanvoer in buitenlandse havens. Dat is een sterke daling in vergelijking met 2019, toen dit nog 93% was. In 2020 staat Denemarken in voor 33,2% van de aanvoer in buitenlandse havens. Dat is een rechtstreeks gevolg van het afdwingen van de weegplicht na aanlanding door Denemarken. Het aandeel aangevoerde vis in Frankrijk stijgt eveneens (naar 11,4%). De overige aanvoer in vreemde havens is toe te kennen aan Spanje en in beperkte mate ook Duitsland.

Aanvoerhoeveelheid van vis in eigen en buitenlandse havens

FIGUUR 5-8 JAARLIJKSE AANVOERHOEVEELHEID VAN VIS DOOR BELGISCHE VISSERSVAARTUIGEN IN EIGEN EN BUITENLANDSE HAVENS (VELGHE *ET AL.*, 2020)

De Belgische visserij is een gemengde visserij en bevest dus meerdere bestanden tegelijk. De vloot is duidelijk gespecialiseerd in platvis. Schol (3.683 ton) en tong (2.711 ton) nemen in 2020 respectievelijk 20% en 15% van het aangevoerde visvolume voor hun rekening. Rog en inktvis volgen met een aandeel van respectievelijk 9% en 7%. In de top tien staan voorts ponsen, wulk, scharretong, kabeljauw, tongschar en zeeduivel.

Bij de twee belangrijkste vissoorten ging schol er tegenover 2019 in absolute cijfers met 32% op achteruit, terwijl tong een groei van 16% kende. Bij pladijs is er al een sterk dalende trend sinds 2016, hoewel het bestand gunstig evolueert. De aanvoer van garnaal is opnieuw sterk gedaald en viel daardoor uit de top tien. Daarnaast verdwenen ook langoustines en haaien uit de top tien (Figuur 5-9).

van de boomkorvisserij is vooral ten voordele van alternatieve technieken zoals plankenvisserij, passief tuig en flyshoot. Bij de boomkorvaartuigen zijn intussen diverse varianten in gebruik, zoals sumwings, aqua planning gears of ecorolls, en er zijn belangrijke aanpassingen ingevoerd, zoals het benthospaaneel onder aan het net dat leidt tot een vermindering van ongewenste bijvangsten, de flip-up rope of het 'steenschotje' ter vermindering van de hoeveelheid grote stenen, lichtere netten en lichtere korrestokken. Het convenant liep eind 2020 af en krijgt een vervolg (Vilt, 2020b).

Het ILVO ontwikkelde in nauw overleg met de sector een wetenschappelijk onderbouwd meetinstrument voor duurzaamheid in de visserijsector: VALDUVIS, een acroniem voor 'valorisatie van duurzaam gevangen vis'. Het meetinstrument kijkt niet enkel naar ecologische aspecten van duurzaamheid, zoals de staat van de visbestanden en bodemimpact, maar houdt ook rekening met sociale en economische aspecten, zoals veiligheid aan boord en rentabiliteit. Hiervoor gebruikt het 11 verschillende indicatoren.

Het VALDUVIS-project mondde uit in de Visserij Verduurzaamt-erkenning, die sinds juni 2018 officieel op de veilklok werd geplaatst voor alle vaartuigen die mee gestapt zijn in het traject en aan de instapvoorwaarden voldoen. Het gaat hierbij om een specifieke en objectieve erkenning die de inspanningen van de vloot weergeeft. Momenteel laat ongeveer twee derde van de Belgische vaartuigen zich actief begeleiden. Daarnaast vormt het vlootoverzicht dat met het VALDUVIS-systeem gegenereerd wordt een belangrijke informatiebron voor beleidsondersteunend advies. In juni 2021 werd de Visserij Verduurzaamt-erkenning effectief uitgerold tot bij de consument. Het zou een alternatief kunnen vormen voor het internationale duurzaamheidslabel van de Marine Stewardship Council (MSC). De Vlaamse visserij heeft het moeilijk om het MSC-label te halen. Het label en het ermee gepaard gaande certificatieproces is voor de verspreide, gemengde Vlaamse visserij erg duur omdat het gebonden is aan de vissoort en de visgrond.

5.3.3. Aquacultuur

Voorlopig is er in het BNZ nog geen commerciële aquacultuur op grote schaal. Er werd wel een gebruiks- en milieuvergunning geleverd aan Colruyt Group voor een commerciële zeeboerderij voor de kweek van mosselen, oesters en zeewier, waarvoor de installatie van de eerste mosselkweeklijnen wordt gestart in 2021 (Figuur 5-3). Ook binnen de nieuwe offshorezones voor hernieuwbare energie is duurzame aquacultuur toegelaten. In de Spuikom in Oostende is er de beperkte opkweek van platte oesters. Wel zijn reeds tal van onderzoeken naar maricultuur uitgevoerd of nog lopende:

- **Noordzee Aquacultuur** (2016 – 2018): Dit overkoepelend onderzoeksproject tackelde drie uitdagingen: innovatieve kweektechnieken voor schelpdieren en zeewier, efficiënt ruimtegebruik van de Belgische Noordzee en de ontwikkeling van een markt voor nieuwe mariene streekproducten. Hieronder vallen de projecten Edulis en Value@Sea.
- **Edulis** - Offshore mosselkweek in windmolenparken (2016 – 2018): Dit project verrichtte onderzoek naar de mogelijkheid om mosselen offshore in windmolenparken (C-Power & Belwind) te kweken. De focus ligt enerzijds op het meten van de krachten die op een mosselongline inwerken en anderzijds op het toetsen van de ecologische en economische haalbaarheid van mosselteelt in combinatie met windmolenparken (<http://www.aqua.ugent.be/edulis>).
- **Value@Sea** - Geïntegreerde teelt van extractieve aquacultuursoorten (2017 – 2019): Dit project heeft als doel de technische, ecologische en economische haalbaarheid te toetsen van de geïntegreerde teelt van platte oester, blauwe mosselen en suikerwier. De cultuur van deze organismen gebeurde in de Westdiepzone, meer bepaald op locatie WK4 ter hoogte van de Nieuwpoortbank.

- **SYMAPA** Synergy between Mariculture & Passive Fisheries (2019 - 2022): Dit project onderzoekt de mogelijke synergiën tussen maricultuur van mosselen, oesters en zeewieren en passieve visserij. Het proefopzet is de eerst van zijn soort in de wereld en zal dus tot de eerste unieke inzichten leiden. In het project zullen de mogelijkheden van meervoudig ruimtelijk gebruik worden bestudeerd in een specifiek deel van het BNZ, inclusief een studie van het economische potentieel. Het project is industrieel gedreven en zal worden gerealiseerd door een intense samenwerking tussen industriële partners en kennisinstellingen, die pionier zijn in maricultuur en passieve visserij in het BNZ. Het einddoel is een concept dat direct bruikbaar is in het BNZ.
- **United** (2020 – 2023): Europees onderzoeksproject voor het meervoudig gebruik van windmolenparken d.m.v. platte oester restauratie en kweek van platte oester en zeewier. In België zal er eerst een piloot getest worden nearshore, in het onderzoeksgebied van SYMAPA, 5 kilometer voor de kust van Nieuwpoort. Naast de nearshore piloot zal er een offshore piloot, in de windparken Belwind en Northwester II, getest worden. Het volledige project loopt af in de zomer van 2023, de nearshore piloot volgt de duurtijd van SYMAPA en loopt af in 2022.
- **Blue Marine** (2020 - 2023): Onderzoek naar en ontwikkeling van multi-species broedhuis voor mosselen, zeewieren en crustaceeën.
- **Coastbusters 1 en 2** (2017 – 2023): Onderzoek naar de effecten van de aanleg van biogene riffen op kustbescherming dmv biobouwers. Biobouwers zijn soorten zoals zeegras & zeewier, mosselen & oesters en kokerwormen, namelijk organismen die een positief effect hebben op de natuurlijke processen en de dynamiek van ons. De pilot testen met erosie werende riffen binnen het Coastbusters 1 project voor de Belgische kust zijn opgebouwd uit zeewier, blauwe mossel (*Mytilus edulis*) en schelpkokerworm (*Lanice conchilega*). Coastbusters 2 werkt verder op deze inzichten met focus op biogene riffen van schelpdieren, biologisch afbreekbaar materiaal en de meerwaarde voor kustverdediging, biodiversiteit en andere ecosysteemdiensten.
- **Nearshore Mossel** (2017 - 2019): privé-initiatief van Brevisco voor de kweek van mosselen op één mosselijf in het onderzoeksgebied van Value@Sea.
- **Wier en Wind** (2019 – 2022): Dit project beoogt de realisatie van een grootschalig, geautomatiseerd zeewierteeltsysteem dat kan worden ingezet binnen de windparken op de Noordzee.

6. SYSTEEM- EN GEBIEDSOMSCHRIJVING

Het document 'Instandhoudingsdoelstellingen voor de Natura2000-gebieden in het Belgische deel van de Noordzee. Habitat- en Vogelrichtlijn' (Belgische Staat, 2016) bevat de instandhoudingsdoelstellingen die werden opgesteld in het kader van de Vogel- en de Habitatrichtlijn. Deze IHDs werden voorgesteld op basis van een wetenschappelijke studie Degraer *et al.* (2010) en van de omschrijving van de goede milieutoestand en de vaststelling van milieudoelen voor de Belgische mariene wateren voor KRMS (Belgische Staat, 2012a). De formele aanname van de IHDs gebeurde door middel van het ministerieel besluit van 2 februari 2017 betreffende de aanname van instandhoudingsdoelstellingen voor de mariene beschermde gebieden. Momenteel worden de IHDs en beheerplannen herzien voor de periode 2022-2028, de finale publicatie is voorzien in het voorjaar van 2022, na de indiening van voorliggend rapport (Belgische Staat, 2021, 2022). Voor de Vlakte van de Raan zijn nog geen IHDs en beheerplannen opgesteld.

Figuur 6-1 geeft een overzicht van de Europees beschermde habitattypes en soorten die voorkomen in de Belgische mariene beschermde gebieden en geeft ook een indicatie van hun belang binnen deze gebieden.

		Habitatrichtlijn						Vogelrichtlijn									
		Bijlage I		Bijlage II				Bijlage I				Belangrijke trekvogels niet in Bijlage I					
		Habitat-type		Soort													
		Zandbanken (1110)	Riffen (1170)	Bruinvis (1351)	Gewone Zeehond (1365)	Grijze zeehond (1364)	Ffint (1103)	Roodkeelduiker (A001)	Dwergmeeuw (A177)	Grote Stern (A191)	Visdief (A193)	Dwergstern (A195)	Fuut (A691)	Grote mantelmeeuw (A187)	Kleine Mantelmeeuw (A183)	Zwarte zee-eend (A706)	
Vogelricht- lijng gebied	SBZ 1	A	C	D	C	D	D	B	D	C	D	D	A	C	D	A	
	SBZ 2	A	C	D	D	D	D	B	C	C	B	B	A	C	B	B	
	SBZ 3	A	C	D	D	D	D	B	C	A	A	A	A	B	B	C	
Habitatricht- lijng gebied	Vlaamse Banken	A	B	A	A	A	D	A	BC	B	B	D	A	A	B	A	

FIGUUR 6-1 EUROPESE BESCHERMDE HABITATTYPES EN SOORTEN WAARVOOR INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN BEPAALD WORDEN MET DE ALGEMENE BEOORDELING VAN HET EUROPEES BELANG VAN DE HABITATTYPEN OF SOORTEN. BELANG BEPAALD VOLGENS DE RICHTSNOEREN VAN DE "STANDAARD DATA FORM EXPLANATORY NOTE": A: UITERST WAARDEVOL, B: WAARDEVOL, C: BEDUIDEND, D: VERWAARLOOSBAAR (BELGISCHE STAAT, 2016)

6.1. Natura2000 gebieden

6.1.1. Habitatrictlijngebieden

6.1.1.1. VLAAMSE BANKEN

Het gebied is 1099,93 km² groot, strekt uit tot ongeveer 45 km in zee en bevindt zich in het zuidwestelijke deel van het BNZ. Langsheen de Belgisch-Franse grens sluit het aan op het Franse vogel- en habitatrictlijngebied “Bancs de Flandres”.

Het gebied wordt gekenmerkt door een sterke getidestroom en golfwerking wat samen met de aanwezige zandbanken en geulen zorgt voor een grote diversiteit aan sedimenttypes. De aanwezige waterkwaliteit wordt meer beïnvloed door het nabijgelegen Kanaal dan het verrijkte water uit het Schelde-Maas en Rijn estuarium.

Het habitatrictlijngebied “Vlaamse Banken” werd, op basis van de studie van Degraer et al. (2009) aangeduid ter bescherming van permanent met zeewater bedekte zandbanken (habitattype 1110). Binnen dit zandbankencomplex worden, vooral in de kustnabije zone, *Lanice conchilega*-aggregaties aangetroffen terwijl er verder offshore ook grindbedden aanwezig zijn. Deze beide habitats worden als ‘riffen’ (habitattype 1170) geklasseerd. Het gebied is verder van belang voor de zeezoogdieren bruinvis, gewone zeehond en grijze zeehond.

6.1.1.2. VLAKE VAN DE RAAN

Het habitatrictlijngebied “Vlakte van de Raan” is opgenomen in het MRP 2020-2026 ter bescherming van permanent met zeewater bedekte zandbanken (habitattype 1110) en riffen (habitattype 1170). Binnen dit gebied zijn geen grindbedden aanwezig maar wel aggregaties van schelpkokerwormen (oa. *Lanice conchilega* en *Owenia fusiformis*).

Voor dit gebied wordt een wetenschappelijk rapport opgesteld waarin de aanwezige natuurwaarden beschreven worden en waarin mogelijke IHDs voorgesteld zullen worden. De aanname van IHDs voor dit gebied en het uitwerken van een beheerplan is voorzien in 2022.

6.1.2. Vogelrichtlijngebieden

Er zijn in het BNZ drie Speciale Beschermingszones aangewezen in de zin van artikel 4 van de Vogelrichtlijn (SBZ-V). De vogelrichtlijngebieden SBZ-V1, SBZ-V2 en SBZ-V3 zijn specifiek ingesteld voor de bescherming van de vogelsoorten fuut (*Podiceps cristatus*), grote stern (*Sterna sandvicensis*), visdief (*Sterna hirundo*) en dwergmeeuw (*Hydrocoloeus minutus*). Daarnaast zijn er IHDs opgesteld voor de roodkeelduiker (*Gavia stellata*), zwarte zee-eend (*Melanitta nigra*), dwergstern (*Sternula albifrons*), kleine mantelmeeuw (*Larus fuscus*) en grote mantelmeeuw (*Larus marinus*).

Soort	SBZ-V1	SBZ-V2	SBZ-V3	Overig BDNZ
Fuut	essentieel	zeer belangrijk	zeer belangrijk	essentieel
Roodkeelduiker	zeer belangrijk	zeer belangrijk	niet belangrijk	essentieel
Zwarte Zee-eend	zeer belangrijk	zeer belangrijk	niet belangrijk	essentieel
Dwergmeeuw	zeer belangrijk	zeer belangrijk	zeer belangrijk	essentieel
Kleine Mantelmeeuw	zeer belangrijk	zeer belangrijk	zeer belangrijk	essentieel
Grote Mantelmeeuw	zeer belangrijk	zeer belangrijk	niet belangrijk	essentieel
Grote Stern	zeer belangrijk	zeer belangrijk	zeer belangrijk	essentieel
Visdief	niet belangrijk	zeer belangrijk	essentieel	essentieel
Dwergstern	niet belangrijk	essentieel	essentieel	essentieel

FIGUUR 6-2 BELANG VAN DE DRIE BELGISCHE VOGELRICHTLIJNGEBIEDEN OP ZEE EN HET OVERIGE DEEL VAN HET BNZ VOOR DE VOGELSOORTEN DIE IN AANMERKING KOMEN VOOR HET OPSTELLEN VAN INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN (BELGISCHE STAAT, 2018A).

6.1.2.1. SBZ – V1

Het gebied bedraagt zo'n 110 km² en omvat het mariene gebied voor Koksijde en beslaat de kust tussen Nieuwpoort en de Franse grens tot 6 zeemijl uit de kust. Het bevat zandbanken en is belangrijk rust- en foerageergebied voor diverse zeevogels. Het is aangewezen als Speciale Beschermingszone vanwege het belang voor fuut en grote stern (Haelters *et al.*, 2004). In het gebied komen tevens belangrijke aantallen van roodkeelduiker, zwarte zee-eend, dwergmeeuw, kleine mantelmeeuw en grote mantelmeeuw voor (Degraer *et al.*, 2010).

Het gebied is door de geringe diepte grotendeels ontoegankelijk voor scheepvaart en is vooral 's winters aantrekkelijk voor de rustminnende soorten (fuut, roodkeelduiker en zwarte zee-eend). Vooral futen hebben een sterke voorkeur voor het gebied en komen er soms in grote aantallen voor (tot > 1% van de biogeografische populatie).

Voor de meeste van deze soorten is de instandhouding van de huidige oppervlakte en kwaliteit van het leefgebied voldoende. In SBZ-1 is vooral handhaving van rust van belang en dan vooral in de specifieke periode van 1 december tot 15 maart. De zwarte zee-eend verkeert in het BNZ in een matig ongunstige staat van instandhouding en voor deze soort is een verbetering van de draagkracht wenselijk.

6.1.2.2. SBZ – 2

SBZ-2 omvat een gebied van 144,8 km² voor Oostende en bevat zowel zandbanken als de geulen tussen de zandbanken. De aanwezige banktoppen, geulen en watermassa bevatten een fauna die belangrijk is voor de verschillende zeevogels. Het gebied is daarmee belangrijk voor rustende en foeragerende vogels. Zo bevat het gebied circa 15% van de populatie dwergsterns aan de Noordzeekust. Het gebied is aangewezen in verband met de aanwezigheid van grote stern, visdief, fuut en dwergmeeuw. In het gebied komen tevens belangrijke aantallen van roodkeelduiker, zwarte zee-eend, kleine mantelmeeuw en grote mantelmeeuw voor. Door de haven van Oostende is er veel scheepvaart in het gebied.

Grote delen van het gebied worden druk bevaren. Daar worden vooral stern en meeuwensoorten waargenomen die profiteren van de sterke dieptegradiënt langs de geulen, foerageren op stroomnaden of gefaciliteerd worden door het scheepsverkeer. De delen waar doorgang van scheepvaart wordt bemoeilijkt door ondiepe zandbanken worden dan weer vooral gebruikt door rustminnende soorten (fuut, roodkeelduiker en zwarte zee-eend).

Voor de meeste van deze soorten is instandhouding van de huidige oppervlakte en kwaliteit van het leefgebied voldoende. In de winterperiode is handhaving van rust in de ondiepe delen aangewezen. Evenals voor SBZ-V1 geldt hier dat hoewel het gebied van groot belang is voor de zwarte zee-eend, 89,9% van de zee-eenden zich buiten beschermd gebied bevindt.

6.1.2.3. SBZ – 3

Het gebied van 57,7 km² omvat het mariene gebied voor Zeebrugge en heeft bijgevolg een groot economisch belang. Het gebied is vooral van belang als foerageergebied voor de sternpopulaties (grote stern, visdief en dwergstern) die in het aanpalende Vogelrichtlijngebied 'Kustbroedvogels te Zeebrugge-Heist' tot broeden komen. Het is aangewezen als Speciale Beschermingszone vanwege het belang voor visdief en dwergmeeuw.

Een aantal benthische soorten en vissoorten (smelt, haring, sprot, ...) die in het gebied voorkomen, zijn van groot voedselbelang voor de in het gebied voorkomende zeevogelsoorten. Het gebied kent veelvuldig menselijk gebruik in de vorm van onder andere recreatie, visserij en scheepvaart uit de nabijgelegen haven van Zeebrugge. De vogels gebruiken het gebied als foerageergebied, rustgebied en doortrekroute. Het gebied heeft door het intensieve antropogene gebruik nog maar een beperkte natuurlijkheid, met een zandige bodem.

Voor de voorkomende soorten is instandhouding van de huidige oppervlakte en kwaliteit van het leefgebied voldoende. In de broedperiode (april-augustus) is handhaving van rust in de directe nabijheid van de broedkolonie aan de oostzijde van de haven aangewezen.

6.2. Habitattypen

In het BNZ komen 2 habitattypes voor die opgenomen zijn in Annex 1 van de habitatrichtlijn, namelijk permanent met zeewater overspoelde zandbanken (habitatype 1110) en riffen (habitatype 1170).

Habitatype 1110 wordt omschreven als het structureel en functioneel ondeelbaar geheel van zandbanktop en flankerende geulen. Vanuit morfologisch standpunt moet nagenoeg het volledige BNZ onder dit habitatype geklasseerd worden. De staat van instandhouding van de ondiepe zandbanken en omliggende gebieden is vandaag waarschijnlijk verarmd door een decennialange impact. Niet enkel de bodem werd aangetast, ook de waterkwaliteit is veranderd door een invloed van vervuild water vanaf het land, door lozingen op zee en door eutrofiëring. Voor de benthosgemeenschap kan in het algemeen gesteld worden dat er waarschijnlijk een shift voorkwam naar soorten die zich snel en massaal voortplanten, en die weinig gevoelig zijn voor verstoring. Soorten die lang leven, zich slechts langzaam voortplanten en meestal relatief groot kunnen worden, zijn zeldzaam geworden of verdwenen (Belgische Staat, 2016).

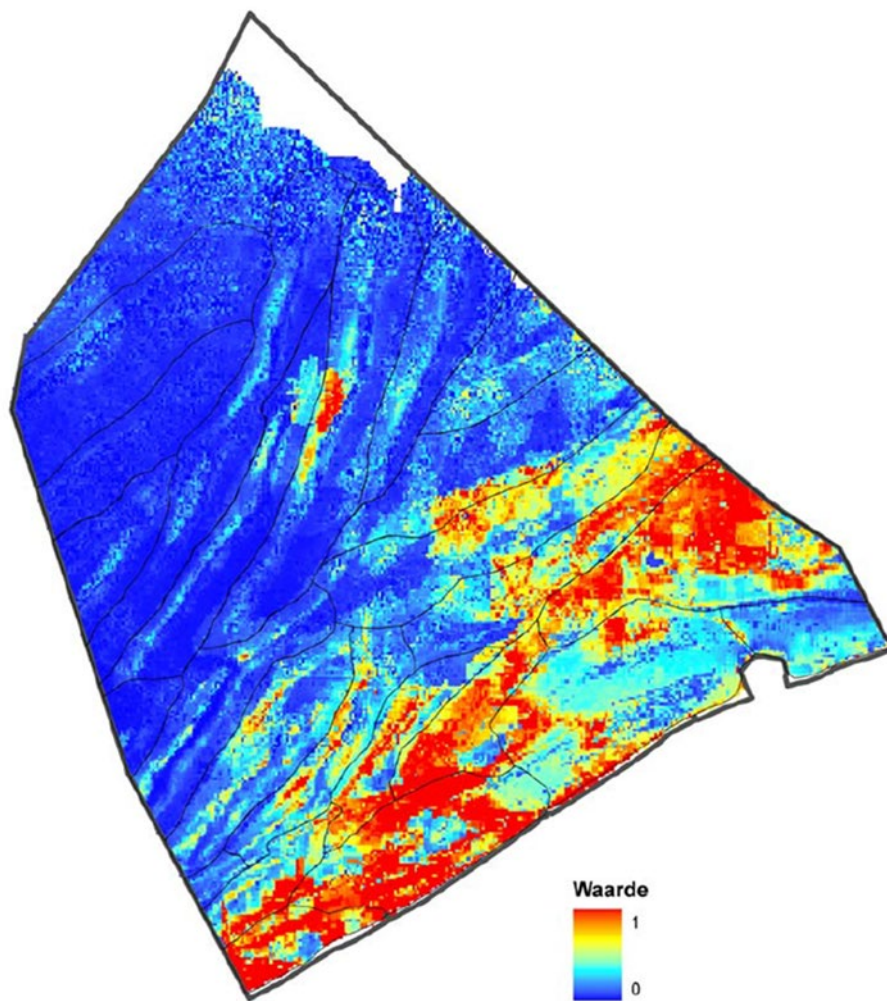
Geassocieerd met het habitatype 1110 komen 2 habitattypes 1170 voor: geogene grindbedden en biogene aggregaties van de schelpkokerworm *Lanice conchilega*. Voor beide te beschermen habitattypes in het BNZ werd er geen wijziging van de staat van instandhouding vastgesteld in de voorbije 6 jaar. De beoordeling van habitatype 1170

resulteert nog steeds in een zeer ongunstige staat van instandhouding (Belgische Staat, 2022).

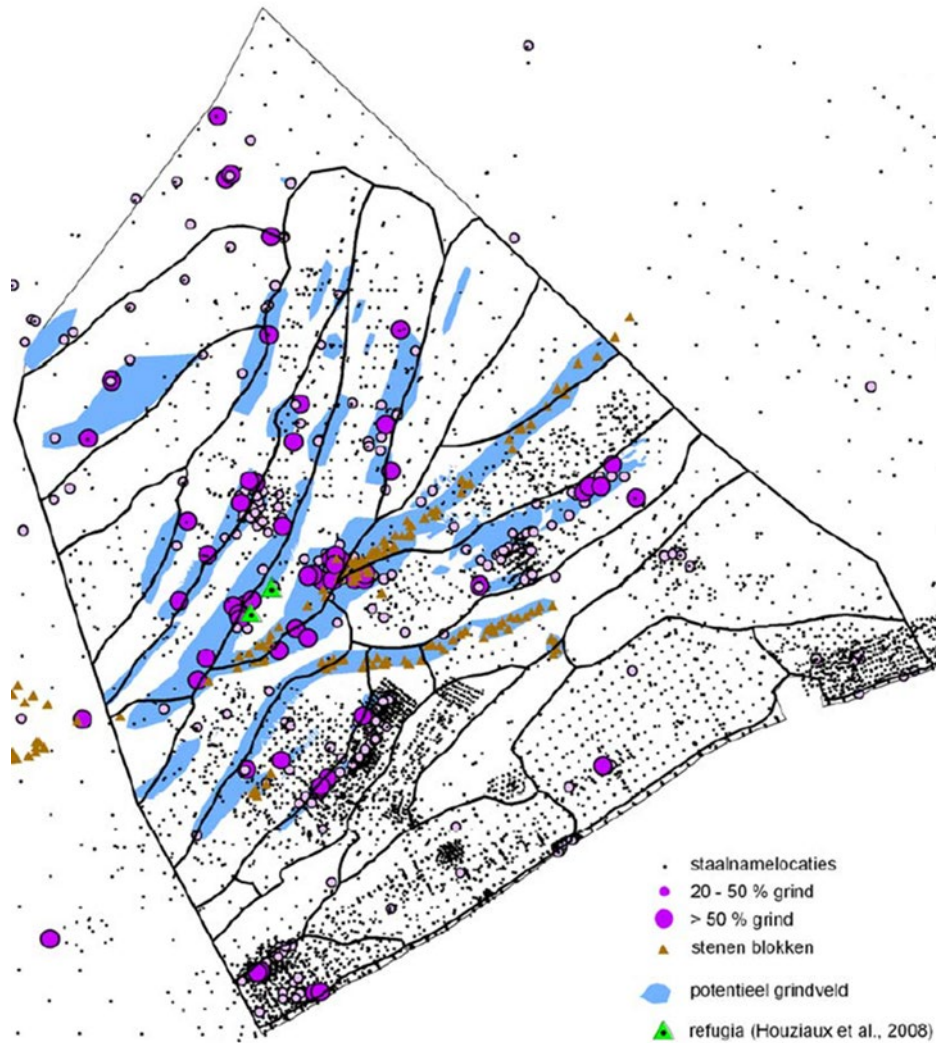
In het BNZ wordt *Lanice conchilega* voornamelijk teruggevonden in de kustzone, meer bepaald in de zone van de *Abra alba* gemeenschap (fijn zanderig sediment) (Figuur 6-3). Voor *Lanice* aggregaties is behoud van de huidige verspreiding en oppervlakte, binnen de natuurlijke fluctuaties wenselijk. De typische soorten zouden op (middel)lange termijn stabiel moeten zijn om zeker te kunnen stellen dat uitsterven wordt voorkomen. Van de oppervlakte die het habitattype inneemt, dient een groot deel een goede structuur en functie te hebben.

De staat van instandhouding van grindbedden is vandaag duidelijk ongunstig: de oesterbedden die van nature voorkomen op deze grindbedden zijn volledig verdwenen (Figuur 6-4). Op enkele plaatsen zijn nog keien en grotere rotsblokken aanwezig, maar de geassocieerde sessiele epifauna kan zich niet ten volle ontwikkelen. Dit heeft ongetwijfeld ook gevolgen voor de meer mobiele fauna van de harde substraten, en voor de fauna die voorkomt in de mobiele matrix.

Door de vele activiteiten (o.a. visserij, baggeren, mariene aggregaat extractie en offshore constructie) in het BNZ worden beide habitats nog steeds sterk verstoord waardoor de structuur en functie van de habitats zich nog steeds in een slechte staat bevindt. Bovendien werd voor de riffen (grindbedden en *Lanice conchilega*-aggregaties) ook aangegeven dat het toekomstperspectief onzeker is gezien het uitblijven van visserijbeperkende maatregelen en de mogelijke impact van nieuwe offshore windparken (Belgische Staat, 2022).

FIGUUR 6-3 HABITATGESCHIKTHEIDSKAART VOOR LANICE CONCHILEGA AGGREGATIES MET EEN DICHTHEID > 500 IND./M². HOOGSTWAARSCHIJNLIJK AFWEZIG: BLAUW (0); HOOGSTWAARSCHIJNLIJK AANWEZIG: ROOD (1) (DEGRAER *ET AL.*, 2009).

FIGUUR 6-4 HABITATTYPE 1170 GRINDBEDDEN (DEGRAER ET AL., 2009).

Daar het habitatrictlijngebied 'Vlaamse Banken' aangewezen werd voor de bescherming van de habitattypes 1110 en 1170 worden voor deze habitattypes gebiedspecifieke IHDs geformuleerd (Belgische Staat, 2016, 2018a). Deze worden zoveel mogelijk op dezelfde wijze geformuleerd als de doelen opgenomen in de KRMS voor het BNZ. Hieronder worden de IHDs opgesomd.

IHD 1: Habitatype 1110 + 1170

Areaal:

- IHD 1.1: Het ruimtelijke bereik en de spreiding van de EUNIS habitats van niveau 3 (zanderige modder tot modder, modderig zand tot zand en grindhoudend sediment) schommelen in verhouding tot de referentiestatus zoals beschreven in de 'Initiële Beoordeling' (Belgische Staat, 2012b) binnen een marge die zich beperkt tot de accuraatheid van de huidige distributiemappen.

Structuur en functie:

- IHD 1.2: Positieve trend wat betreft het zeebodemoppervlak dat enkel verstoord wordt door alternatief, milieuvriendelijker vistuig, welke een substantiële reductie van

de bodemberoering nastreeft binnen de verschillende benthische habitattypes (= druk indicator), wat resulteert in een verbeterde benthische habitatkwaliteit en de kunstmatige opsplitsing van de zeebodem tot een minimum beperkt.

- IHD 1.3: Positieve trend wat betreft het zeebodemoppervlak dat permanent gespaard blijft van verstoringen als gevolg van vistuig dat de bodem raakt binnen de verschillende benthische habitattypes (= druk indicator), wat resulteert in een verbeterde structuur en functie (benthische habitatkwaliteit) en de kunstmatige opsplitsing van de zeebodem tot een minimum beperkt.

IHD 2: Habitatype 1110: permanent met zeewater van geringe diepte overstromde zandbanken

Areaal:

- IHD 2.1: Het ruimtelijke bereik van het habitatype blijft gelijk en de spreiding van de EUNIS habitats van niveau 3 (zanderige modder tot modder, modderig zand tot zand en grindhoudend sediment) schommelen in verhouding tot de referentiestatus zoals beschreven in de 'Initiële Beoordeling' (Belgische Staat, 2012b) binnen een marge die zich beperkt tot de accuraatheid van de huidige distributiemappen.

Structuur en functie:

- IHD 2.2: De ecologische kwaliteitscoëfficiënt (EKC) zoals bepaald door BEQI, een indicator voor de structuur en de kwaliteit van het benthische ecosysteem, bedraagt voor elk van de habitattypes een minimumwaarde van 0,60;
- IHD 2.3: Het mediane benthische bioturbatiepotentieel in de lente (BPc) in de *Abra alba* gemeenschap is groter dan 100;
- IHD 2.4: Positieve trend in de gemiddelde dichtheid van volwassen exemplaren (of frequentie van voorkomen) van minimaal een soort binnen de langlevende en/of zich traag voortplantende soorten en de belangrijkste structurerende benthische soortengroepen in modder tot modderhoudend zand en zuiver tot grindhoudend zand (Figuur 6-5);

	Langlevende en/of traag voortplantende soorten	Belangrijke structurerende soorten
Modder tot modderhoudend zand	Grotere tweekleppigen, zoals <i>Venerupis senegalensis</i> , <i>Mya truncata</i> en <i>Lutraria angustior</i> .	Grotere kokerwormen, zoals de <i>Lanice conchilega</i> , <i>Owenia fusiformis</i> , en <i>Pectinaria koreni</i> .
	Andere grotere organismen, zoals de <i>Buccinum undatum</i> en <i>Aphrodita aculeata</i> .	Grotere galerijen uitgravende organismen, zoals <i>Callianassa spp.</i>
Zuiver fijn tot grindhoudend zand	Grotere tweekleppigen, zoals de <i>Laevicardium crassum</i> , <i>Glycymeris glycymeris</i> en <i>Dosinia exoleta</i> .	
	Andere grotere organismen, zoals de <i>Cancer pagurus</i> , <i>Echinocardium cordatum</i> en <i>Branchiostoma lanceolatum</i> .	Grotere galerijen uitgravende organismen, <i>Upogebia deltaura</i> , en <i>Corystes cassivelaunus</i> .

FIGUUR 6-5 VOORBEELDEN VAN LANGLEVENDE EN/OF TRAG VOORTPLANTENDE SOORTEN EN/OF BELANGRIJKE STRUCTURERENDE BENTHISCHE SOORTEN IN MODDER TOT MODDERHOUDEND ZAND EN ZUIVER FIJN TOT GRINDHOUDEND ZAND (BELGISCHE STAAT, 2016)

IHD 3: Habitattype 1170: Riffen - *Lanice conchilega* aggregaties

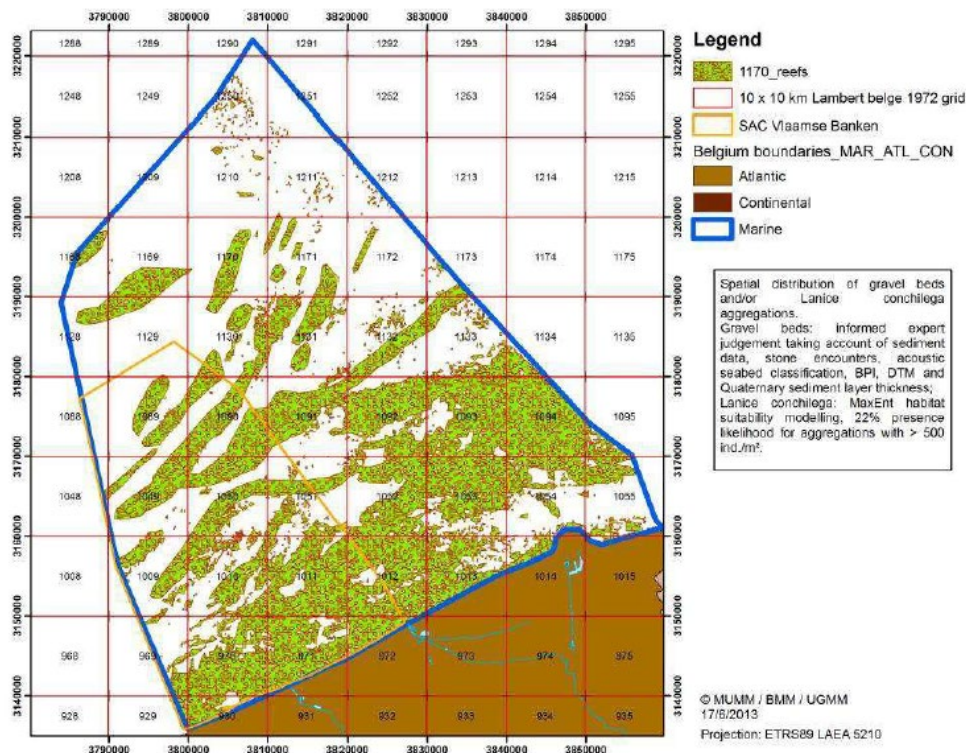
Structuur en functie:

- IHD 3.1: De kwaliteit van het *Lanice conchilega*-habitat blijft gelijk of verbetert. Dit betekent dat de dichtheden van de aanwezige geassocieerde soorten (oa *Eumida Sanguinea*; *Pariambus typicus*, *Microprotopus maculatus* en *Phyllodoce* spp) minimaal gelijk blijven en dat de 3D- structuren door *L. conchilega* behouden blijven.

IHD 4: Habitattype 1170: Riffen - Grindbedden

Areaal:

- IHD 4.1: Het ruimtelijk bereik van het habitattype blijft gelijk.

FIGUUR 6-6 VOORKOMEN VAN HABITATTYPE H1170 (RIFFEN) (BELGISCHE STAAT, 2016)

Structuur en functie:

- IHD 4.2: Meerdere van de onderstaande milieudoelen moeten geselecteerd worden afhankelijk van de beschikbaarheid en statistische kenmerken van de pertinente referentiewaarden, evenals van de definitie van gepaste protocollen en methoden:
 - Positieve trend in de mediane kolonie/lichaamsgrootte van sessiele, langlevende en/of grotere benthische soorten *Buccinum undatum*, *Mytilus edulis*, *Flustra foliacea*, *Haliclona oculata*, en *Alcyonium digitatum*;
 - Positieve trend in frequentie van voorkomen en mediane dichtheid van de volwassenen van minimaal de helft van de belangrijkste en langlevende soorten: *Ostrea edulis*, *Sabellaria spinulosa*, *Mytilus edulis*, *Buccinum undatum*, *Haliclona oculata*, *Alcyonium digitatum* en *Alcyonidium* spp.;
 - Geen afname of positieve trend van de soortenrijkdom binnen alle belangrijke taxa harde substraten, meer bepaald Porifera, Cnidaria, Bryozoa, Polychaeta, Malacostraca, Maxillopoda, Gastropoda, Bivalvia, Echinodermata en Ascidiacea;

- Afname van de relatieve frequentie van voorkomen van *Asterias rubens* (armlengte + 2cm), evenals van clusters van kokers *Pomatoceros triqueter* - wat wijst op een fysieke verstoring van de bodem (= druk-indicator) - en die de natuurlijke ontwikkeling van het grindbed ecosysteem (= gewenste situatie) bevordert.

6.3. Zeezoogdieren

De bruinvis (*Phocoena phocoena*) is de kleinste, en tevens meest algemeen voorkomende walvisachtige van de Noordzee. De bruinvis was in het begin van de jaren 1950 nagenoeg volledig verdwenen uit het zuidelijk deel van de Noordzee, maar maakte er op het einde van de jaren 1990 een spectaculaire comeback (Haelters en Camphuysen, 2009). Tegenwoordig is de soort seizoenaal opnieuw een algemene verschijning in Belgische wateren.

Voor de bruinvis werd aangetoond dat de dichtheden in Belgische wateren seizoenaal belangrijk zijn op Noordzeeschaal. Het voorkomen, zowel temporeel als spatiaal, is echter moeilijk te voorspellen, gezien het een zeer mobiele soort is, waarvan de verspreiding bovendien afhangt van tal van factoren die niet door beheer in beschermde gebieden kunnen beïnvloed worden (vb. klimaatsveranderingen, met effecten op de voedselketen).

De bruinvis is gevoelig voor bepaalde contaminanten die opgenomen worden via de voedselketen (vb. PCBs), voor overbevissing, voor bijvangst, voor verstoring (zoals door verhoogd onderwatergeluid), etc., en relevante eisen worden zo gesteld aan zijn leefomgeving. Incidentele bijvangst in vistuig wordt algemeen beschouwd als een belangrijke rechtstreekse vorm van mortaliteit, en maatregelen worden genomen en besproken in diverse fora (vb. ASCOBANS, Europese Unie, zowel milieubeleid als visserijbeleid) (Degraer *et al.*, 2010).

De staat van instandhouding voor de bruinvis werd als matig ongunstig beoordeeld doordat voor het aspect populatie geen beoordeling kon plaatsvinden en er in de nabije toekomst bedreigingen kunnen voorkomen door onder meer de verdere uitbouw van de offshore windparken en een eventuele intensivering van de stand want visserij (Belgische Staat, 2016). Momenteel maakt echter slechts één Belgisch vaartuig gebruik van de stand want visserij, gezien de Belgische afzetmarkt weinig afgestemd is op de betreffende doelsoorten. Desalniettemin, op basis van de federale doelstellingen inzake de ruimtelijke toepassing van passieve vismethoden in windmolenparken, zit er in passieve vistechnieken mogelijk potentieel.

Tot de jaren '50 werden zeehonden frequent waargenomen aan de Belgische kust. In die tijd bestonden in België al decennialang geen echte kolonies zeehonden meer waar voortplanting plaatsvindt, waarschijnlijk voornamelijk door een continue en hoge graad van verstoring, bejaging en vervuiling. Als gevolg van de achteruitgang van de zeehondenkolonies in de ons omringende landen, was de zeehond in België eveneens een zeldzame verschijning geworden. Sinds de jaren 1980 beginnen de zeehondenkolonies in de Zeeuwse Delta en Frankrijk te herstellen (Degraer *et al.*, 2009). De laatste jaren worden er bijgevolg opnieuw regelmatig groepjes gewone en in mindere mate grijze zeehonden waargenomen aan de Belgische kust. In 2020 werden vrijwel dagelijks zeehonden gemeld, meestal van havengebieden en in het bijzonder van de haven van Nieuwpoort (waarnemingen.be). Geregeld kwamen daar tot 20 dieren samen uitrusten, mogelijk betreft het dieren die hier jaarlijks terugkeren. Ook in de haven van Oostende komen sinds 2019 twee tot zes zeehonden uitrusten aan het Klein Strand (Haelters *et al.*, 2021).

Zeehonden hebben geschikte en onverstoorde plaatsen nodig voor rust en voor de voortplanting; daarnaast is een goede waterkwaliteit en een goede voedselvoorziening

belangrijk. Zeehonden zijn gevoelig voor bijvangst bij bepaalde types van visserij met stand want (Degraer *et al.*, 2010).

Gezien de Belgische wateren in een Europese context als onbelangrijk beschouwd worden voor zeehonden, is er geen staat van instandhouding opgemaakt (Belgische Staat, 2016, 2018a).

Volgende IHDs zijn opgesteld voor zeezoogdieren (Belgische Staat, 2016, 2018a):

IHD 5: Bruinvis, gewone en grijze zeehond:

- IHD 5.1: Het areaal is stabiel en niet kleiner dan het referentieareaal (= BNZ).
- IHD 5.2: Voldoende voedsel is aanwezig, wat bepaald wordt door de milieudoelen en de daarmee samenhangende indicatoren van het beschrijvend element 3 'commercieel geëxploiteerde soorten vis en schaal- en schelpdieren' van de KRMS.
 - Alle commerciële visbestanden die via het GVB worden beheerd, worden bevestigd op een manier die minimaal voldoet aan een maximale duurzame opbrengst. Deze evaluatie moet worden uitgevoerd op basis van regionale visbestanden en niet op basis van nationale visbestanden.
 - Alle commerciële vis- en schelpdierbestanden bevinden zich binnen veilige biologische grenzen met een spreiding per leeftijd (indien beschikbaar) en per grootte (bij gebrek aan gegevens rond de leeftijd) die wijzen op een gezonde situatie bij de verschillende bestanden, waarbij de bestanden over lange termijn op stabiele wijze worden bevestigd met behoud van het volledige voortplantingsvermogen.
 - Alle commerciële vis- en schelpdierbestanden beschikken over het volledige voortplantingsvermogen.
 - De waarden met betrekking tot de vissterfte (F) en biomassa van de paaipopulaties (BPP) bevinden zich binnen veilige biologische grenzen (F kleiner of gelijk aan de referentiepunten voor vissterfte; BPP groter of gelijk aan de referentiepunten voor de biomassa van de paaipopulatie) of vertonen een positieve of stabiele trend bij dichtheidsonderzoeken en een stijgende of stabiele trend bij VPEI (vangst per eenheid van inspanning) onderzoeken.
 - Bestanden die zich nog buiten de veilige biologische grenzen bevinden moeten minimaal een bewegende trend vertonen in de richting van de referentiepunten.
 - Wanneer er voor een bepaald bestand zelfs onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor het opstellen van een evaluatie in het kader van een VPEI- of dichtheidsonderzoek, worden die bestanden ingedeeld in de categorie "weinig bekende bestanden" en worden er discussies opgestart over alternatieve evaluatiemethoden. Deze categorie wordt om de 6 jaar opnieuw bekeken.
- IHD 5.3: Volgende milieudoelen en bijhorende indicatoren voor het KRMS beschrijvend element 8 'Verontreiniging' dienen gehaald te worden om een goede kwaliteit te verzekeren:
 - De concentratie in het water van de stoffen vermeld in de Kaderrichtlijn Water zijn gelijk aan of kleiner dan hun EQS (environmental quality standards = milieuhygiënische kwaliteitsnormen) (Richtlijn 2008/105/EG).
 - De concentratie van Hg, hexachloorbenzeen en hexachloorbutadieen in biota zijn gelijk of kleiner dan hun EQS (Richtlijn 2008/105/EG).
- IHD 5.4: De introductie van onderwatergeluid wordt zoveel mogelijk vermeden en is van die aard dat het geen effect heeft op de activiteit en verspreiding van zeezoogdieren. Dit wordt bepaald door de milieudoelen van de KRMS (descriptor 11) en de daarmee samenhangende indicatoren:

- Het niveau van antropogene impulsgeluiden is kleiner dan 185 dB re 1µPa (nul tot max SPL) op 750 m van de bron.
- Geen positieve tendensen in de jaarlijkse gemiddelde omgevingslawaainiveaus binnen de 1/3-octaaftanden 36 en 125 Hz.

IHD 6: Bruinvis:

- IHD 6.1: Jaarlijkse bijvangstniveau wordt teruggebracht tot onder 1,7% van de beste schatting van de populatiegrootte (OSPAR EcoQO).
- IHD 6.2: De hoeveelheid afval op zee heeft geen gevolgen voor de bruinvispopulatie. Dit wordt bepaald door de milieudoelen van de KRMS (descriptor 10) en de daarmee samenhangende indicatoren:
 - Negatieve trend in de jaarlijkse evolutie van de hoeveelheden aangespoeld afval dat schade kan berokkenen aan het mariene leven en de habitats, conform de richtsnoeren met betrekking tot het monitoren van zwerfvuil op stranden (OSPAR Beach Litter Monitoring in mariene milieus – 2010).
 - Negatieve trend in de jaarlijkse evolutie van de hoeveelheden op zee opgevist afval (OSPAR aanbeveling 2010/19).
 - In de maag van minder dan 10% van de Noorse stormvogels (*Fulmarus glacialis*) zit meer dan 0,1 g plastic (OSPAR EcoQO).

IHD 7: Gewone en grijze zeehond:

- IHD 7.1: De populatie is gelijk aan of groter dan de referentiepopulatie van 1992.
- IHD 7.2: Incidentele mortaliteit (% aangespoelde zeehonden) door bijvangst daalt.
- IHD 7.3: Toenemende trend in het aantal en oppervlakte van de rustplaatsen en een afnemende trend in de verstoring van deze rustplaatsen.

6.4. Vogels

De staat van instandhouding voor de niet-aasetende vogelsoorten wordt gegeven in Figuur 6-7 en voor aasetende vogels in Figuur 6-8. Voor verschillende soorten werd een matig ongunstige populatieomvang en een matig ongunstig toekomstperspectief vastgesteld. Behalve in het geval van de zwarte zee-eend is dit steeds het gevolg van factoren die intrinsiek zijn aan het broedgebied en die geen verband houden met het leefgebied in het BNZ. Er kan bijgevolg voor alle te beschermen niet-aasetende vogelsoorten in het BNZ gestreefd worden naar het behoud van de huidige situatie behalve voor de zwarte zee-eend.

Niet aasetende vogelsoorten

	Natuurlijk verspreidingsgebied	Populatie	Leefgebied	Toekomstperspectief
Fuut (<i>Podiceps cristatus</i>)	Gunstig	Gunstig	Gunstig	Gunstig
Roodkeelduiker (<i>Gavia stellata</i>)	Gunstig	Gunstig	Gunstig	Matig ongunstig Daling in aantal mogelijks door problemen in broedgebieden elders in EU
Zwarte zee-eend (<i>Melanitta nigra</i>)	Gunstig	Gunstig	Matig ongunstig Concentratiegebieden zijn gerelateerd aan schelpenbanken; verdwijnen van <i>Spisula</i> -banken rond Nieuwpoortbank heeft de omstandigheden verslechterd + lokale verstoring van de rust	Matig ongunstig Afname in aantallen en vermoedelijke verband met het voedselaanbod
Dwergmeeuw (<i>Hydrocoloeus minutus</i>)	Gunstig	Gunstig	Gunstig	Gunstig
Grote Stern (<i>Sterna sandvicensis</i>)	Gunstig	Matig ongunstig Omvang en kwaliteit van broedgebied onvoldoende	Gunstig	Matig ongunstig Omvang en kwaliteit van broedgebied onvoldoende
Dwergstern (<i>Sterna albifrons</i>)	Gunstig	Matig ongunstig Populatie nam vanaf 1998 af door een afname van geschikt broedhabitat en een gestegen predatie	Gunstig	Matig ongunstig Beperkt broedgebied - predatoren
Visdief (<i>Sterna Hirundo</i>)	Gunstig	Matig ongunstig Aanwezigheid van landroofdieren in de kolonie in Zeebrugge en onvoldoende omvang van het broedgebied	Gunstig	Matig ongunstig Beperkt broedgebied - predatoren

FIGUUR 6-7 STAAT VAN INSTANDHOUDING NIET-AASETENDE VOGELSOORTEN VAN DE VOGELRICHTLIJN (BELGISCHE STAAT, 2016)

Aasetende vogelsoorten

	Natuurlijk verspreidingsgebied	Populatie	Leefgebied	Toekomstperspectief
Kleine mantelmeeuw (<i>Larus fuscus</i>)	Gunstig	Gunstig	Gunstig	Matig ongunstig (in een aantal landen is de soort recentelijk in aantal afgenomen; in de haven van Zeebrugge valt op termijn een reductie van de broedhabitat te verwachten)
Grote mantelmeeuw (<i>Larus marinus</i>)	Gunstig	Gunstig	Gunstig	Gunstig

FIGUUR 6-8 STAAT VAN INSTANDHOUDING AASETENDE VOGELSOORTEN VAN DE VOGELRICHTLIJN (BELGISCHE STAAT, 2016)

Relevante IHDs voor alle vogelsoorten (Belgische Staat, 2016):

Areaal :

- IHD 8.1: Geen inkrimping van het areaal (Figuur 6-9).

Populatie :

- IHD 8.2: Behoud van populatie (Figuur 6-9).

Kwaliteit van het gebied :

- IHD 8.3: Om een goede kwaliteit te verzekeren dienen de volgende milieudoelen en bijhorende indicatoren voor het KRMS beschrijvend element 8 "Verontreiniging" gehaald te worden:
 - De concentraties in het water van de stoffen vermeld in de Kaderrichtlijn Water zijn gelijk aan of kleiner dan hun EQS (environmental quality standards = milieuhygiënische kwaliteitsnormen) (Richtlijn 2008/105/EG);

- De concentratie van Hg, hexachloorbenzeen en hexachloorbutadieen in biota zijn gelijk of kleiner dan hun EQS (Richtlijn 2008/105/EG);
- Er wordt geen verschil gemeten tussen de Hg-concentraties in de vogeleieren uit getroffen en uit niet-geïndustrialiseerde zones;
- De concentraties PCB, DDT, HCB en HCH in vogeleieren zijn gelijk aan of kleiner dan hun OSPAR drempelwaarden (OSPAR EcoQO).

	Areaal	Populatie
Fuut (<i>Podiceps cristatus</i>)	Kustzone, vooral territoriale zee	gemiddeld 1200 vogels in de maanden november tot maart in BNZ
Roodkeelduiker (<i>Gavia stellata</i>)	Gehele kustzone, vooral territoriale zee	gemiddeld 800 vogels in de maanden november tot maart in BNZ
Zwarte zee-eend (<i>Melanitta nigra</i>)	Vooraf kustzone tot 10 km, tussen Oostende en de Franse grens	gemiddeld wintermaxima van 4500 vogels in BNZ
Dwergmeeuw (<i>Hydrocoloeus minutus</i>)	Strook tot 30 km vanaf de kust	gemiddeld van 1700 vogels in BNZ tijdens de maanden november tot maart
Grote Stern (<i>Sterna sandvicensis</i>)	Strook tot 30 km vanaf de kust	gemiddeld van 6900 vogels in BNZ
Dwergstern (<i>Sterna albifrons</i>)	Zone rond de haven van Zeebrugge en Baal van Heist	gemiddeld van 600 vogels in BNZ
Visdief (<i>Sterna hirundo</i>)	Kustzone, tot 15 km vanaf de kust	gemiddeld van 6600 vogels in BNZ

	Areaal	Populatie
Kleine mantelmeeuw (<i>Larus fuscus</i>)	gehele BNZ	jaargemiddelde van 10.000 vogels in BNZ
Grote mantelmeeuw (<i>Larus marinus</i>)	gehele BNZ	jaargemiddelde van 4100 vogels in BNZ

FIGUUR 6-9 SAMENVATTENDE TABEL BETREFFENDE HET AREAAL EN DE POPULATIEGROOTTE VAN DE TE BESCHERMEN VOGELSOORTEN GEBASEERD OP DE STUDIE VAN DEGRAER ET AL. (2010).

IHD 8.4: Gezien de matig ongunstige staat van instandhouding van de zwarte zee-eend is een verbetering van de voedselsituatie (herstel van de natuurlijke dynamiek en het voorkomen van bodemverstoring) aangewezen. De volgende doelstellingen betreffende de habitats in de Vlaamse banken zullen hierbij mogelijks toe bijdragen:

- Positieve trend wat betreft het zeebodemoppervlak dat enkel verstoord wordt door een alternatief, milieuvriendelijk vistuig, welke een substantiële reductie van de bodemberoering nastreeft binnen de verschillende benthische habitattypes (= druk indicator), wat resulteert in een verbeterde benthische habitatkwaliteit en de kunstmatige opsplitsing van de zeebodem tot een minimum beperkt.
- Positieve trend wat betreft het zeebodemoppervlak dat permanent gespaard blijft van verstoringen als gevolg van vistuig dat de bodem raakt binnen de verschillende benthische habitattypes (= druk indicator), wat resulteert in een verbeterde structuur en functie (benthische habitatkwaliteit) en de kunstmatige opsplitsing van de zeebodem tot een minimum beperkt.

7. BESCHRIJVING EN BEOORDELING VAN DE MILIEUEFFECTEN

7.1. Methodologie

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op verwachte effecten per specifieke doelstelling, en waar relevant per actietype, op de Natura2000 IHDs van habitats, zeezoogdieren en vogels besproken. Gezien de herziening 2021 van de IHDs nog niet officieel van kracht is, wordt de effectbespreking gebaseerd op de huidig geldende wetgeving (MB 02/02/2017).

Er wordt enkel rekening gehouden met maatregelen en acties die betrekking hebben op het BNZ en mogelijk kunnen plaatsvinden ter hoogte van de habitat- en vogelrichtlijngebieden. Een deel van de maatregelen zijn bijgevolg niet van toepassing.

Over de grootteorde van de effecten kan nog geen uitspraak worden gedaan, gezien de maatregelen en de actietypes waarvoor financiële steun zal worden geleverd nog geen concrete invulling hebben gekregen in de zin van ingediende projectaanvragen. Er kan in deze fase enkel beoordeeld worden of de maatregelen een mogelijk verband hebben met de IHDs, en of die een positieve of negatieve invloed hebben op het behalen van de IHDs.

7.2. Milieubeoordeling per maatregel

7.2.1. Prioriteit 1: Bevordering van duurzame visserij en het herstel en de instandhouding van aquatische biologische rijkdommen

7.2.1.1. SPECIFIEKE DOELSTELLING 1A: HET VERSTERKEN VAN ECONOMISCH, SOCIAAL EN ECOLOGISCH DUURZAME VISSERIJACTIVITEITEN

7.2.1.1.1. Actietype 1.A.1: Eco-investeringen aan boord ter verduurzaming van de visserijactiviteiten en vistechnieken

- **Kwaliteitsverhoging van aquatische producten:** Deze maatregel heeft geen direct verband met het mariene milieu of de IHDs.
- **Adaptatie aan de klimaatverandering:** Het veranderen van vistuig of doelsoorten kan leiden tot een andere impact op het ecosysteem. Deze verandering kan zowel positief of negatief zijn voor de IHDs ten opzichte van de bestaande toestand. Dit is in dit stadium echter nog niet in te schatten. Bij innovatieve aanpassingen aan het vistuig dient men steeds de laatste wetenschappelijke inzichten te gebruiken naar de impact op het milieu. Een verhoging van selectiviteit door vb vervangen boomkorvaartuig door staand wantvisserij, kan wel positieve gevolgen hebben voor de bodem en de uitstoot van broeikasgassen, maar in bepaalde gevallen toch leiden tot meer bijvangst van zeezoogdieren (IHD 6.1, IHD 7.2). In dit geval zijn mitigerende maatregelen dan ook noodzakelijk, zoals het voorzien van pingers op de staand want.
- **Verhogen van de energie-efficiëntie en gebruik van hernieuwbare energie:** Een lager energieverbruik zal geen direct of indirect effect hebben op Natura2000 habitats of soorten. Op globale schaal heeft klimaatverandering echter wel een invloed op o.a. hydrografie (watertemperatuur, saliniteit, pH), biodiversiteit en de verspreiding van soorten, waardoor ook de meeste IHDs negatief worden beïnvloed. Het verhogen van de energie-efficiëntie zal bijgevolg een positieve bijdrage leveren

aan het behalen van de Belgische klimaatdoelstellingen. Anderzijds mag een verlaging van het energieverbruik niet leiden tot een verhoging van de visserijinspanning aangezien dit opnieuw voor extra druk op Natura2000 habitats zou zetten. De vangstcapaciteit en het aantal vaardagen zijn echter strikt gereguleerd; subsidies die zorgen voor een toename zijn uitgesloten op basis van de EFMZVA-verordening (art 13, a).

- **Bevordering van de selectiviteit en uitvoering van de aanlandingsverplichting:** Het verhogen van selectiviteit zal de kans op bijvangst van vis verlagen en de aanwezigheid van voedsel voor zeezoogdieren bevorderen (IHD 5.2). Ook het vermijden van de bijvangst in het algemeen zal bijdragen aan de gezondheid van het ecosysteem in het algemeen. Indien er echter meer gebruik wordt gemaakt van staande wantvisserij, kan echter de bijvangst van zeezoogdieren toenemen (IHD 6.1, IHD 7.2). De nodige mitigerende maatregelen zoals het plaatsen van pingers is hierbij aangewezen.
- **Aanpassing van materialen om de impact op het mariene ecosysteem te verlagen:** De impact van de visserijactiviteit op het ecosysteem en de biologische gemeenschappen hangt in sterke mate af van het gebruikte vistuig, het tijdstip en de plaats waar gevist wordt (Polet *et al.*, 2018). De laatste jaren zijn al verschillende initiatieven genomen om de impact van visserij op de bodem te beperken. Een verdere innovatie in visserijtechnieken om bodemberoering en de vangst van beschermde soorten te vermijden en de algemene impact op het mariene ecosysteem te verlagen kan dan ook een mogelijk positieve invloed hebben op alle IHDs voor habitattypes 1110 en 1170 ten opzichte van de huidige situatie (IHD 1, 2, 3, 4).

7.2.1.1.2. Actiotype 1.A.2.: Investerings aan boord ter bevordering van de sociale duurzaamheid

- Deze maatregel heeft geen direct verband met het mariene milieu of de IHDs.

7.2.1.1.3. Actiotype 1.A.3.: Opstartsteun voor jonge reders

- Deze maatregel heeft geen direct verband met het mariene milieu of de IHDs.

7.2.1.1.4. Actiotype 1.A.4.: Bevorderen van kennis en samenwerking in de visserijsector

- **Training van vissers en reders:** Dit heeft geen direct effect op de IHDs maar is wel belangrijk voor een correcte uitvoering van maatregelen met directe effecten op het marien milieu en de IHDs.
- **Kennisdeling tussen vissers en gerelateerde stakeholders:** Kennis- en ervaringen delen hebben geen direct effect op de IHDs, maar is belangrijk voor een vlottere implementatie van maatregelen met directe effecten op het marien milieu. Ontwikkelingen in bijvoorbeeld vistuigen met betrekking tot bodemberoering en energie-efficiëntie is cruciaal om de performantie van de hiervoor vermelde maatregelen verder te verhogen in de toekomst. Daarnaast kan kennisdeling ook leiden tot een opbouw van kennis van het mariene milieu en de IHDs bij vissers.

7.2.1.1.5. Actiotype 1.A.5. Onderzoek en Innovatie in de visserijsector

- Dit kan bijdragen tot een beter beheer van het mariene milieu indien deze gegevens beschikbaar worden gesteld aan de betrokken overheidsinstanties. Een concreet verband met specifieke IHDs kan in deze fase nog niet gelegd worden.

7.2.1.2. SPECIFIEKE DOELSTELLING 1B: HET VERBETEREN VAN DE ENERGIE-EFFICIËNTIE EN HET VERMINDEREN VAN DE CO₂-UITSTOOT DOOR VERVANGING OF MODERNISERING VAN DE MOTOREN VAN VISSERSVAARTUIGEN

7.2.1.2.1. Actiotype 1.B.1.: Motorvernieuwing

- Een lager energieverbruik zal geen direct of indirect effect hebben op Natura2000 habitats of soorten. Op globale schaal heeft klimaatverandering echter wel een invloed op o.a. hydrografie (watertemperatuur, saliniteit, pH), biodiversiteit en de verspreiding van soorten, waardoor ook de meeste IHDs negatief worden beïnvloed. Het verhogen van de energie-efficiëntie zal bijgevolg een positieve bijdrage leveren aan het behalen van de Belgische klimaatdoelstellingen en Europese Green Deal. Anderzijds mag een verlaging van het energieverbruik niet leiden tot een verhoging van de visserijinspanning aangezien dit opnieuw voor extra druk op Natura2000 habitats zou zetten. Zoals reeds aangehaald is de vangstcapaciteit en het aantal vaardagen echter strikt gereguleerd (EFMZVA-verordening art 13, a).

7.2.1.3. SPECIFIEKE DOELSTELLING 1C: HET BEVORDEREN VAN AANPASSING VAN DE VANGSTCAPACITEIT AAN DE VANGSTMOGELIJKHEDEN IN GEVAL VAN DEFINITIEVE STOPZETTING VAN VISSERIJACTIVITEITEN EN HET BIJDRAGEN TOT EEN BILLIJKE LEVENSTANDAARD IN GEVAL VAN TIJDELIJKE STOPZETTING VAN VISSERIJACTIVITEITEN

7.2.1.3.1. Actiotype 1.C.1.: Compensatie voor tijdelijke stopzetting van visserijactiviteiten

- Dit is een sociale maatregel en heeft geen direct verband met het mariene milieu of de IHDs.

7.2.1.4. SPECIFIEKE DOELSTELLING 1D: HET BEVORDEREN VAN EFFICIËNTE CONTROLE EN HANDHAVING IN DE VISSERIJ, WAARONDER DE BESTRIJDING VAN IOO-VISSERIJ, EN HET BEVORDEREN VAN BETROUWBARE GEGEVENS VOOR BESLUITVORMING MET KENNIS VAN ZAKEN

7.2.1.4.1. Actiotype 1.D.1. Controle en handhaving

- Een verbeterde visserijcontrole waarbij bvb illegale vispraktijken, het teruggooien van bijvangst of het overschrijden van quota wordt gehandhaafd, is een zeer belangrijke factor in het beheer en de bescherming van de Natura2000 gebieden en soorten. Ook het verzamelen van gegevens van visserijactiviteiten kan bijdragen tot een beter beheer van het mariene milieu indien deze gegevens beschikbaar worden gesteld aan de betrokken overheidsinstanties. Een concrete link met specifieke IHDs kan in deze fase nog niet gelegd worden, maar een algemene positieve invloed op het mariene milieu wordt verwacht.

7.2.1.4.2. Actiotype 1.D.2. Verzameling, beheer en verwerking van gegevens in het kader van de nationale werkprogramma's

- Dit kan bijdragen tot een beter beheer van het mariene milieu indien deze gegevens beschikbaar worden gesteld aan de betrokken overheidsinstanties. Een concreet verband met specifieke IHDs kan in deze fase nog niet gelegd worden.

7.2.1.5. SPECIFIEKE DOELSTELLING 1F: HET BIJDRAGEN TOT DE BESCHERMING EN HET HERSTEL VAN DE AQUATISCHE BIODIVERSITEIT EN ECOSYSTEMEN

7.2.1.5.1. Actietype 1.F.1.: Bevordering van de bescherming en herstel van de mariene aquatische biodiversiteit en ecosystemen

- **Afname zwerfvuil:** De verzameling en verwerking van marien afval wordt genoemd als mogelijk manier om bij te dragen aan de doelstelling. Het verwijderen van afval uit het marien milieu zal een positieve bijdrage leveren aan het behalen van IHD 6.2 (afname afval op zee).
- **Bescherming en herstel van het marien milieu en de biodiversiteit:** Deze maatregel is specifiek gericht op het verbeteren van de marien beschermde gebieden, waaronder de Natura2000 zones, en het streven naar de GMT. Binnen dit kader zal ook specifieke aandacht moeten gaan naar de drie “zones voor bodemintegriteit” die in het nieuw Marien Ruimtelijke Plan (2020 – 2026) opgenomen zijn, en die grotendeels binnen Natura2000 gebied gelegen zijn. Hoewel de concrete reikwijdte van de acties nog niet gekend is, kan wel besloten worden dat er enkel een al dan niet significant positief effect op bepaalde IHDs kan verwacht worden. Het positief effect kan potentieel in aanmerking komen voor veel verschillende IHDs zoals bijvoorbeeld IHD 1 (habitattype 1110 en 1170); IHD 2 (zandbanken), IHD 3 (*Lanice conchilega* aggregaties), IHD 4 (grindbedden), IHD 5.2 (voedsel zeezoogdieren), IHD 5.4 (daling onderwatergeluid), IHD 6.1 (afname bijvangst bruinvissen), IHD 7.2 (afname bijvangst zeehonden) en IHD 8.4 (voedselsituatie zwarte zee-eend).

7.2.2. Prioriteit 2: Bevordering van duurzame aquacultuuractiviteiten en van verwerking en afzet van visserij- en aquacultuurproducten als bijdrage tot de voedselzekerheid in de Unie

Hoewel deze prioriteit bijdraagt aan het verduurzamen van aquacultuur, dient te worden opgemerkt dat maricultuur een significante verandering van het lokale ecosysteem met zich kan meebrengen, en dus ook grote gevolgen kan hebben op de instandhouding van Natura2000 gebieden en soorten. Hieronder worden de belangrijkste algemene effecten van maricultuur beschreven, gezien deze activiteit nog nieuw is in het BNZ en er nog veel leemtes in de kennis bestaan:

- **Verandering in sedimentsamenstelling:** Een mogelijke impact van de kweek van schelpdieren bestaat uit depositie van feces (F) en pseudofeces (PF) die rijk zijn aan organisch materiaal. Feces zijn kleine bolletjes die de resten van het verteerde voedsel bevatten, terwijl pseudofeces materie bevat die op de kieuwen van schelpdieren getransporteerd werd, en met mucus afgescheiden door de mossel of oester, in kleine pakketjes uitgescheiden wordt. Door de filtratie verwijderen schelpdieren natuurlijke zwevende stoffen met een diameter tussen 1 tot 7 μm , afhankelijk van de soort, en retourneren grote fecale pellets van 500-3000 μm (Gallardi, 2014). De neerslag van particulier organisch materiaal (biodepositie) kan een verandering in de fysico-chemische samenstelling van de bodem teweegbrengen, voornamelijk onder en stroomafwaarts van het productiegebied (Ysebaert *et al.*, 2009). De dispersie van het materiaal en de snelheid van accumulatie op de bodem zijn afhankelijk van de waterdiepte en heersende stromingen dicht bij de zeebodem. Wanneer de organische biodepositie hoge niveaus bereikt, kan de afbraak ervan de zuurstofbehoefte verhogen en een anaërobe omgeving creëren die ammonificatie, sulfaatreductie en silicaatfluxverhoging bevordert (Gallardi, 2014).

- **Accumulatie van mosselschelpen – veranderingen in de voedselketen:** Bij de kweek van mosselen kan verwacht worden dat een deel van de mosselen naar beneden vallen en zich accumuleren onder de installatie. De hoeveelheid schelpenafval is afhankelijk van de gebruikte technieken, het voorkomen van stormweer en het al dan niet tijdig oogsten van de mosselen. Ook schelpdieretende vogels en andere predatoren kunnen zorgen voor de productie van lege mosselen en mosselfragmenten. Onder en in de omgeving van de installatie kan men dus een accumulatie verwachten van nog levende mosselen en geassocieerde fauna, en lege schelpen. Hoe lang mosselschelpen op de zeebodem blijven liggen en hoe snel ze afbreken in kleinere fragmenten is niet gekend.

Wat er gebeurt met de afgefallen schelpen is moeilijk in te schatten en locatieafhankelijk. Er wordt aangenomen dat in het BNZ een deel van de schelpen zal blijven liggen op de bodem en deels in het sediment, en dat na verloop van tijd deze zullen fragmenteren tot schelpengrit dat mogelijks door stroming en stormweer uit het gebied kan getransporteerd worden.

De lege schelpen en mosselclusters kunnen vervolgens een substraat vormen voor rifgemeenschappen. In andere situaties kunnen mosselclusters en debris relatief onvruchtbaar blijven van rifachtige gemeenschappen (Keeley, 2013). Uit het proefproject van Coastbusters is echter gebleken dat mosselen die op de bodem vallen een mosselbank kunnen vormen, wanneer zij niet wegspoelen tijdens stormen.

In de Waddenzee is vastgesteld dat Europese oesters zich vestigen op lege schelpen van verschillende schelpdiersoorten, waaronder mosselen (van der Have *et al.*, 2018). De waarneming dat lege schelpen een geschikt substraat vormen voor de vestiging van Europese oesterlarven is belangrijk voor de ecologie van het herstel van inheemse oesterpopulaties. Sediment dat rijk is aan lege schelpen is belangrijk voor de rekrutering en aanwas van platte oesters, indien voldoende larven aanwezig zijn en ook andere omgevingsfactoren geschikt zijn (van der Have *et al.*, 2018).

Indien de afgefallen schelpen gekoloniseerd worden door epifauna zal er een verandering in gemeenschapsstructuur plaatsvinden. Dit geldt ook voor de kolonisatie van de infrastructuur (touwen, kweekstructuren, boeien etc.) van de kweekinstallatie. Algemeen kan gesteld worden dat hoe complexer de structuren, hoe meer organismen er zich rond die structuren bevinden (Petersen en Malm, 2006).

Veel organismen voelen zich aangetrokken tot mosselkwekerijen omdat de mosselen zelf een aantrekkelijke potentiële voedselbron zijn. Naast de mosselen op de droppers, zijn ook de afgefallen mosselen en bijbehorende epifauna ook beschikbaar voor bentische roofdieren. De potentiële zorg is dat de toegenomen voedselbron een roofdieroase zal creëren, waardoor het potentieel voor de rekrutering van jonge dieren in de volwassen roofdierpopulatie kan toenemen (Inglis en Gust, 2003).

Door de complexiteit van het ecosysteem blijft het echter moeilijk te voorspellen op welke manier, en in welke mate de veranderingen zich zullen voordoen. Monitoring van de hoeveelheid en de verspreiding van de schelpen, de veranderingen in benthosgemeenschappen, de mate van begroeiing van de afgefallen schelpen en de aantrekking van soorten is dan ook cruciaal.

- **Aantrekking:** zeezoogdieren en vogels kunnen aangetrokken worden tot aquacultuurinstallaties door de hogere beschikbaarheid van voedsel. Jonge bruinvissen voeden zich voornamelijk met grondels terwijl het dieet van volwassenen bestaat uit voornamelijk kabeljauwachtigen, zandspieringen en haringachtigen. Ook voor zeehonden zijn haring- en kabeljauwachtigen de belangrijkste prooidieren. Voor verschillende windparken in de Noordzee is aangetoond dat zeehonden komen

foerageren rond de turbines, aangetrokken door de hogere beschikbaarheid van prooidieren (Russell *et al.*, 2014). Ook in schelpdierkwekerijen in Ierland worden zeehonden waargenomen (Roycroft *et al.*, 2004).

Voor enkele vogelsoorten kan verwacht worden dat ze actief maricultuurprojecten zullen opzoeken. Er wordt verwacht dat de densiteit aan (juvenile) vissen waarschijnlijk groter zal zijn binnen de projectzone dan erbuiten. Aggregaties van kleine vissen kunnen verbeterde voedermogelijkheden bieden voor piscivore zeevogels zoals sternes. Daarnaast zijn mosselen de voornaamste voedingsbron voor verschillende zee-eenden. Onder andere eidereenden zorgen vaak voor productieverlies door de predatie in mosselkwekerijen (Varenes *et al.*, 2013). Onderzoek in Ierland heeft aangetoond dat er aanzienlijk hogere aantallen meeuwen, alken en aalscholvers aanwezig waren in mosselkwekerijgebieden dan in controlegebieden (Roycroft *et al.*, 2004).

- **Verstrikking:** het gebruik van netten, zoals bij de kweek van zeewier, kan mogelijk verstrikking veroorzaken voor zeezoogdieren en duikende vogels. De werkelijke omvang van het risico is echter een leemte in de kennis. Van warrelnetten en kieuwnetten is het wel gekend dat ze een belangrijke doodsoorzaak zijn voor zeezoogdieren. De netten die gewoonlijk gebruikt worden in maricultuur hebben echter een veel grotere maaswijdte dan visnetten en zijn niet ontworpen met het doel om dieren te strikken. Bovendien worden de netten voor zeewieren onder voldoende spanning gehouden waardoor het risico op verstrengeling aanzienlijk verkleind (Clement, 2013). Over het algemeen zijn het de slappere teeltlijnen, zoals spat collectoren, loshangende lijnen en boeienlijnen die de meeste zorgen baren. Voor de kweek van mosselen wordt doorgaans gebruik gemaakt van longlines, waarbij de kans op verstrikking erg klein is.
- **Verstoring:** De reactie van vogels en zeezoogdieren op een bepaalde verstoring is afhankelijk van de situatie waarin ze zich bevinden en de voor hen aanwezige alternatieven. Op zee is de reactie op snel varende, lawaaige speedboten in het algemeen groter dan op langzamere motorboten, en deze weer groter dan de reactie op stille zeilboten. Ook schepen die zich buiten de voorziene vaarroutes bevinden zullen sneller voor verstoring zorgen. Daarnaast zijn sommige soorten gevoeliger voor verstoring dan andere en heeft verstoring in een bepaald levensstadium of seizoen een groter effect.
Er wordt verwacht dat er ten gevolge van de hoge frequentie van scheepsbewegingen en activiteiten in een maricultuurproject regelmatig verstoring zal optreden van verstoringgevoelige zeevogels en zeezoogdieren. Mogelijk treedt er hierdoor habitatverlies op voor bepaalde soorten wanneer de zone volledig vermeden wordt.
- **Zwerfvuil:** Maricultuurprojecten kunnen bijdragen tot zwerfvuil op zee. De installaties bestaan immers uit zeer veel onderdelen die bovendien onder constante druk staan van stromingen en golven. Tijdens stormen is de kans reëel dat onderdelen worden losgeslagen en op de zeebodem belanden of afdrijven op zee. Ook het zoute water zorgt voor verwerking van het materiaal en gezien veel onderdelen bestaan uit plastic, is vervuiling van het mariene milieu met microplastics een gekend probleem. De grootorde van dit effect is opnieuw sterk projectafhankelijk. Door aanpassing te maken aan het ontwerp van de installaties, regelmatig onderhoud, en het gebruik van natuurlijke materialen kan het deels gemitigeerd worden.

Op basis van bovenstaande potentiële veranderingen en/of verstoringen van het habitat, kan besloten worden dat maricultuurinstallaties binnen Natura2000 gebied zowel positieve als negatieve effecten kunnen hebben op alle IHDs voor Habitattypen 1110 en 1170. De

grootteorde van deze effecten zal sterk afhangen van de grootte, type en locatie van het project.

Ook voor bruinvissen, gewone en grijze zeehonden en zeevogels kunnen maricultuurprojecten de IHDs beïnvloeden. Mogelijk kan een positief effect verwacht worden op de voedselbeschikbaarheid (IHD 5.2) in en rond maricultuurprojecten, wat bijdraagt tot de kwaliteit van het leefmilieu voor zeezoogdieren en zeevogels. Hun leefmilieu kan echter door een toename in verstoring (IHD 5.1, 8.1), onderwatergeluid (IHD 5.4) en zwerfvuil (IHD 6.2) ook negatief beïnvloed worden, zeker voor verstoringgevoelige soorten. De grootteorde van het effect zal echter sterk projectafhankelijk zijn. Ook verstrengeling kan niet volledig worden uitgesloten. Gezien de netten en structuren echter niet ontworpen worden met als doel dieren te strikken is de kans klein dat er zich effecten op populatieniveau zullen voordoen.

7.2.2.1. SPECIFIEKE DOELSTELLING 2A: BEVORDERING VAN DUURZAME AQUACULTUURACTIVITEITEN, MET NAME VERSTERKING VAN HET CONCURRENTIEVERMOGEN VAN DE AQUACULTUURPRODUCTIE, WAARBIJ WORDT TOEGEZIEN OP DE ECOLOGISCHE DUURZAAMHEID VAN DE ACTIVITEITEN OP LANGE TERMIJN

7.2.2.1.1. Actietype 2.A.1.: Investerings in duurzame aquacultuur

- **Productieve investeringen:** investeringen die leiden tot een vergroting en uitbreiding van de productie en mogelijke nevenactiviteiten kunnen mogelijk ook leiden tot een vergroting van de negatieve en positieve effecten op de IHDs die hierboven worden vermeld. Ook on-site verwerking kan bijdragen tot een verhoogde activiteit op zee en verstoring van het mariene leven.

7.2.2.1.2. Actietype 2.A.2.: Economische haalbaarheidsstudies in de aquacultuursector

- Deze maatregel heeft geen direct verband met het mariene milieu of de IHDs.

7.2.2.1.3. Actietype 2.A.3.: Toegepast onderzoek en innovatie in de aquacultuursector

- **Toegepast onderzoek en innovatie in de aquacultuur:** gezien er nog veel leemtes in de kennis bestaan rond maricultuur op commerciële schaal in het BNZ, zal het bevorderen en delen van kennis rond maricultuur bijdragen tot een beter beheer van het mariene milieu en Natura2000 gebieden en soorten. Gericht onderzoek naar de gevolgen voor de IHDs kan immers op korte termijn leiden tot het nemen van mitigerende maatregelen waar nodig. Hierbij is het belangrijk dat deze gegevens beschikbaar worden gesteld aan de betrokken overheidsinstanties.

7.2.2.1.4. Actietype 2.A.4.: Bevorderen van dierenwelzijn in de aquacultuursector

- **Bevordering van dierenwelzijn:** Elke concentratie van dieren van dezelfde soort houdt het gevaar in van het uitbreken van ziektes gezien de kweek van o.a. schelpdieren plaatsvindt in het mariene milieu. Pathogenen en parasieten vinden bij kunstmatige concentraties een ideaal terrein om zich te vermenigvuldigen en de natuurlijke populaties in het BNZ besmetten. Dit bemoeilijkt management van ziekten: als een ziekte eenmaal aanwezig is in een bepaald gebied, dan is bestrijding nagenoeg onmogelijk. Preventie van schelpdierziekten is dan ook noodzakelijk en verder onderzoek kan bijdragen tot de bescherming van het mariene milieu. Uitgaande van de huidige referentiesituatie waarbij commerciële aquacultuur op het BNZ nog in aanbouw is, zal deze maatregel een neutrale impact hebben op de biodiversiteit. Het verspreiden van ziektes ten gevolge van maricultuur komt immers nog niet voor, waardoor de verdere preventie van uitbraken bijdraagt aan het behouden van de status quo. Hierbij wordt opgemerkt dat het gebruik van antibiotica in het mariene milieu niet is toegestaan in het BNZ. Gezien maricultuur enkel wordt

vergund indien het eutrofiëringsniveau in de zone afneemt, maakt dat de kweek van vissen erg onwaarschijnlijk.

7.2.2.1.5. Actietype 2.A.5.: Bevorderen van kennis en samenwerking in de aquacultuursector

- **Kennisdeling en samenwerking in de aquacultuursector:** Het delen van kennis zal bijdragen tot een beter beheer van het mariene milieu en Natura2000 gebieden en soorten. Gericht onderzoek naar de gevolgen voor de IHDs kan immers op korte termijn leiden tot het nemen van mitigerende maatregelen waar nodig. Hierbij is het belangrijk dat deze gegevens beschikbaar worden gesteld aan de betrokken overheidsinstanties.

7.2.2.2. SPECIFIEKE DOELSTELLING 2B: BEVORDERING VAN DE AFZET, DE KWALITEIT EN DE TOEGEVOEGDE WAARDE VAN VISSERIJ- EN AQUACULTUURPRODUCTEN EN DE VERWERKING VAN DIE PRODUCTEN

7.2.2.2.1. Actietype 2.B.1.: Bevorderen van de afzet

- Deze maatregel heeft geen direct verband met het mariene milieu of de IHDs.

7.2.2.2.2. Actietype 2.B.2.: Bevorderen van investeringen in kwalitatieve en duurzame verwerking van lokale aquatische producten

- Deze maatregel heeft geen direct verband met het mariene milieu of de IHDs.

7.2.2.2.3. Actietype 2.B.3.: Bevorderen van kennis en vaardigheden voor de verwerking van lokale aquatische producten

- Deze maatregel heeft geen direct verband met het mariene milieu of de IHDs.

7.2.2.2.4. Actietype 2.B.4.: Onderzoek en innovatie naar de duurzame verwerking van lokale aquatische producten

- Deze maatregel heeft geen direct verband met het mariene milieu of de IHDs.

7.2.2.2.5. Actietype 2.B.5.: Investerings in vissershavens (aanlandingsplaatsen) en afslagen ten behoeve van de visserij- en aquacultuursector

- Deze maatregel heeft geen direct verband met het mariene milieu of de IHDs.

7.2.2.2.6. Actietype 2.B.6. Compensatie in geval van aanzienlijke marktverstoring

- Deze maatregel heeft geen direct verband met het mariene milieu of de IHDs.

7.2.3. Prioriteit 3: De voorwaarden scheppen voor een duurzame blauwe economie in kust-, eiland- en binnenlandgebieden en bevordering van de ontwikkeling van visserij- en aquacultuurgemeenschappen

7.2.3.1. ACTIETYPE 3.A.1.: KUST-GEBONDEN VANUIT DE GEMEENSCHAP GELEIDE LOKALE ONTWIKKELING (CLLD)

Deze maatregel heeft voornamelijk een socio-economische invulling waardoor er geen direct verband bestaat met het mariene milieu of de IHDs.

Indien op basis van deze maatregel financiële steun wordt verleend aan een toenemend aantal activiteiten op zee ten opzichte van de referentiesituatie, kan mogelijk ook de druk op Natura2000 gebieden en soorten toenemen, ook indien die op een duurzame manier worden uitgevoerd. Anderzijds kunnen ecologische initiatieven, zoals bv. het opruimen van marien zwerfvuil, ook een positieve impact hebben op Natura2000 gebieden en soorten.

8. MILDERENDE MAATREGELLEN

Mogelijke negatieve effecten van de maatregelen in het BP - EFMZVA 2021-2027 kunnen voorkomen of gereduceerd worden door mitigatie. Hoewel het nieuwe BP sterk gericht is op meer duurzaamheid, innovatie en de bescherming van het mariene milieu, hebben een aantal maatregelen mogelijk een negatief effect en kan het nodig zijn om daarvoor mitigerende acties of alternatieven te overwegen. Het is echter zo dat de Verordening het kader vormt waarbinnen het EFMZVA de prioritaire zwaartepunten en de maatregelen beschrijft en daarmee ook het bereik vastlegt waarbinnen de alternatieven gedefinieerd kunnen worden. Dit brengt met zich mee dat bij het overwegen van alternatieve maatregelen, het BP geen prioriteiten in overweging kan nemen die niet voldoen aan de EU-financieringscriteria. Het is evenmin toegestaan om binnen het BP overlappende financiering te hebben met andere EU-programma's noch met parallel lopende nationale programma's. Ook eventuele mitigatie zal wellicht maar mogelijk zijn bij de concrete invulling, bijvoorbeeld in de vergunningsvoorschriften van nog aan te vragen vergunningen of via een flankerend beleid.

Onderstaande lijst van mitigerende en alternatieve maatregelen is indicatief en niet-limitatief.

- Het zoeken van alternatieve visserijtechnieken dient zich met name te richten op de selectiviteit, het verminderen of vermijden van bodemberoering en energiebesparing, en niet op de efficiëntie. Hierbij is het noodzakelijk dat de output van de nieuwe visserijen opgevolgd wordt, zodat eventueel het beheer kan bijgestuurd worden.
- Visserijbeperkingen moeten afgestemd worden op de mariene beschermde gebieden door het verbieden van bodemberoerende visserijtechnieken en het promoten van passieve visserijtechnieken, zoals bv. enkel toelaten van alternatieve, passieve visserijtechnieken zoals staand want in gebieden met belangrijk bodemleven (bv. grindbanken of *Lanice*-riffen);
- Bij het gebruik van alternatieve visserijtechnieken zoals de staand want dienen voorzorgmaatregelen voorzien worden om bijvangst van zeezoogdieren te vermijden, bv. door het plaatsen van pingers.
- De toepassing van nieuwe en innovatieve technieken in de praktijk vereist een degelijke wetenschappelijke ondersteuning en opvolging. Indien niet, dan kan het toepassen van nieuwe visserijtechnieken een inefficiënte en dure investering zijn, die niet de gewenste, duurzame resultaten behaalt.
- De projecten, maatregelen en resultaten van investeringen dienen regelmatig te worden gemonitord en geëvalueerd. De nodige aanpassingen dienen te worden doorgevoerd indien negatieve gevolgen voor het mariene milieu worden vastgesteld.
- Het opleggen van bijkomende tijdelijke aanvullende maatregelen om een gedegen visserijbeheer op het maximaal duurzame niveau te bereiken en te behouden.
- Objectieve criteria dienen te worden opgesteld om bij de selectie van projecten deze te beoordelen op duurzaamheid en andere positieve milieueffecten.
- Het voorrang geven aan duurzame visserijbedrijven en aan projecten die zich richten op positieve milieueffecten is aangewezen.
- Voor de visvangst zelf kan (duurzame) aquacultuur op land een alternatief bieden.
- Gezien commerciële aquacultuur nog niet actief is op het BNZ wordt een gefaseerde opbouw aangeraden. Monitoring tijdens de eerste kleinschalige fase kan leemtes in de kennis wegnemen m.b.t. de milieueffecten, zodat er ruimte blijft om in te grijpen en de set-up of technieken aan te passen indien nodig.
- De bouwmaterialen van aquacultuurinstallaties dienen zoveel mogelijk uit natuurlijke materialen vervaardigd te zijn en mogen geen afvalstoffen of secundaire grondstoffen bevatten. Extra aandacht dient te worden geschonken aan de

verankering van alle onderdelen om het losslagen en hierdoor de creatie van marien zwerfvuil maximaal te vermijden.

- De verspreiding van schelpmateriaal uit aquacultuurprojecten op de zeebodem dient zoveel mogelijk te worden vermeden. Indien de accumulatie van schelpdebris onder de structuur zorgt voor een grote negatieve impact waarbij de zone een afname in biodiversiteit ondergaat en een sterke ongewenste verandering in gemeenschapsstructuur, dienen er passende milderende maatregelen te worden genomen om dit teniet te doen.

9. LEEMTEN IN DE KENNIS

De ontwerp PB is gebaseerd op de beschikbare informatie op het moment van opmaak. Er zijn nog verschillende leemten in kennis:

- Op dit ogenblik is het nog niet duidelijk welke maatregelen succesvol zullen zijn en in hoeverre ze op een goede manier zullen uitgevoerd worden.
- Heel wat potentiële effecten op het milieu zijn nog onbekend of onzeker aangezien het BP zich situeert op nationaal, overkoepelend niveau en geen concrete ruimtelijke invulling geeft aan de maatregelen. Daarom zullen projecten en acties die voortvloeien uit de maatregelen van het BP en die wel duidelijk aan een bepaalde plaats worden verbonden, opnieuw moeten getoetst worden aan de wetgeving. In veel gevallen zullen dit trouwens vergunningsplichtige projecten zijn, of projecten die onderworpen zijn aan een projectspecifieke passende beoordeling.
- De mate van impact van de milieueffecten is ook soms onzeker omdat ze afhangt van de concrete invulling van de maatregel. Zo worden de effecten van een maatregel rond innovatie bepaald door het materiaal en de technieken waarvoor uiteindelijk gekozen wordt, door het visserijbeheer en door de mate van wetenschappelijke ondersteuning.
- Ook de termijn, omkeerbaarheid en/of tijdelijkheid van de effecten is soms onzeker, omdat die elementen ook weer afhangen van de concrete invulling van de maatregel.
- Vanuit het oogpunt van de milieubeoordeling hangt het succes van de maatregelen in grote mate af van de principes die voorop zullen staan bij de concrete vertaling naar projecten en acties. Zal men voorrang geven aan duurzaamheid en dus ecologische principes, of zullen eerst economische overwegingen spelen en dan pas duurzame technieken?

10. MONITORING EN EVALUATIE

Aan de verschillende maatregelen van het BP - EFMZVA 2021-2027 worden doelstellingen verbonden (zoals aantal dossiers, streefbudget, ...) alsook indicatoren naar output, resultaat en impact toe. Om financiële steun te verkrijgen, worden er uitvoeringsvoorwaarden opgelegd en gedurende de volledige programmaperiode (dus tot 2029) zal een permanente monitoring gebeuren waarover jaarlijks wordt gerapporteerd. Het systeem van permanente monitoring en evaluatie, zal na de programmaperiode overgaan in een ex post evaluatie aan de hand van een eindverslag (uiterlijk 15 februari 2031).

De monitoring van de milieueffecten bij de uitvoering van het BP voor de Belgische visserijsector is een specifieke voorzorgsmaatregel volgens de procedure van de passende beoordeling en vormt een essentieel onderdeel bij de uitvoering van het BP om te verzekeren dat het beoogde resultaat van de aanbevelingen en de invloedsbeperkende maatregelen bereikt wordt. Dergelijk monitoringsprogramma is niet enkel een indicatie van hoe de impact op het milieu verloopt, doch is tevens te gebruiken als basis voor het mogelijk bijsturen van de uitvoering van het BP.

De initiatiefnemers van het BP zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van de monitoring, doch kunnen deze laten uitvoeren door relevante experts. Om de monitoring correct en relevant te laten verlopen, is het aan te bevelen om voor die acties en projecten die mogelijks onder een hoger risico vallen (betreffende een negatief effect op de IHDs) een 'op maat gemaakt' monitoringsprogramma op te stellen. Dit zal tot betere en gerichtere resultaten leiden dan een 'breed' monitoringsprogramma van een maatregel in zijn totaliteit.

Vanuit de milieubeoordeling wordt voorgesteld om de vereisten tot monitoring in het aangevraagde project te integreren en zodoende te linken aan het toekennen van de fondsen. Op die manier zou het toekennen van fondsen voor bepaalde projecten een mogelijkheid bieden om een optimale kostenefficiënte monitoring op te stellen. Tezelfdertijd kan deze manier van benaderen een stimulans zijn om de monitoring daadwerkelijk uit te voeren, zeker voor die projecten waar het identificeren van mogelijke risico's voor het milieu een belastende financiering zou vormen.

Zowel nationaal als regionaal zijn er autoriteiten en instituten die zowel over data als over een brede kennis en expertise beschikken om betrokken te worden bij de wetenschappelijke monitoring van projecten, zoals bvb. KBIN, ILVO, DG Leefmilieu en de Dienst Zeevisserij.

11. CONCLUSIE

Het doel van de oprichting van het EFMZVA 2021-2027 bestaat erin om financiering uit de EU-begroting aan te wenden voor de ondersteuning van een duurzame visserij en de instandhouding van de biologische rijkdommen van de zee, voor voedselzekerheid, voor de groei van een duurzame blauwe economie en voor gezonde, veilige, beveiligde, schone en duurzaam beheerde zeeën en oceanen. Gezien de focus van het EFMZVA deels ligt op het beperken van de impact van zeevisserij op het mariene milieu, wordt dan ook verwacht dat de IHDs van Natura2000 gebieden en soorten overwegend positief zullen beïnvloed worden ten opzichte van de huidige situatie door de geplande financiële steun. Visserij, en zeker de bodemberoerende visserij die sterk vertegenwoordigd is in het BNZ, heeft immers een negatieve impact op Natura2000 habitats en soorten, o.a. door de fysische verstoring van de zeebodem en bijvangst. Ook maricultuur kan een negatieve impact hebben op de IHDs door veranderingen in de soortensamenstelling en de toename van zwerfvuil.

De concrete acties en steunmaatregelen die zullen voortkomen uit het BP zijn echter nog niet gekend, waardoor de effectieve gevolgen voor de IHDs moeilijk in te schatten zijn. In Tabel 11-1 wordt de samenvatting weergegeven van de specifieke doelstellingen en actietypes die mogelijk eendirect of indirect verband hebben met de Natura2000 IHDs (versie MB 02/02/2017) op basis van de omschreven actietypes voor elke maatregel, en of die een positieve of negatieve invloed hebben op het behalen van de IHDs. Door de onzekerheid van de invulling en de reikwijdte van de steunmaatregelen dienen deze verbanden met de nodige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd. Daarnaast heeft het voordoen van positieve effecten op de IHDs volgende belangrijke voorwaarden:

- Het zoeken van alternatieve visserijtechnieken dient zich met name te richten op de selectiviteit, het verminderen of vermijden van bodemberoering, bijvangst en energiebesparing, en niet op de visserij-efficiëntie. Hierbij is het noodzakelijk dat de output van de nieuwe visserijen opgevolgd wordt, zodat eventueel het beheer kan bijgestuurd worden. Het gebruik van alternatieve technieken, zoals de stand wantvisserij mag niet leiden tot bijvangst van zeezoogdieren.
- De toepassing van nieuwe en innovatieve technieken in de praktijk vereist een degelijke wetenschappelijke ondersteuning en opvolging. Indien niet, dan kan het toepassen van nieuwe visserijtechnieken een inefficiënte en dure investering zijn, die niet de gewenste, duurzame resultaten behaalt.

Het BP voorziet een permanente monitoring en evaluatie van de verschillende maatregelen. Hoewel dergelijk monitoringsprogramma niet enkel een indicatie geeft van hoe de impact op het milieu verloopt, is het tevens te gebruiken als basis voor mogelijke bijsturing van de uitvoering van het BP indien er een negatieve invloed op de IHDs zou worden vastgesteld. Ook het opstellen van objectieve criteria, waarbij tijdens de selectie de projecten kunnen worden beoordeeld op hun impact op het mariene milieu, kan voorkomen dat Natura2000 gebieden en soorten negatief beïnvloed worden.

Indien men bij het toekennen van steunmaatregelen voorrang geeft aan duurzame projecten die bijdragen tot de bescherming van het mariene milieu, eerder dan economische overwegingen, kan besloten worden dat de IHDs van Natura2000 gebieden en soorten overwegend positief zullen beïnvloed worden ten opzichte van de huidige referentiesituatie. Ook maatregelen die bijdragen tot het bevorderen van kennis van het mariene milieu en de controle en handhaving van de bescherming ervan, zullen een onrechtstreekse positieve invloed hebben op de IHDs.

TABEL 11-1 OVERZICHTSTABEL VAN DE MOGELIJK INVLOEDEN* VAN DE ACTIETYPES UIT HET BP EFMVZ 2021-2027** OP DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN***. ACTIETYPES

WAARVOOR GEEN INVLOED VERWACHT WORDT, ZIJN NIET WEERGEGEVEN IN DE TABEL.

	1.A.1	1.A.4	1.A.5	1.D.1	1.D.2	1.F.1	2.A.1	2.A.5	2.A.3	3.A.1
IHD1.1	+	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	+	-?	0/+?	0/+?	-/+?
IHD1.2	+	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	+	-?	0/+?	0/+?	-/+?
IHD1.3	+	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	+	-?	0/+?	0/+?	-/+?
IHD2.1	+	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	+	-?	0/+?	0/+?	-/+?
IHD2.2	+	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	+	-?	0/+?	0/+?	-/+?
IHD2.3	+	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	+	-?	0/+?	0/+?	-/+?
IHD2.4	+	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	+	-?	0/+?	0/+?	-/+?
IHD3.1	+	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	+	-?	0/+?	0/+?	-/+?
IHD4.1	+	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	+	-?	0/+?	0/+?	-/+?
IHD4.2	+	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	+	-?	0/+?	0/+?	-/+?
IHD5.1	0	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	0	-?	0/+?	0/+?	-/+?
IHD5.2	+	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	+	+	0/+?	0/+?	-/+?
IHD5.3	+	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	0	0	0/+?	0/+?	-/+?
IHD5.4	+	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	+	-?	0/+?	0/+?	-/+?
IHD6.1	-/+?	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	+	0	0/+?	0/+?	-/+?
IHD6.2	0	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	0	-?	0/+?	0/+?	-/+?
IHD7.1	0	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	0	0	0/+?	0/+?	-/+?
IHD7.2	-/+?	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	+	0	0/+?	0/+?	-/+?
IHD7.3	0	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	0	0	0/+?	0/+?	-/+?
IHD8.1	0	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	0	-?	0/+?	0/+?	-/+?
IHD8.2	0	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	0	0	0/+?	0/+?	-/+?
IHD8.3	0	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	0	0	0/+?	0/+?	-/+?
IHD8.4	+	0/+?	0/+?	0/+?	0/+?	+	0	0/+?	0/+?	-/+?

***Legende:**

0: geen invloed

0/+?: mogelijk indirecte positieve invloed

+?: mogelijk positieve invloed

0/-?: mogelijk indirecte negatieve invloed

-?: mogelijk negatieve invloed

+/-?: zowel mogelijk positieve als mogelijk negatieve invloed

****Actietypes:**

- 1.A.1: Eco-investeringen aan boord ter verduurzaming van de visserijactiviteiten en vistechnieken
- 1.A.2: Investeringen aan boord ter bevordering van de sociale duurzaamheid
- 1.A.3: Opstartsteun voor jonge reders
- 1.A.4: Bevorderen van kennis en samenwerking in de visserijsector
- 1.A.5: Onderzoek en Innovatie in de visserijsector
- 1.B.1: Motorvernieuwing
- 1.C.1: Compensatie voor tijdelijke stopzetting van visserijactiviteiten
- 1.D.1: Controle en handhaving
- 1.D.2: Verzameling, beheer en verwerking van gegevens in het kader van de nationale werkprogramma's
- 1.F.1: Bevordering van de bescherming en herstel van de mariene aquatische biodiversiteit en ecosystemen
- 2.A.1: Investeringen in duurzame aquacultuur
- 2.A.2: Economische haalbaarheidsstudies in de aquacultuursector
- 2.A.3: Toegepast onderzoek en innovatie in de aquacultuursector
- 2.A.4: Bevorderen van dierenwelzijn in de aquacultuursector
- 2.A.5: Bevorderen van kennis en samenwerking in de aquacultuursector
- 2.B.1: Bevorderen van de afzet
- 2.B.2: Bevorderen van investeringen in kwalitatieve en duurzame verwerking van lokale aquatische producten
- 2.B.3: Bevorderen van kennis en vaardigheden voor de verwerking van lokale aquatische producten
- 2.B.4: Onderzoek en innovatie naar de duurzame verwerking van lokale aquatische producten
- 2.B.5: Investeringen in vissershavens (aanlandingsplaatsen) en afslagen ten behoeve van de visserij- en aquacultuursector
- 2.B.6: Compensatie in geval van aanzienlijke marktverstoring
- 3.A.1: Kust-gebonden vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling (CLLD)

*****Instandhoudingsdoelstellingen (MB 02/02/2017)**

Habitatype 1110 + 1170

IHD 1.1: Het ruimtelijke bereik en de spreiding van de EUNIS habitats van niveau 3 (zanderige modder tot modder, modderig zand tot zand en grindhoudend sediment) schommelen in verhouding tot de referentiestatus zoals beschreven in de 'Initiële Beoordeling' (Belgische Staat, 2012b) binnen een marge die zich beperkt tot de accuraatheid van de huidige distributiemappen.

IHD 1.2: Positieve trend wat betreft het zeebodemoppervlak dat enkel verstoord wordt door alternatief, milieuvriendelijker vistuig, welke een substantiële reductie van de bodemberoering nastreeft binnen de verschillende benthische habitattypes (= druk indicator), wat resulteert in een verbeterde benthische habitatkwaliteit en de kunstmatige opsplitsing van de zeebodem tot een minimum beperkt.

IHD 1.3: Positieve trend wat betreft het zeebodemoppervlak dat permanent gespaard blijft van verstoringen als gevolg van vistuig dat de bodem raakt binnen de verschillende benthische habitattypes (= druk indicator), wat resulteert in een verbeterde structuur en functie (benthische habitatkwaliteit) en de kunstmatige opsplitsing van de zeebodem tot een minimum beperkt.

Habitatype 1110

IHD 2.1: Het ruimtelijke bereik van het habitatype blijft gelijk en de spreiding van de EUNIS habitats van niveau 3 (zanderige modder tot modder, modderig zand tot zand en grindhoudend sediment) schommelen in verhouding tot de referentiestatus zoals beschreven in de 'Initiële Beoordeling' (Belgische Staat, 2012b) binnen een marge die zich beperkt tot de accuraatheid van de huidige distributiemappen.

IHD 2.2: De ecologische kwaliteitscoëfficiënt (EKC) zoals bepaald door BEQI, een indicator voor de structuur en de kwaliteit van het benthische ecosysteem, bedraagt voor elk van de habitattypes een minimumwaarde van 0,60;

IHD 2.3: Het mediane benthische bioturbatiepotentieel in de lente (BPc) in de Abra alba gemeenschap is groter dan 100;

IHD 2.4: Positieve trend in de gemiddelde dichtheid van volwassen exemplaren (of frequentie van voorkomen) van minimaal een soort binnen de langlevende en/of zich traag voortplantende soorten en de belangrijkste structurerende benthische soortengroepen in modder tot modderhoudend zand en zuiver tot grindhoudend zand.

Habitattype 1170 - riffen

IHD 3.1: De kwaliteit van het Lanice conchilega-habitat blijft gelijk of verbetert. Dit betekent dat de dichtheden van de aanwezige geassocieerde soorten (oa Eumida Sanguinea; Pariambus typicus, Microprotopus maculatus en Phyllodoce spp) minimaal gelijk blijven en dat de 3D- structuren door L. conchilega behouden blijven.

Habitattype 1170 - grindbedden

IHD 4.1: Het ruimtelijk bereik van het habitattype blijft gelijk.

IHD 4.2: Meerdere van de onderstaande milieudoelen moeten geselecteerd worden afhankelijk van de beschikbaarheid en statistische kenmerken van de pertinente referentiewaarden, evenals van de definitie van gepaste protocollen en methoden

Bruinvissen, gewone en grijze zeehond

IHD 5.1: Het areaal is stabiel en niet kleiner dan het referentieareaal (= BNZ).

IHD 5.2: Voldoende voedsel is aanwezig, wat bepaald wordt door de milieudoelen en de daarmee samenhangende indicatoren van het beschrijvend element 3 'commercieel geëxploiteerde soorten vis en schaal- en schelpdieren' van de KRMS.

IHD 5.3: Volgende milieudoelen en bijhorende indicatoren voor het KRMS beschrijvend element 8 'Verontreiniging' dienen gehaald te worden om een goede kwaliteit te verzekeren.

IHD 5.4: De introductie van onderwatergeluid wordt zoveel mogelijk vermeden en is van die aard dat het geen effect heeft op de activiteit en verspreiding van zeezoogdieren. Dit wordt bepaald door de milieudoelen van de KRMS (descriptor 11) en de daarmee samenhangende indicatoren.

Bruinvissen

IHD 6.1: Jaarlijkse bijvangstniveau wordt teruggebracht tot onder 1,7% van de beste schatting van de populatiegrootte (OSPAR EcoQO).

IHD 6.2: De hoeveelheid afval op zee heeft geen gevolgen voor de bruinvispopulatie. Dit wordt bepaald door de milieudoelen van de KRMS (descriptor 10) en de daarmee samenhangende indicatoren.

Gewone en grijze zeehond

IHD 7.1: De populatie is gelijk aan of groter dan de referentiepopulatie van 1992.

IHD 7.2: Incidentele mortaliteit (% aangespoelde zeehonden) door bijvangst daalt.

IHD 7.3: Toenemende trend in het aantal en oppervlakte van de rustplaatsen en een afnemende trend in de verstoring van deze rustplaatsen.

Zeevogels

IHD 8.1: Geen inkrimping van het areaal.

IHD 8.2: Behoud van populatie.

IHD 8.3: Om een goede kwaliteit te verzekeren dienen de volgende milieudoelen en bijhorende indicatoren voor het KRMS beschrijvend element 8 "Verontreiniging" gehaald te worden.

IHD 8.4: Gezien de matig ongunstige staat van instandhouding van de zwarte zee-eend is een verbetering van de voedselsituatie (herstel van de natuurlijke dynamiek en het voorkomen van bodemverstoring) aangewezen.

12. AFKORTINGENLIJST

BEQI	Benthische kwaliteitsindex (<i>Benthic Quality Index</i>)
BNZ	Belgisch deel van de Noordzee
BOP	Belgisch Operationeel Programma
BP	Belgisch Programma
BPc	Benthische bioturbatiepotentieel
BPP	Biomassa van de paaipopulaties
BS	Belgisch Staatsblad
BT	Bruto tonnenmaat
CIA	Commerciële en Industriële activiteiten
CLLD	Kust-gebonden vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling (<i>Community-led local development</i>)
EC	Europese Commissie
EEG	Europese Economische Gemeenschap
EFMZVA	Europees Fonds voor Maritieme Zaken, Visserij en Aquacultuur
EKC	Ecologische kwaliteitscoëfficiënt
EQS	Milieuhygiënische kwaliteitsnormen (<i>environmental quality standards</i>)
EU	Europese Unie
EVF	Europees Visserijfonds
F	Feces
F	Visterfte
FAVV	Federaal Agentschap voor de Voedselveiligheid
FIVA	Financieringsinstrument voor de Visserij- en Aquacultuursector
FLAGs	Visserij lokale actiegroepen (<i>Fisheries Local Action Groups</i>)
GB	Gemeenschappelijke Bepalingen
GMT	Goede Milieu Toestand
GVB	Gemeenschappelijk Visserijbeleid
ICES	International Council for the Exploration of the Sea.
IHD(s)	Instandhoudingsdoelstelling(en)
ILVO	Instituut voor Landbouw en Visserij Onderzoek
KB	Koninklijk Besluit
KMO	Kleine en middelgrote onderneming
KRW	Kaderrichtlijn Water
KRMS	Kaderrichtlijn Mariene Strategie
MB	Ministerieel besluit

MDO	Maximale duurzame opbrengst
MER	Milieueffectenrapport
Mer	Milieueffectenrapportage
MPA	Marien beschermd gebied (<i>Marine Protected Area</i>)
MRP	Marien Ruimtelijk Plan
MSC	Marine Stewardship Council
NIS	Niet-inheemse soorten
NOP	Nationaal Operationeel Programma
NSP	Nationaal Strategisch Plan
NSPA	Nationaal Strategisch Plan Aquacultuur
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
PB	Passende Beoordeling
PF	Pseudofeces
PMP	Productie- en marketingplannen
RAS	Recirculating Aquaculture System
SBZ	Speciale Beschermingszone
SBZ-H	Speciale Beschermingszone-Habitatrichtlijn
SBZ-V	Speciale Beschermingszone-Vogelrichtlijn
SD	Specifieke Doelstelling
SDG	<i>Sustainable Development Goals</i> (duurzame ontwikkelingsdoelen)
SMB	Strategische Milieubeoordeling
SPL	Geluidsdruk niveau (<i>Sound pressure level</i>)
SVI	Staat van instandhouding
TAC	<i>Total Allowable Catch</i>
VIRA	Visserijrapport
VLIZ	Vlaams Instituut voor de Zee
VPEI	Vangst per eenheid van inspanning

13. LIJST VAN FIGUREN

Figuur 2-1	In het Belgisch deel van de Noordzee afgebakende vogel- en habitatrictlijngebieden	10
Figuur 4-1	Procedure voor de Passende Beoordeling voor project op zee.....	33
Figuur 4-2	Zoekzones in het MRP 2020-2026 bestemd voor het onderzoek naar de mogelijkheid tot het instellen van ruimtelijke voorschriften qua visserijtechnieken (blauw gearceerd) en Natura2000-gebieden (groen omlijnd)	37
Figuur 5-1	Commerciële zeevisserij in MRP 2020-2026.....	39
Figuur 5-2	Mariene aquacultuur in MRP 2020-2026 (Bron: Kustportaal.be).....	40
Figuur 5-3	Zone voor commerciële en industriële activiteiten en de locatie van de Westdiep Zeeboerderij in Zone C (bron: Colruyt Group).....	41
Figuur 5-4	Overzicht van de resultaten van de Actualisatie van de Initiële Beoordeling van de Belgische mariene wateren (Belgische Staat, 2018b). Waar mogelijk wordt meer detail getoond over de toestand, de hiervoor gehanteerde meeteenheid wordt weergegeven in de voetnoot.....	43
Figuur 5-5	Activiteit van de Belgische visserijvloot in de ICES-gebieden, 2017-2019 (Bron: ILVO op basis van Departement Landbouw en Visserij)	45
Figuur 5-6	Intensiteit van bodemberoerende visserij (swept area ratio) aan het oppervlak (< 3 cm) (figuren links) en voor de ondergrond (> 3 cm) (figuren rechts) van de zeebodem (Kint et al., 2018).	46
Figuur 5-7	De evolutie van de Belgische vissersvloot, aantal vaartuigen en capaciteit (BT en kW) op 31 december van het jaar, 2001-2020 (Velghe et al., 2020).	47
Figuur 5-8	Jaarlijkse aanvoerhoeveelheid van vis door Belgische vissersvaartuigen in eigen en buitenlandse havens (Velghe et al., 2020)	48
Figuur 5-9	Aanvoerwaarde van Vis per jaar gedurende 2009-2020 (Velghe et al., 2020)	49
Figuur 5-10	Gemiddelde prijzen van belangrijke vissoorten in Belgische havens (Velghe et al., 2020)	49
Figuur 6-1	Europese beschermde habitattypes en soorten waarvoor Instandhoudingsdoelstellingen bepaald worden met de algemene beoordeling van het Europees belang van de habitattypen of soorten. Belang bepaald volgens de richtsnoeren van de "Standaard Data Form Explanatory Note": A: uiterst waardevol, B: waardevol, C: beduidend, D: verwaarloosbaar (Belgische Staat, 2016)	52
Figuur 6-2	Belang van de drie Belgische Vogelrichtlijngebieden op zee en het overige deel van het BNZ voor de vogelsoorten die in aanmerking komen voor het opstellen van instandhoudingsdoelstellingen (Belgische Staat, 2018a).	54
Figuur 6-3	Habitatgeschiktheidskaart voor <i>Lanice conchilega</i> aggregaties met een dichtheid > 500 ind./m ² . Hoogstwaarschijnlijk afwezig: blauw (0); hoogstwaarschijnlijk aanwezig: rood (1) (Degraer et al., 2009).....	57
Figuur 6-4	Habitatype 1170 grindbedden (Degraer et al., 2009).	58
Figuur 6-5	Voorbeelden van langlevende en/of traag voortplantende soorten en/of belangrijke structurerende bentische soorten in modder tot modderhoudend zand en zuiver fijn tot grindhoudend zand (Belgische Staat, 2016)	59
Figuur 6-6	Voorkomen van habitatype H1170 (riffen) (Belgische Staat, 2016).....	60
Figuur 6-7	Staat van instandhouding niet-aasetende vogelsoorten van de Vogelrichtlijn (Belgische Staat, 2016)	64
Figuur 6-8	Staat van instandhouding aasetende vogelsoorten van de Vogelrichtlijn (Belgische Staat, 2016)..	64
Figuur 6-9	Samenvattende tabel betreffende het areaal en de populatiegrootte van de te beschermen vogelsoorten gebaseerd op de studie van Degraer et al. (2010).....	65

14. LIJST VAN TABELLEN

Tabel 4-1	Natura2000 gebieden in het BNZ.....	31
Tabel 11-1	Overzichtstabel van de mogelijk invloeden* van de Actietypes uit het BP EFMVZ 2021-2027** op de Instandhoudingsdoelstellingen***. Actietypes waarvoor geen invloed verwacht wordt, zijn niet weergegeven in de tabel.	78

15. REFERENTIES

Belgische Staat (2012a). Omschrijving van Goede Milieutoestand en vaststelling van Milieudoelen voor de Belgische mariene wateren. Kaderrichtlijn Mariene Strategie - Art 9 & 10. BMM/Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu: Brussel.

Belgische Staat (2012b). Initiële beoordeling voor de Belgische mariene wateren - Kaderrichtlijn Marien Strategie - Art. 8, lid 1a & 1b. BMM, Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu.

Belgische Staat (2016). De omschrijving van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000 gebieden in het Belgische deel van de Noordzee - Habitat- en Vogelrichtlijn. Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu.

Belgische Staat (2018a). Beheerplannen voor Natura 2000 in het Belgische deel van de Noordzee (2018-2023): Habitat- en Vogelrichtlijn. Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu.

Belgische Staat (2018b). Actualisatie van de initiële beoordeling voor de Belgische mariene wateren - Kaderrichtlijn Marien Strategie - Art. 8, lid 1a & 1b - België 2018-2024. BMM, Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu.

Belgische Staat (2018c). Omschrijving van goede milieutoestand & vaststelling van milieudoelen voor de Belgische mariene wateren. Kaderrichtlijn Mariene Strategie – Art 9 & 10. BMM, Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu.

Belgische Staat (2021). Ontwerp Maatregelenprogramma voor de Belgische mariene wateren - Natura 2000 en Kaderrichtlijn Mariene Strategie –Art 13. Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Brussel, België.

Belgische Staat (2022). Ontwerp Beheerplannen voor Natura 2000 in het Belgische deel van de Noordzee - Habitaten Vogelrichtlijn. Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Brussel, België.

Clement D. (2013). Literature review of ecological effects of Aquaculture - Chapter 4 Effects on Marine Mammals. Cawthron Institute.

Degraer S., Braeckman U., Haelters J., Hostens K., Jacques T., Kerckhof F., Merckx B., Rabaut M., Stienen E., Van Hoey G., Van Lancker V. & Vincx M. (2009). Studie betreffende het opstellen van een lijst met potentiële Habitatrichtlijn gebieden in het Belgische deel van de Noordzee. *Eindrapport in opdracht van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, Directoraat-generaal Leefmilieu. Brussel, België.*

Degraer S., Courtens W., Haelters J., Hostens K., Jacques T., Kerckhof F., Stienen E. & Van Hoey G. (2010). Bepalen van instandhoudingsdoelstellingen voor de beschermde soorten en habitats in het Belgische deel van de Noordzee, in het bijzonder in beschermde mariene gebieden.

Eurostat (2019). Agriculture, forestry and fishery statistics - 2019 edition.

Gallardi D. (2014). Effects of Bivalve Aquaculture on the Environment and Their Possible Mitigation: A Review. *Fisheries and Aquaculture Journal*, 05(03), doi: 10.4172/2150-3508.1000105.

Haelters J. & Camphuysen K.C.J. (2009). The harbour porpoise in the southern North Sea: abundance, threats and research-& management proposals. Royal Belgian Institute for Natural Sciences, Management Unit of the North Sea Mathematical Models. Marine ecosystem management unit.

Haelters J., Kerckhof F., Moreau K., Sealife T., Lambert E. & Jauniaux T. (2021). Strandingen en waarnemingen van zeezoogdieren en opmerkelijke andere soorten in België in 2020. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Haelters J., Vigin L., Stienen E.W.M., Scory S., Kuijken E. & Jacques T.G. (2004). Ornithologisch belang van de Belgische zeegebieden: identificatie van mariene gebieden die in aanmerking komen als Speciale Beschermingszones in uitvoering van de Europese Vogelrichtlijn= Importance ornithologique des espaces marins de la Belgique: identification des zones marines méritant le statut de Zones de Protection Spéciale en application de la Directive européenne Oiseaux. Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee (BMM/KBIN) en het Instituut voor Natuurbehoud (IN).

ILVO, Provincie West-Vlaanderen, Natuurpunt, Departement Landbouw en Visserij & Rederscentrale (2021). Maatschappelijk Convenant 2021-2025. Op koers naar duurzaamheid.

Inglis G.J. & Gust N. (2003). Potential indirect effects of shellfish culture on the reproductive success of benthic predators. *Journal of Applied Ecology*, 40(6), 1077–1089, doi: 10.1111/j.1365-2664.2003.00860.x.

Keeley N. (2013). Literature review of ecological effects of Aquaculture - Chapter 3 Benthic Effects. Cawthron Institute.

Kint L., Montereale Gavazzi G. & Van Lancker V. (2018). Kaderrichtlijn Mariene Strategie, Beschrijvend element 6: Zeebodintegriteit Ruimtelijke analyse van Fysisch Verlies en Verstoring. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Operationele Directie Natuurlijke Milieus.

Petersen J.K. & Malm T. (2006). Offshore windmill farms: threats to or possibilities for the marine environment. *AMBIO: A Journal of the Human Environment*, 35(2), 75–80.

Polet H., Torreele E., Piriet H. & Verleye T. (2018). Compendium Kust en Zee 2018 - Visserij.

Roycroft D., Kelly T.C. & Lewis L.J. (2004). Birds, seals and the suspension culture of mussels in Bantry Bay, a non-seaduck area in Southwest Ireland. *Estuarine, Coastal and Shelf Science*, 61(4), 703–712, doi: 10.1016/j.ecss.2004.07.012.

Russell D.J.F., Brasseur S.M.J.M., Thompson D., Hastie G.D., Janik V.M., Aarts G., McClintock B.T., Matthiopoulos J., Moss S.E.W. & McConnell B. (2014). Marine mammals trace anthropogenic structures at sea. *Current Biology*, 24(14), R638–R639, doi: 10.1016/j.cub.2014.06.033.

SALV (2020). Advies. Een duurzaam akkoord Vlaamse visserij post-brexite. Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij.

van der Have T.M., Kamermans P. & van der Zee E. (2018). Flat oysters in the Eijerlandse Gat, Wadden Sea. Results of a survey in 2017. Bureau Waardenburg.

Velghe M., Dauwe S., van Winsen F. & Torreele E. (2019). Beleidsinformerende Nota: Recreatieve zeevisserij in België anno 2018 - Feiten en cijfers. VLIZ.

Velghe M., Scherrens N. & De Temmerman P.-J. (2020). De Belgische zeevisserij 2019. Aanvoer en besomming. Vloot, quota, vangsten, visserijmethoden en activiteit. Departement Landbouw en Visserij.

Vilt (2020a). Vlaanderen investeert in vaartuigen en marien onderzoek. Vlaams infocentrum land- en tuinbouw.

Vilt (2020b). Duurzame visserijtechnieken vinden steeds meer ingang. <https://vilt.be/nl/nieuws/duurzame-visserijtechnieken-vinden-steeds-meer-ingang>. Vlaams infocentrum land- en tuinbouw.

Ysebaert T., Hart M. & Herman P.M.J. (2009). Impacts of bottom and suspended cultures of mussels *Mytilus* spp. on the surrounding sedimentary environment and macrobenthic biodiversity. *Helgoland Marine Research*, 63(1), 59–74, doi: 10.1007/s10152-008-0136-5.

Tractebel is een wereldwijd actief ingenieursbedrijf dat baanbrekende oplossingen aanreikt voor een koolstofneutrale toekomst. Inzichten opgedaan tijdens onze meer dan 150 jaar ervaring in energie-, urban-, nucleaire- en waterprojecten gecombineerd met lokale expertise stellen ons in staat om complexe toekomstgerichte projecten aan te pakken. Door strategie, ontwerp, engineering en projectmanagement in harmonie met elkaar te verenigen, helpt onze community van 5.000 imaginative experts bedrijven en overheden om op een positieve manier bij te dragen tot een duurzame wereld, waarin mens, planeet en winst samen floreren. Met vestigingen in Europa, Afrika, Azië, het Midden-Oosten en Latijns-Amerika boekte ons bedrijf een omzet van 581 miljoen euro in 2020. Tractebel maakt deel uit van de ENGIE Groep, een wereldwijde referentie in koolstofarme energie en diensten.

TRACTEBEL ENGINEERING N.V.

ANTWERPEN OFFICE
Van Immerseelstraat 66 (10e verdieping)
2018 - Antwerpen 1 - België
tractebel-engie.com

Stefan HELSEN
stefan.helsen@tractebel.engie.com

